

SLUŽBENE NOVINE BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE GORAŽDE

Godina XIII–Broj 6

15.april/travanj 2010.
GORAŽDE

Akontacija za II kvartal 2010.godine
uključujući i pretplatu za “Službene
novine BPK-a Goražde”– 40 KM

361

Na osnovu člana 33a Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:8/98, 10/00 i 5/03),
d o n o s i m:

**U K A Z
O PROGLAŠENJU ZAKONA
O PRIPADNOSTI JAVNIH PRIHODA
BOSANSKO-PODRINJSKOM
KANTONU GORAŽDE
I FINANSIRANJU BOSANSKO-
PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE**

Proglašava se Zakon o pripadnosti javnih prihoda u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde i finansiranju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, koji je donijela Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 34-toj redovnoj sjednici, održanoj 1. aprila 2010.g.

Broj:02-02-201/10
1. aprila 2010.godine
G o r a ž d e

P R E M I J E R
Nazif Uruči,s.r.

362

Na osnovu Poglavlja IV Odjeljak A člana 23. stav 1. tačka b. Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (“Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:8/98, 10/00 i 5/03) i člana 106. Poslovnika Skupštine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (“Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:10/08), Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 34-toj redovnoj sjednici održanoj 1. aprila 2010.godine, **d o n o s i:**

**Z A K O N
O PRIPADNOSTI JAVNIH PRIHODA
U BOSANSKO-PODRINJSKOM
KANTONU GORAŽDE I FINANSIRANJU
BOSANSKO-PODRINJSKOG
KANTONA GORAŽDE**

I - OPĆE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se pripadnost javnih prihoda koji su ustanovlje-

ni zakonima na teritoriji Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i odnosi u oblasti sistema finansiranja Ustavom utvrđenih funkcija Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i općina u sastavu Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (u daljem tekstu: Kanton).

Član 2.

Javnim prihodima, u smislu ovog Zakona, smatraju se indirektni porezi, direktni porezi, naknade, takse, doprinosi, novčane kazne, donacije i drugi prihodi, utvrđeni zakonima i drugim propisima Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Kantona i općina u sastavu Kantona.

Član 3.

Javni prihodi, u smislu ovog Zakona, raspoređuju se Kantonu i općinama i služe za finansiranje funkcija Kantona i općina u sastavu Kantona.

Raspoređivanje ovih sredstava utvrđuje se i iskazuje u Budžetu Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i budžetima općina.

II - PRIPADNOST JAVNIH PRIHODA U KANTONU

Član 4.

Kantonu pripadaju sljedeći javni prihodi:

1. udio indirektnih poreza sa Jedinstvenog računa u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 22/06, 43/08, 22/09)

2. porez na dobit koji su uplatila sva pravna lica na području Kantona izuzev preduzeća, banaka i dugih finansijskih organizacija, društava za osiguranje i reosiguranje imovine i lica, pravnih lica, iz oblasti elektroprivrede, pošte, telekomunikacija i pravnih lica iz oblasti igara na sreću i zabavnih igara kojima je to jedina djelatnost.
3. 65,54% poreza na dohodak uplaćenog u Kantonu
4. porez na imovinu
5. porez na naslijeđe i poklon
6. porez na promet nepokretnosti i prava
7. naknade i takse u skladu sa kantonalnim propisima
8. novčane i druge kazne po kantonalnim propisima
9. prihodi od prirodnih dobara u vlasništvu kantona
10. prihodi od korištenja ili prodaje kantonalne imovine,
11. donacije i namjenske dotacije,
12. drugi prihodi predviđeni zakonima i drugim propisima Federacije Bosne i Hercegovine i Kantona.

Prihodi koje organi i institucije Kantona ostvare svojom djelatnošću, prihod su Budžeta Kantona.

Član 5.

Općinama u sastavu Kantona pripadaju sljedeći javni prihodi:

1. udio indirektnih poreza sa Jedinstvenog računa u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 22/06, 43/08, 22/09)

2. 34,46% poreza na dohodak uplaćenog u općini.
3. 100% naknada po osnovu korištenja i uređenja zemljišta,
4. naknade i takse u skladu sa kantonalnim o općinskim propisima novčane i druge kazne u skladu sa općinskim propisima
5. prihodi od prirodnih dobara u vlasništvu općine
6. prihodi od korištenja ili prodaje općinske imovine,
7. donacije i namjenske dotacije,
8. drugi prihodi predviđeni zakonima i drugim propisima Federacije Bosne i Hercegovine, Kantona i općine.

Prihodi koje organi i institucije općine ostvare svojom djelatnošću, prihod su budžeta općine.

Član 6.

Općinama pripadaju prihodi od komunalnih taksi te prihodi od administrativnih taksi koje su plaćene za spise i radnje kod općinskih službi za upravu

Član 7.

Općinama se ustupa dio izvornih prihoda Kantona ostvarenih na nivou svake općine, kako slijedi:

1. 50% poreza na dobit koji su uplatila sva pravna lica na području Kantona izuzev preduzeća, banaka i dugih finansijskih organizacija, društava za osiguranje i reosiguranje imovine i lica, pravnih lica, iz oblasti elektroprivrede, pošte, telekomunikacija i pravnih lica iz oblasti igara na sreću i zabavnih igara kojima je to jedina djelatnost.

2. 50 % poreza na imovinu
3. 50 % poreza na naslijeđe i poklon
4. 50 % poreza na promet nepokretnosti i prava.

Član 8.

Općinska vijeća donose propise kojima se utvrđuje visina naknada po osnovu korištenja i uređenja zemljišta, kao i visina drugih naknade, novčanih kazni i taksi u njihovoj nadležnosti i na drugi način osiguravaju potrebno finansiranje.

III - FINANSIRANJE KANTONA

Član 9.

Iz Kantonalnog budžeta finansiraju se:

1. Skupština Kantona,
2. Vlada Kantona,
3. Kantonalna ministarstva i drugi organi kantonalne uprave,
4. Kantonalni i općinski sud,
5. Kantonalno tužilaštvo,
6. Kantonalno pravobranilaštvo,
7. Ustanove i institucije koje osniva Kanton, u skladu sa aktom o njihovom osnivanju
8. Kantonalne robne rezerve,
9. Zdravstvena zaštita,
10. Predškolsko obrazovanje,
11. Osnovne škole,
12. Srednje škole,
13. Visoko obrazovanje,
14. Stipendiranje nadarenih učenika i studenata, pomoć u stručnom usavršavanju u oblastima koje su od posebnog značaja za Kanton i u kojima postoji kadrovski deficit,
15. Razvoj nauke i naučnih institucija od značaja za Kanton

16. Podrška inovatorima,
17. Ustanove iz oblasti kulture u skladu sa kantonalnim propisima,
18. Informisanje i institucije za informisanje od značaja za Kanton,
19. Kulturne, sportske i druge javne manifestacije od značaja za Kanton i čiji su organizatori ili pokrovitelji organi Kantona,
20. Manifestacije međunarodne i među-regionalne saradnje,
21. Udruženja građana čija je programska djelatnost od značaja za Kanton,
22. Finansiranje socijalne i zdravstvene zaštite u skladu sa zakonom, i finansiranje potreba u oblasti povratka.
23. Ostvarivanje prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite u skladu sa kantonalnim propisima
24. Izgradnja, rekonstrukcija, održavanje, zaštita i upravljanje putevima iz nadležnosti Kantona,
25. Finansiranje potreba iz oblasti privrede, poljoprivrede, šumarstva, vodoprivrede i veterinarstva,
26. I druge potrebe utvrđene planovima rashoda Kantona.

Član 10.

U Budžetu Kantona će se po propisanoj metodologiji utvrditi iznos i namjena sredstava za svakog budžetskog korisnika i ostale koji se finansiraju iz sredstava Budžeta Kantona.

Član 11.

Sredstva za robne rezerve Kantona, osiguravaju se u skladu sa važećim propisima koji regulišu tu materiju.

Član 12.

U Budžetu Kantona osiguravaju

se sredstva za pomoć općinama, zavisno od priliva sredstava, i sufinansiranje projekata koje implementiraju općine.

U Budžetu Kantona osiguravaju se sredstva za finansiranje i drugih obaveza, potreba i zadataka koje u skladu sa Ustavom i kantonalnim zakonima finansira Kanton.

Član 13.

Iz općinskog budžeta finansiraju se:

1. Općinska vijeća,
2. Općinski načelnik, općinske službe za upravu i drugi organi i tijela općine,
3. Općinska pravobranilaštva,
4. Ustanove i institucije koje osniva općina u skladu sa aktom o njihovom osnivanju
5. Vatrogasna djelatnost,
6. Općinske robne rezerve,
7. Mjesne zajednice,
8. Predškolski odgoj,
9. Lokalna infrastruktura,
10. Posebne namjene za oblike socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom koje utvrđuje općina svojim propisom,
11. Udruženja i općinske organizacije od općinskog značaja,
12. Sport od interesa za općinu,
13. Kultura od interesa za općinu,
14. Druge potrebe utvrđene planovima rashoda općina.

Član 14.

Nadzor nad provođenjem ovog Zakona vrši Ministarstvo za finansije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

**IV - PRELAZNE I ZAVRŠNE
ODREDBE**

Član 15.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje se primjenjivati Zakon o raspoređivanju javnih prihoda u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde i finansiranju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", broj: 6/98, 15/01).

Izuzetno, prihodi od zaostalih obaveza po osnovu poreza i naknada koje su nastale na osnovu zakona čija je primjena prestala prije stupanja na snagu ovog Zakona a koje uključuju i reprogramirane obaveze, utvrđene obaveze u postupku prinudne naplate i obaveze utvrđene u inspekcijskoj kontroli raspoređivat će se u skladu sa Zakonom o raspoređivanju javnih prihoda u Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i finansiranju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", broj:6/98, 15/01).

Član 16.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde".

Broj:01-02-248/10 PREDSEDavajući
1. aprila 2010.godine Alija Begović,s.r.
G o r a ž d e

363

Na osnovu člana 33a Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 8/98, 10/00 i 5/03), **d o n o s i m:**

og kantona Goražde“, broj: 8/98, 10/00 i 5/03), **d o n o s i m:**

U K A Z
O PROGLAŠENJU ZAKONA
O VODAMA BOSANSKO-
PODRINJSKOG KANTONA
GORAŽDE

Proglašava se Zakon o vodama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, koji je donijela Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 34-toj redovnoj sjednici, održanoj 1. aprila 2010. godine.

Broj:02-02-202/10 P R E M I J E R
1. aprila 2010.godine Nazif Uruči,s.r.
G o r a ž d e

364

Na osnovu poglavlja IV odjeljak A člana 23., a u vezi sa članom 17. stav 1. tačka h) i članom 18. Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:8/98, 10/00 i 5/03), člana 167. Zakona o vodama („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj:70/06) i člana 106. Poslovnika Skupštine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:10/08), Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 34-toj redovnoj sjednici održanoj 1. aprila 2010.god., **d o n o s i:**

Z A K O N
O VODAMA BOSANSKO-
PODRINJSKOG KANTONA
GORAŽDE

I OSNOVNE ODREDBE**Član 1.****Predmet Zakona**

- (1) Ovim Zakonom uređuje se način upravljanja vodama na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (u daljem tekstu:Kanton), organizacija i način obavljanja poslova u vezi sa upravljanjem vodama iz nadležnosti Kantona.
- (2) Upravljanje vodama obuhvata zaštitu voda, korištenje voda, zaštitu od štetnog djelovanja voda i uređenje vodotoka i drugih voda.
- (3) Ovim Zakonom uređuje se vodno dobro i javno vodno dobro, vodni objekti, ovlaštenja i dužnosti kantonalnih i općinskih organa uprave, pravnih i fizičkih lica nadležnih za upravljanje vodama i druga pitanja u vezi sa vodama na području Kantona.

Član 2.**Svrha Zakona**

Svrha ovog Zakona je osiguranje upravljanja vodama s ciljem:

- a) smanjenja zagađenja voda, postizanja dobrog stanja voda i sprečavanja degradacije voda,
- b) postizanja održivog korištenja voda,
- c) osiguranja pravičnog pristupa vodama,
- d) poticanja društvenog i privrednog razvoja,
- e) zaštite ekosistema,
- f) smanjenja rizika od poplava i drugih negativnih uticaja voda,
- g) osiguranja sudjelovanja javnosti u donošenju odluka koje se odnose na vode,

- h) sprečavanja i rješavanja sukoba u pogledu zaštite i korištenja voda i
- i) izgradnje, zaštite, korištenja, održavanja i upravljanja vodnim objektima i druga pitanja iz nadležnosti Kantona.

II OPĆA NAČELA I DEFINICIJE**Član 3.****Opća načela i definicije**

- (1) Vode su opće dobro i kao takve su pod posebnom zaštitom Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), Kantona i općina.
- (2) Načela, izrazi i definicije izraza upotrijebljeni u ovom Zakonu imaju isto značenje, kao što imaju osnovna načela i definicije upotrijebljene u članovima 3. i 4. Zakona o vodama ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj:70/06, u daljem tekstu: federalni Zakon).
- (3) Za izraze koji nisu definisani u članu 4. federalnog Zakona primjenjivaće se nazivi izraza i definicije tih izraza regulisane u članu 2. Direktive 2000 /60/EC Evropskog parlamenta i Vijeća (u daljem tekstu: Okvirna direktiva o vodama).

III POVRŠINSKE VODE,**VODNO DOBRO****I JAVNO VODNO DOBRO****Član 4.****Površinske vode i vodno dobro**

- (1) Površinske vode i vodno dobro u nadležnosti Kantona su površinske vode koje su federalnim Zakonom svrstane u vode II kategorije i vodno dobro uz te vode.

- (2) Vode I kategorije na području Kantona su vode rijeke Drine, a sve ostale vode na području Kantona su vode II kategorije.
- (3) Vodno dobro, u smislu člana 7. Federalnog Zakona, može biti u vlasništvu Federacije, Kantona, općine, pravnog ili fizičkog lica.
- (4) Određivanje granice vodnog dobra za površinske vode II kategorije organizuje nadležna općinska služba u skladu sa Pravilnikom o načinu određivanja granice vodnog dobra i o postupku utvrđivanja pripadnosti zemljišne čestice javnom vodnom dobru.
- (5) Definisane granice vodnog dobra na terenu vrši se po prethodno urađenom Elaboratu o utvrđivanju granica vodnog dobra odgovarajuće površinske vode za pripadajuće područje općine.
- (6) Do izrade Elaborata i definisanja granice vodnog dobra na terenu, postupak određivanja granice vodnog dobra i utvrđivanja pripadnosti zemljišne čestice javnom vodnom dobru, provodiće se po pojedinačnim zahtjevima.
- (7) Rješenje o određivanju granice vodnog dobra za površinske vode II kategorije donosi kantonalno ministarstvo nadležno za vode (u daljem tekstu: ministarstvo) na prijedlog nadležne općinske službe iz stava (4) ovog člana.
- (8) Granice vodnog dobra upisuju se u katastarsko-knjižne i zemljišno-knjižne evidencije.

Član 5.
Javno vodno dobro

- (1) Javno vodno dobro za površinske vode II kategorije je dobro od općeg

interesa i u vlasništvu je općine.

- (2) Upravljanje javnim vodnim dobrom iz stava (1) ovog člana vrše nadležni organi i pravna lica, u obimu i na način propisan ovim Zakonom ili drugim aktima nadležnog organa kojima je preneseno pravo upravljanja javnim vodnim dobrom.
- (3) Rješenjem kantonalnog ministra nadležnog za vode utvrđuje se pripadnost vodnog dobra javnom vodnom dobru za površinske vode II kategorije, u skladu sa Pravilnikom o načinu određivanja granice vodnog dobra i o postupku utvrđivanja pripadnosti zemljišne čestice javnom vodnom dobru.
- (4) Javno vodno dobro ne može biti predmet prometa, ali može, pod posebnim uslovima utvrđenim Pravilnikom o načinu i uslovima ograničenog prava korištenja javnog vodnog dobra, biti predmet ograničenog prava korištenja u formi zakupa.
- (5) Zemljišna čestica prestaje biti dijelom javnog vodnog dobra pod slijedećim uslovima:
 - a) ukoliko se rješenjem ministra iz stava (3) ovog člana utvrdi da ta čestica prestaje ispunjavati uslove vodnog dobra iz člana 7. stav (1) federalnog Zakona;
 - b) donošenjem odluke Vlade Kantona kojom je, na drugi način, za posebne opće potrebe i namjene, određena upotreba tog javnog vodnog dobra.
- (6) Status javnog vodnog dobra prestaje datumom upisa promjene statusa u zemljišne knjige na osnovu donesenog rješenja ili odluke iz stava (5) ovog člana.
- (7) Javno vodno dobro utvrđeno rješenjem

em iz stava (3) ovog člana unosi se u katastarsko-knjižne i zemljišno-knjižne evidencije.

Član 6.

Zahvati na vodnom dobru za površinske vode II kategorije

- (1) Na vodnom dobru za površinske vode II kategorije nije dozvoljeno izvoditi zahvate, osim:
 - a) gradnje objekata javne infrastrukture (putevi, željeznice, mostovi, plinovodi i sl.),
 - b) gradnje zaštitnih vodnih objekata,
 - c) zahvata koji se odnose na poboljšanje hidromorfoloških i bioloških svojstava površinskih voda,
 - d) zahvata koji se odnose na zaštitu prirode,
 - e) gradnje objekata potrebnih za korištenje voda (objekti za zahvat i akumuliranje vode) i objekata za osiguranje plovidbe i zaštitu od utapanja na prirodnim kupalištima,
 - f) gradnje objekata namijenjenih zaštititi voda od zagađenja,
 - g) gradnje objekata namijenjenih za potrebe rada državnih organa, zaštitu i spašavanje ljudi, životinja ili imovine od prirodnih i drugih nesreća, te provođenje zadataka policije.
- (2) Zahvati iz stava (1) ovog člana podliježu uslovima propisanim zakonom.

IV VRSTE VODNIH OBJEKATA I VLASNIŠTVO NAD VODNIM OBJEKTIMA

Član 7.

Vodni objekti

Vodni objekti su objekti ili sku-

povi objekata koji zajedno s pripadajućim uređajima, čine tehničku odnosno tehnološku cjelinu i služe za zaštitu od štetnog djelovanja voda, zahvatanje voda radi njihovog namjenskog korištenja i zaštitu voda od zagađivanja.

Član 8.

Zaštitni vodni objekti

- (1) Zaštitni vodni objekti su: nasipi, obaloutvrde, uređena korita vodotoka, odvodni kanali, obodni (lateralni) kanali za zaštitu od vanjskih voda, odvodni tuneli, brane s akumulacijama, ustave, retenzije i drugi pripadajući objekti, kao i objekti za zaštitu od erozija i bujica.
- (2) Vodni objekti iz stava (1) ovog člana na vodotocima koji pripadaju površinskim vodama II kategorije i uređena korita u urbanim područjima na površinskim vodotocima koji su federalnim Zakonom svrstani u površinske vode I kategorije su u vlasništvu općine.
- (3) Općina može pravo upravljanja i korištenja vodnih objekata iz stava (2) ovog člana prenijeti u nadležnost drugih organa ili pravnih lica, u obimu i na način propisan ovim Zakonom ili aktima općine.
- (4) Općina je dužna da obezbijedi materijalne i organizacione uslove za održavanje objekata iz stava (2) ovog člana u funkcionalnom stanju i da se oni koriste u skladu sa njihovom prirodom i namjenom, kao i čuvanje od uništenja, oštećenja, odnosno nenamjenskog korištenja.
- (5) Općina donosi odluku o načinu korištenja i drugim pitanjima od značaja za održavanje i čuvanje objekata iz stava (2) ovog člana.

Član 9.

Vodni objekti za odvodnjavanje

- (1) Vodni objekti za odvodnjavanje su: osnovna i detaljna odvodna kanalska mreža, crpne stanice za odvodnjavanje i drugi pripadajući objekti.
- (2) Vodni objekti iz stava (1) ovog člana, koji su izgrađeni državnim sredstvima, u vlasništvu su Kantona.
- (3) Pravo upravljanja i korištenja vodnih objekata iz stava (2) ovog člana Kanton može prenijeti na pravna lica.
- (4) Vodni objekti iz stava (1) ovog člana, koje su za svoje potrebe izgradila pravna ili fizička lica, u njihovom su vlasništvu i ona brinu o upravljanju tim objektima.

Član 10.

Vodni objekti za iskorištavanje voda

- (1) Vodni objekti za iskorištavanje voda su objekti za:
 - a) vodosnabdijevanje (izuzev za opću upotrebu voda) – brane i akumulacije, vodozahvati, bunari, kaptaze s odgovarajućom opremom, postrojenja za prečišćavanje vode za piće, rezervoari i cjevovodi i drugi pripadajući objekti,
 - b) snabdijevanje vodom privrednih subjekata – brane i akumulacije, vodozahvati, bunari, kaptaze s odgovarajućom opremom i cjevovodi i drugi pripadajući objekti,
 - c) navodnjavanje – brane i akumulacije, dovodni kanali i tuneli, vodozahvatne građevine, crpne stanice, ustave, dovodna i razvodna mreža i drugi pripadajući objekti,
 - d) korištenje vodnih snaga – brane i akumulacije, vodozahvati, dovodni i odvodni objekti i drugi pri-

- padajući objekti i oprema,
- e) ostale namjene – objekti za uzgoj riba, rekreacioni bazeni, jezera i dr.

- (2) Vodni objekti iz stava (1) tačke b), c) i e) ovog člana, koji su izgrađeni državnim sredstvima, u vlasništvu su Kantona.
- (3) Pravo upravljanja i korištenja vodnih objekata iz stava (2) ovog člana, Kanton može prenijeti na pravna lica.
- (4) Vodni objekti iz stava (1) tačke b), c) i e) ovog člana, koje su za svoje potrebe izgradila pravna ili fizička lica, u njihovom su vlasništvu i ona brinu o upravljanju tim objektima.

Član 11.

Kantonalni vodovodi

- (1) Vodni objekti iz člana 10. stav (1) tačka a) koji služe za snabdijevanje vodom potrošača na području dvije ili više općina na području Kantona (u daljem tekstu: kantonalni vodovod) su u vlasništvu Kantona, ako nisu u vlasništvu drugih pravnih lica koja su te objekte izgradili za svoje potrebe.
- (2) Pod objektima kantonalnog vodovoda u smislu ovog Zakona, smatraju se samo dijelovi tih objekata koji obuhvataju: brane i akumulacije, vodozahvate, bunare, kaptaze sa odgovarajućom opremom, postrojenja za prečišćavanje vode za piće i glavne transportne cjevovode do distribucionih rezervoara općinskih vodovoda i drugi pripadajući objekti.
- (3) Vodnim objektima iz stava (1) ovog člana upravlja pravno lice u skladu sa propisima o komunalnoj djelatnosti, kome je Kanton prenio na upravljanje objekte kantonalnog vodovoda.

- (4) Korisnici voda iz vodnih objekata iz stava (2) ovog člana su pravna lica iz člana 12. stav (2).
- (5) Cijena vode koja se isporučuje iz vodnih objekata kantonalnog vodovoda ne može biti određena ispod iznosa iz kojeg se obezbjeđuju troškovi održavanja i funkcionisanja takvog vodovoda, amortizacija i otplata anuiteta za kredite koji će se obezbijediti za izgradnju tog vodovoda.
- (6) Cijena vode koja se potrošačima isporučuje iz vodnih objekata kantonalnog vodovoda će se utvrditi posebnim propisima odnosno aktima kantona.

Član 12.

Općinski i mjesni vodovodi

- (1) Vodni objekti iz člana 10. stav (1) tačka a) za vodosnabdijevanje potrošača na području jedne općine su u vlasništvu općine.
- (2) Vodne objekte iz stava (1) ovog člana za vodosnabdijevanje potrošača u općinskim centrima (u daljem tekstu: općinski vodovodi) općina svojom odlukom povjerava na upravljanje i korištenje pravnom licu u skladu sa propisima o komunalnoj djelatnosti.
- (3) Vodne objekte iz stava (1) ovog člana za snabdijevanje vodom za piće naselja izvan općinskih centara (u daljem tekstu: mjesni vodovodi), općina svojom odlukom povjerava na upravljanje i korištenje pravnom licu u skladu sa propisima o komunalnoj djelatnosti.
- (4) Izuzetno od stava (3) ovog člana, mjesne vodovode koji služe za snabdijevanje vodom za piće manje od 500 stanovnika, općina svojom odlukom može povjeriti na upravljanje i kori-

- štenje mjesnoj zajednici.
- (5) Općina je dužna da obezbijedi da se iz cijene vode iz vodnih objekata iz stava (1) ovog člana i iz drugih izvora finansiranja, obezbjeđuju troškovi tekućeg i investicionog održavanja vodnih objekata, izdvajanje sredstava za amortizaciju i otplata anuiteta za kredite koji će se koristiti za izgradnju, rekonstrukciju i sanaciju vodovoda, troškove propisanih pregleda zdravstvene ispravnosti vode za piće, te izvršavaju druge obaveze utvrđene ovim Zakonom radi očuvanja života i zdravlja potrošača.
- (6) Cijena vode koja se isporučuje potrošačima iz općinskog i mjesnog vodovoda biće utvrđena posebnim propisima odnosno aktima općine.

Član 13.

Vodni objekti iz člana 10. stav (1) tačka a) koje su za svoje potrebe izgradila pravna ili fizička lica, u njihovom su vlasništvu i ona brinu o upravljanju tim objektima kao i o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće.

Član 14.

Vodni objekti za korištenje vodnih snaga

Vodni objekti iz člana 10. stav (1) tačka d) u vlasništvu su pravnih ili fizičkih lica koja su izgradila te objekte i koja upravljaju tim objektima, ukoliko drugim zakonom nije drugačije određeno.

Član 15.

Vodni objekti za zaštitu voda od zagađivanja

- (1) Vodni objekti za zaštitu voda od za-

- (2) gađivanja (u daljnjem tekstu: vodni objekti za zaštitu voda) su: kolektori za prijem i transport otpadnih voda, postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, ispusti u prijemnik i drugi pripadajući objekti i oprema.
- (3) Vodni objekti iz stava (1) ovog člana u čije objekte ispuštaju otpadne vode privredni subjekti i građani iz dva ili više općinskih centara (u daljem tekstu: međuopćinski vodni objekti za zaštitu voda), su u vlasništvu općina, odnosno drugih lica, koja su ih izgradila za svoje potrebe u srazmjeri sa visinom sredstava sa kojima je svaka općina, odnosno drugo lice učestvovalo u izgradnji tih objekata.
- (4) Vlasnici vodnih objekata iz stava (2) ovog člana brinu se za njihovu funkcionalnost i tehničku ispravnost.
- (5) Općine svojim odlukama povjeravaju na upravljanje i korištenje dio objekata međuopćinskog vodnog objekta za zaštitu voda (postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda sa pripadajućim objektima i opremom) pravnom licu koje su za te potrebe osnovale općine u skladu sa propisima o komunalnoj djelatnosti.
- (6) Općine su dužne da iz cijene prečišćavanja otpadnih voda međuopćinskog vodnog objekta za zaštitu voda, odnosno iz cijene korištenja kanalizacije koja dovodi otpadne vode na postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda i iz drugih izvora finansiranja, obezbijede troškove održavanja međuopćinskog vodnog objekta za zaštitu voda iz stava (2) ovog člana, izdvajanje sredstava potrebnih za amortizaciju tog objekta i otplatu anuiteta za kredite koji će se koristiti za izgradnju, rekonstrukciju i sanaciju tog objekta.

- (7) Cijene prečišćavanja otpadnih voda međuopćinskog vodnog objekta za zaštitu voda, odnosno cijene korištenja kanalizacije koja dovodi otpadne vode na postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda, će se utvrditi posebnim propisima odnosno aktima općina.

Član 16.

Općinski i mjesni objekti za zaštitu voda

- (1) Vodni objekti iz člana 15. stav (1) u čije objekte ispuštaju otpadne vode privredni subjekti i građani na području jedne općine su u vlasništvu općine.
- (2) Vodni objekti iz stava (1) ovog člana u čije objekte ispuštaju otpadne vode privredni subjekti i građani u općinskim centrima su općinski vodni objekti za zaštitu voda.
- (3) Općine svojom odlukom povjeravaju na korištenje i upravljanje sve ili dio objekata općinskog vodnog objekta za zaštitu voda iz stava (2) ovog člana, pravnom licu osnovanom za odvođenje otpadnih voda u skladu sa propisima o komunalnoj djelatnosti, ako pravo upravljanja dijelom tih objekata (postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda sa pripadajućim objektima i opremom) nije prenijelo drugom pravnom licu.
- (4) Vodne objekte iz stava (1) ovog člana u čije objekte ispuštaju otpadne vode privredni subjekti i građani izvan općinskih centara (u daljem tekstu: mjesni vodni objekti za zaštitu voda), općina svojom odlukom povjerava na upravljanje i korištenje pravnom licu u skladu sa propisima o komunalnoj djelatnosti.

- (5) Izuzetno od stava (4) ovog člana, mjesne vodne objekte za zaštitu voda za manje od 500 stanovnika, općina svojom odlukom može povjeriti na upravljanje i korištenje mjesnoj zajednici.
- (6) Općine su dužne obezbijediti da se iz cijene korištenja kanalizacije i prečišćavanja otpadnih voda iz vodnog objekta za zaštitu voda iz stava (1) ovog člana i iz drugih izvora finansiranja, osiguraju troškovi tekućeg i investicionog održavanja tog objekta, izdvajanje potrebnih sredstava za amortizaciju tog objekta i otplata anuiteta za kredite koji će se koristiti za izgradnju, rekonstrukciju i sanaciju tog objekta.
- (7) Cijene prečišćavanja otpadnih voda općinskog i mjesnog vodnog objekta za zaštitu voda, odnosno cijene korištenja kanalizacije koja dovodi otpadne vode na postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda, će se utvrditi posebnim propisima odnosno aktima općine.

Član 17.

Vodni objekti iz člana 15. stav (1) koje su za svoje potrebe izgradila pravna ili fizička lica, u njihovom su vlasništvu i ona upravljaju tim objektima.

Član 18.

Višenamjenski vodni objekti

Vodni objekti iz člana 8. stav (1), člana 10. stav (1) i člana 15. stav (1) ovog Zakona mogu imati istovremeno i više namjena – višenamjenski vodni objekti.

Član 19.

Višenamjenske akumulacije

- (1) Višenamjenske akumulacije čija je

pretežna namjena snabdijevanje vodom privrede i stanovništva su u vlasništvu Kantona.

- (2) Na vodama i obalama vještačkih akumulacija koje su u cjelini ili djelimično u vlasništvu Kantona, zabranjeno je:

- a) korištenje plovila na pogon naftom i naftnim derivatima,
- b) građenje turističkih naselja i kampova,
- c) građenje luka, pristaništa i vezova za čamce,
- d) postavljanje plutajućih objekata u vode višenamjenske akumulacije,
- e) izgradnja objekata za sportske i rekreativne namjene,
- f) građenje privrednih i drugih sličnih objekata,
- g) građenje stambenih i vikend objekata,
- h) kafezni uzgoj riba,
- i) transport tečnosti koje su po svom sastavu opasne za kvalitet voda višenamjenske akumulacije (nafta i naftni derivati, kiselina i dr.), bez odobrenja i pratnje policije,
- j) svaka druga aktivnost koja može negativno uticati na promjene režima voda u višenamjenskoj akumulaciji.

- (3) Upravljanje i korištenje objekata višenamjenske akumulacije i voda u akumulaciji, kao i obalno zemljište uz višenamjensku akumulaciju, povjerava se pravnom licu registrovanom za obavljanje te djelatnosti, u skladu sa Zakonom.

Član 20.

Obala višenamjenske akumulacije

- (1) Pod obalom višenamjenske akumu-

- lacije iz člana 19. ovog Zakona smatra se pojas zemljišta uz vještačku akumulaciju u širini od 10 metara od linije dopiranja velikih stogodišnjih voda pri koti normalnog radnog nivoa u višenamjenskoj akumulaciji.
- (2) Obala vještačke akumulacije služi za održavanje korita višenamjenske akumulacije, pristupa za preduzimanje mjera za saniranje posljedica havarijskog zagađenja voda višenamjenske akumulacije, onemogućavanja pristupa motornih vozila radi sprečavanja zagađenja voda višenamjenske akumulacije i onemogućavanje pristupa građana za korištenje voda višenamjenske akumulacije u skladu sa propisom iz člana 19. stav (4) ovog Zakona.
- (3) Obala višenamjenske akumulacije ne može biti predmet prometa i deeksprijacije.

Član 21.

Obaveze i odgovornosti vlasnika, odnosno korisnika vodnih objekata

- (1) Vlasnici, odnosno korisnici vodnih objekata iz članova 8. do 20. ovog Zakona dužni su objekte održavati u funkcionalnom stanju i koristiti ih u skladu sa njihovom prirodom i namjenom.
- (2) Vlasnik, odnosno korisnik vodnog objekta iz stava (1) ovog člana dužan je u slučaju prestanka upotrebe tog objekta, postupiti u skladu sa vodnim aktom, odnosno objekat održavati u stanju koje neće prouzrokovati štete režimu voda i trećim licima.
- (3) Ako vlasnik, odnosno korisnik ne održava vodni objekat u funkcionalnom stanju i ne koristi ga na način određen u stavovima (1) i (2) ovog člana, kantonalna vodna inspekcija rje-

šenjem nalaže potrebne mjere.

- (4) Vlasnik, odnosno korisnik vodnog objekta iz stava (1) ovog člana dužan je vodni objekat održavati i koristiti u skladu sa općim aktom o održavanju, korištenju i osmatranju vodnog objekta i postupanju u slučaju kvara ili havarije na objektu.
- (5) Vlasnik, odnosno korisnik vodnog objekta dužan je brinuti o čuvanju vodnih objekata i uređaja na njima od slučajnog ili namjernog oštećenja ili uništenja.
- (6) Korisnik vodnih objekata iz člana 8. stav (1) ovog Zakona nije odgovoran za štete trećim licima koje su nastale zbog neizgrađenosti ili nedovoljne osposobljenosti vodnih objekata.

V UPRAVLJANJE VODAMA

Član 22.

Upravljanje vodama

- (1) Upravljanje vodama čini skup odluka, aktivnosti i mjera čija je svrha održavanje, poboljšanje i ostvarivanje potrebnog i održivog režima voda na određenom prostoru u skladu sa prirodnim uslovima, planom, potrebama i mogućnostima.
- (2) Upravljanje vodama iz stava (1) ovog člana ostvaruje se osobito osiguranjem potrebnih količina voda odgovarajućeg kvaliteta za različite namjene, zaštitom voda od zagađivanja, uređenjem voda i vodotoka i zaštitom od štetnog djelovanja voda.
- (3) Upravljanje vodama na području Kantona provodi se u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Član 23.

Teritorijalne osnove upravljanja vodama

- (1) Osnovna teritorijalna jedinica za up-

- ravljanje vodama je vodno područje.
- (2) Područje Kantona u cjelini pripada Vodnom području rijeke Save.
 - (3) Vodno područje rijeke Save obuhvata dio međunarodnoga riječnog bazena Dunava (dio međunarodnog podbazena Save) na teritoriji Bosne i Hercegovine, odnosno na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine.

VI KORIŠTENJE VODA

Član 24.

Opća upotreba voda

- (1) Svakome je dozvoljeno koristiti vodu običnim načinom koji ne zahtijeva posebne naprave i ne isključuje druge od jednakog korištenja vode (opća upotreba vode). Za opću upotrebu voda nije potrebno pribavljati vodne akte propisane ovim Zakonom.
- (2) Opća upotreba vode obuhvata naročito:
 - a) zahvatanje vode bez posebnih naprava iz vodotoka i jezera za osnovne potrebe jednog domaćinstva;
 - b) zahvatanje podzemne vode (bunar na vlastitom zemljištu) ili vode sa izvora na vlastitom zemljištu koja se koristi za osnovne potrebe jednog domaćinstva;
 - c) prikupljanje i korištenje oborinskih voda za osnovne potrebe jednog domaćinstva koje se sakupljaju na vlastitom zemljištu;
 - d) rekreaciju na vodama.
- (3) Osnovnim potrebama domaćinstva iz stava (2) ovog člana smatra se korištenje vode za piće, održavanje čistoće i slične potrebe u domaćinstvu. Takvim korištenjem ne smatra se korištenje vode za navodnjavanje, te ko-

- rištenje vode u tehnološkom procesu pri obavljanju privredne djelatnosti.
- (4) Zabranjeno je koristiti vodu u komercijalne svrhe, bez prethodno pribavljenih saglasnosti, dozvola, odobrenja i drugih akata u skladu sa zakonom.

Član 25.

Pravo na snabdijevanje vodom za piće

- (1) Kanton, općina, pravna lica i fizička lica dužni su, svako u okviru svojih prava i obaveza, da odlučuju, provode mjere i aktivnosti kojima će se obezbijediti da svi građani i ostali korisnici voda za piće na području Kantona budu u jednakom položaju kada je u pitanju snabdijevanje vodom za piće, kako u pogledu količine, tako i kvaliteta vode za piće.
- (2) Područje Kantona (mjesna zajednica, općina) koje ima dovoljno vode za piće za sadašnje i buduće potrebe utvrđene Planom upravljanja vodama za Vodno područje Save, ne može ometati ili sprečavati druga područja (mjesne zajednice, općine) da se u istoj mjeri snabdijevaju vodom za piće, a koja te vode nemaju ili nemaju dovoljno na svom području.

Član 26.

Prevođenje voda

- (1) Rješavanje pitanja snabdijevanja vodom za piće, kada lokalna izvorišta voda ne mogu da zadovolje potrebe za vodom za piće sadašnjih i budućih generacija, vrši se prevođenjem voda sa područja jedne mjesne zajednice na područje dvije ili više mjesnih zajednica i sa područja jedne općine na područje dvije ili više općina.

- (2) Prevođenje voda za piće ne može biti osnov za postavljanje oštetnih zah-tjeva od strane mjesnih zajednica od-nosno općina sa čijeg se područja pr-evode vode za piće za potrebe dru-gih mjesnih zajednica ili općina, jer je korištenje voda za piće, kao općeg dobra, jednako pravo svih građana i pravnih lica na području Kantona.

Član 27.

Obaveza vođenja evidencije i obezbjeđenja ekološki prihvatljivog protoka

- (1) Pravna i fizička lica koja zahvataju i crpe vodu, osim opće upotrebe vo-de, dužna su voditi evidenciju o kol-ičinama zahvaćene vode i o tome do-stavljati podatke nadležnoj agenciji za vodno područje.
- (2) Pravna i fizička lica koja zahvataju i crpe vodu dužna su obezbijediti ek-ološki prihvatljiv protok koji pred-stavlja minimalni protok koji osigura-va očuvanje prirodne ravnoteže i ek-osistema vezanih za vodu.
- (3) Ekološki prihvatljiv protok se utvr-đuje u skladu sa članom 62. Federal-nog Zakona i podzakonskim propi-sima koji regulišu ovu oblast.

Član 28.

Osiguranje zdravstvene ispravnosti vode za piće

- (1) Stalni i sistematski pregled vode i preduzimanje mjera za osiguranje zdravstvene ispravnosti vode za pi-će i tehničke ispravnosti uređaja, u skladu sa ovim Zakonom i federal-nim Zakonom, dužno je osigurati pr-avno lice koje obavlja djelatnost vo-dosnabdijevanja.

- (2) Izuzetno od stava (1) ovog člana, st-alni i sistematski pregled vode i pre-duzimanje mjera za osiguranje zdra-vstvene ispravnosti vode za piće i te-hničke ispravnosti uređaja mjesnog vodovoda iz člana 12. stav (4) ovog Zakona, dužna je osigurati mjesna zajednica.

VII ZAŠTITA VODA

Član 29.

Zaštita voda od zagađivanja

- (1) Pravno i fizičko lice može koristiti vodu, ispuštati otpadne vode u pov-ršinske vode i vodno dobro ili vršiti druge aktivnosti i zahvate samo uz prethodno pribavljen vodni akt, za koje je ovim Zakonom propisana ob-aveza pribavljanja vodnog akta i u skladu sa tim vodnim aktom.
- (2) Pravno i fizičko lice dužno je po iste-ku roka važenja vodne saglasnosti za vađenje materijala dovesti korito i obale vodotoka u stanje predviđeno vodnim aktom.

Član 30.

Opća obaveza odvodnje i tretmana otpadnih voda

- (1) Pravno i fizičko lice je dužno otpad-nu vodu ispuštati u javni kanalizaci-oni sistem ili na drugi način, u skla-du sa odlukom o odvodnji otpadnih voda, koja obavezno sadrži elemente propisane članom 54. stav (1) i (2) fe-deralnog Zakona.
- (2) Pravna i fizička lica, korisnici kanali-zacionog sistema na području Kant-ona, a koji u obavljanju svoje djelat-nosti produkuju opasne i štetne ma-terije za vode, obavezna su da iste

- prečiste do nivoa koji je u skladu sa propisom iz člana 55. stav (1) federalnog Zakona.
- (3) Odluka iz stava (1) ovog člana sadrži: odredbe o načinu odvodnje otpadnih voda, obavezu priključenja na javni kanalizacioni sistem, uslove i način ispuštanja otpadnih voda na područjima na kojima nije izgrađen takav sistem, obavezu posebnog odlaganja i odstranjivanja opasnih i drugih materija, te obavezu održavanja javnih kanalizacionih sistema.
 - (4) Odluku o odvodnji otpadnih voda na području općine donosi općinsko vijeće, ukoliko prijem i transport otpadnih voda čini cjelovit sistem na teritoriji jedne općine.
 - (5) Odluku o odvodnji otpadnih voda s područja više općina Kantona, donose općinska vijeća tih općina, svako za područje svoje općine.
 - (6) Donosilac odluke o odvodnji otpadnih voda iz stavova (4) i (5) jedan primjerak odluke dostavlja Ministarstvu.

Član 31.

Septičke jame

- (1) Javne institucije, pravna i fizička lica, vlasnici javnih, stambenih i privrednih objekata kao i vikend kuća koje se grade van naseljenih područja u kojima nije izgrađen vodni objekat za zaštitu voda, dužni su izgraditi nepropusne septičke jame bez preljeva i na iste priključiti javne, stambene i privredne objekte, odnosno vikend kuće i obezbjediti pražnjenje septičkih jama jednom godišnje odnosno prema potrebi, angažovanjem specijalizovanog pravnog lica.

- (2) Pravno lice koje vrši pražnjenje septičkih jama dužno je da ustroji i vodi evidenciju o izvršenom pražnjenju septičkih jama.

Član 32.

Uvođenje savremenih tehnologija u proizvodnim procesima

- (1) Zabranjuje se uvoz proizvodnih tehnologija koje ne zadovoljavaju standarde Evropske zajednice za očuvanje kvaliteta voda.
- (2) Pravna lica, vlasnici privrednih objekata dužni su preduzimati mjere u cilju zamjene postojećih novim tehnologijama koje zadovoljavaju standarde Evropske zajednice za očuvanje kvaliteta voda.
- (3) Zabranjuje se izgradnja privrednih objekata na području Kantona, bez izgradnje uređaja za prečišćavanje otpadnih voda ili uređaja za smanjenje emisija opasnih i štetnih materija u atmosferu.

Član 33.

Područja zaštite izvorišta vode za piće

- (1) Područje na kojem se nalazi izvorište vode koje se po količini i kvalitetu može koristiti ili se koristi za javno vodosnabdijevanje mora biti zaštićeno od zagađenja i drugih nepovoljnih uticaja na zdravstvenu ispravnost vode ili izdašnost izvorišta.
- (2) Na područjima iz stava (1) ovog člana provodi se zaštita izvorišta utvrđivanjem zona sanitarne zaštite čija se veličina, granice, sanitarni režim, mjere zaštite i drugi uslovi određuju u skladu sa propisom iz člana 66. stav (3) federalnog Zakona.

- (3) Na osnovu propisa iz prethodnog stava i istražnih radova donosi se odluka o provođenju zaštite izvorišta. Odluka sadrži naročito: granice zona sanitarne zaštite, sanitarne i druge uslove u pojedinim zonama i druge mjere zaštite, zabrane i ograničenja, izvore i način finansiranja za provođenje zaštitnih mjera, nazive organa i pravna lica koja će provoditi odluku, te kazne za povredu odredaba te odluke.
- (4) Zone sanitarne zaštite i zaštitne mjere utvrđuje općinski organ uprave nadležan za vode na čijem području se nalazi izvorište.
- (5) Odluku o zaštiti izvorišta čije se zone sanitarne zaštite prostiru na području jedne općine donosi nadležno općinsko vijeće.
- (6) Odluku o zaštiti izvorišta čije se zone sanitarne zaštite prostiru na području dvije ili više općina u sastavu Kantona, donose općinska vijeća tih općina, svako za područje svoje općine.
- (7) Odluku o zaštiti izvorišta čije se zone sanitarne zaštite prostiru na području Federacije i Republike Srpske, donose sporazumno Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske.
- (8) Odluka o zaštiti izvorišta čije se zone sanitarne zaštite prostiru na području Bosne i Hercegovine i susjedne države mora biti usklađena sa međunarodnim ugovorom koji je potpisala Bosna i Hercegovina.
- (9) Odluke o zaštiti izvorišta iz prethodnih stavova donose se u skladu sa propisom iz člana 66. stav (3) federalnog Zakona.
- (10) Pravna i fizička lica dužna su pridržavati se odluke o zaštiti izvorišta iz prethodnih stavova.

- (11) Donosilac odluke o zaštiti izvorišta iz stavova (5), (6), (7) i (8) jedan primjerak odluke dostavlja Ministarstvu.

VIII OGRANIČENJA PRAVA VLASNIKA I KORISNIKA ZEMLJIŠTA

Član 34. Služnosti

- (1) Za ustanovljavanje prava služnosti radi provođenja ovog Zakona primjenjuju se odredbe Zakona o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine Federacije BiH“, broj: 6/98 i 29/03), te odredbe o služnostima iz propisa o građenju i eksproprijaciji.
- (2) Odredbama članova iz poglavlja X federalnog Zakona definisana su prava, obaveze i ograničenja vlasnika i korisnika zemljišta.

IX UREĐENJE VODOTOKA I DRUGIH VODA I ZAŠTITA OD ŠTETNOG DJELOVANJA VODA

Član 35. Obaveze nadležnih nivoa vlasti u osiguravanju uređenja vodotoka i drugih voda

- (1) Uređenje vodotoka i drugih voda prema ovom Zakonu je održavanje vodotoka i vodnog dobra kao i drugi radovi kojima se omogućava kontrolirani i neškodljivi protok vode.
- (2) Kanton i općina osiguravaju uređenje vodotoka i drugih voda u skladu sa članovima 4. i 5. ovog Zakona, i to u okviru svoje nadležnosti.
- (3) Kanton, općina, pravna i fizička lica osiguravaju izgradnju, rekonstrukci-

ju i održavanje vodnih objekata iz članova 8. do 19. ovog Zakona, i to u okviru svoje nadležnosti, na način propisan ovim Zakonom.

Član 36.

Zaštita od štetnog djelovanja voda

- (1) Pod zaštitom od štetnog djelovanja voda podrazumijeva se provođenje aktivnosti i mjera u cilju smanjenja ili sprečavanja ugroženosti ljudi i materijalnih dobara od štetnog djelovanja voda i otklanjanje posljedica njihovog djelovanja.
- (2) Zaštita od štetnog djelovanja voda odnosi se na odbranu od poplava i leda na vodotocima i zaštitu od erozije i bujica.
- (3) Pored zaštite iz stava (2) ovog člana, zaštita od štetnog djelovanja voda obuhvata i mjere zaštite i otklanjanja posljedica prouzrokovanih vanrednim zagađenjem voda.

Član 37.

Obaveze nadležnih nivoa vlasti u cilju zaštite od štetnog djelovanja voda

- (1) U cilju zaštite od štetnog djelovanja voda, Kanton i općina, u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima, na ugroženom području osiguravaju u okviru svoje nadležnosti prema odredbama ovog Zakona, planiranje mjera zaštite, gradnju i upravljanje zaštitnim vodnim objektima, a naročito gradnju nasipa, brana, pregrada, objekata za stabilizaciju dna i obala, objekata za odvođenje unutrašnjih voda i dr.
- (2) Obim zaštite od štetnog djelovanja voda i potrebne mjere određuju se sljedećim planovima: posebnim pla-

novima zaštite od poplava i leda, planovima zaštite od erozije i bujica i planovima zaštite od vanrednog zagađenja voda.

- (3) Planove iz stava (2) ovog člana za površinske vode II kategorije donose Kanton i općina, i to u okviru svoje nadležnosti, prema odredbama ovog Zakona.

Član 38.

Aktivna odbrana od poplava

- (1) Za vrijeme neposredne opasnosti od pojave velikih (poplavnih) voda, Kanton i općina osiguravaju provođenje mjera aktivne odbrane od poplava, u okviru svojih nadležnosti, prema odredbama ovog Zakona, federalnog Zakona, podzakonskih akata, drugih propisa o zaštiti od prirodnih i drugih nesreća i civilnoj zaštiti.
- (2) Ministar donosi plan o mjerama aktivne odbrane od poplava i načinu njihovog provođenja, za područja uz površinske vode II kategorije na području Kantona.

Član 39.

Sanacija posljedica štetnog djelovanja voda

- (1) Sanacija posljedica štetnog djelovanja voda se izvodi na osnovu programa sanacije.
- (2) Ako su posljedice štetnog djelovanja voda nastale na vodnom, priobalnom ili drugom zemljištu ili na vodnoj infrastrukturi ili drugom vodnom objektu i uređaju koji je u vlasništvu Kantona, sredstva za njihovu sanaciju osigurava Kanton.
- (3) Ako su posljedice štetnog djelovanja voda nastale na vodnom objektu ili

uređaju namijenjenom za posebno korištenje vode i vodnog dobra koji nije u vlasništvu Kantona, njegovu je sanaciju dužan osigurati vlasnik ili operator.

- (4) Ako lice iz stava (3) ovog člana ne osigura sanaciju, a to je značajno za funkcioniranje sistema zaštite od štetnoga djelovanja voda, Ministarstvo sanaciju osigurava na teret tog lica.
- (5) Bez obzira na odredbe stavova (2) do (4) ovog člana, troškove sanacije posljedica vanrednog zagađenja voda snosi pravno i/ili fizičko lice zbog čije je radnje ili propuštanja radnje nastupilo zagađenje.
- (6) Program sanacije iz stava (1) ovog člana za površinske vode II kategorije donosi Vlada Kantona na prijedlog Ministarstva, u roku od šest mjeseci od dana procjene štete i pripreme prijedloga programa sanacije. Procjenu štete i pripremu prijedloga programa sanacije vrši komisija za procjenu štete, u skladu sa ovim Zakonom, federalnim Zakonom i propisima o zaštiti od prirodnih i drugih nesreća.

Član 40.

Zabrana mijenjanja pravca i količine voda na štetu susjednog zemljišta

- (1) Vlasnik, odnosno korisnik zemljišta ne može na štetu susjednih zemljišta mijenjati pravac ili količinu vode koja prirodno otiče preko njegovog zemljišta ili kroz njegovo zemljište.
- (2) Vlasnik, odnosno korisnik zemljišta iz stava (1) ovog člana dužan je vratiti u pređašnje stanje pravac i količinu vode koju je preusmjerio na štetu susjednog zemljišta.

X VODNI AKTI

Član 41. Vrste vodnih akata

- (1) Radi osiguranja upravljanja vodama i osiguranja pravičnog pristupa vodi svim pravnim i fizičkim licima propisuje se način ostvarivanja prava na vodu izdavanjem vodnih akata.
- (2) Vodni akti u smislu ovog Zakona su:
 - a) prethodna vodna saglasnost,
 - b) vodna saglasnost i
 - c) vodna dozvola.
- (3) Vodni akti su upravni akti koje u formi rješenja izdaje Ministarstvo odnosno nadležna općinska služba a protiv rješenja Ministarstva može se izjaviti žalba Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, odnosno protiv rješenja nadležne općinske službe žalba se može izjaviti kantonalnom ministarstvu nadležnom za vode.

Član 42.

Podjela nadležnosti izdavanja vodnih akata

- (1) Ministarstvo je nadležno za izdavanje vodnih akata iz člana 41. stav (2) ovog Zakona za:
 - a) zahvatanje vode u količini od 2 - 10 litara u sekundi,
 - b) zahvatanje vode u količini do 2 litra u sekundi ukoliko su izvor i potrošači na teritoriji dvije ili više općina,
 - c) ispuštanje otpadnih voda za naselja koja imaju do 2.000 stanovnika,
 - d) vađenje materijala iz površinskih voda II kategorije,

- e) izgradnju hidroelektrane za proizvodnju električne energije, kada je postrojenje locirano na površinskim vodama II kategorije, snage do 5 MW,
 - f) formiranje akumulacije koja je locirana na površinskim vodama II kategorije i nalazi se na području Kantona,
 - g) izgradnju objekata za zaštitu od poplava na površinskim vodama II kategorije, ako te aktivnosti ne utiču na površinske vode I kategorije,
 - h) izgradnju regionalnih i lokalnih saobraćajnica, uključujući i šumske puteve,
 - i) izgradnju mostova ili drugih objekata iznad ili u površinskim vodama II kategorije,
 - j) uređenje vodotoka na površinskim vodama II kategorije,
 - k) ispuštanje otpadnih voda pojedinačnih javnih, privrednih i drugih objekata koje se vrši putem septičkih jama.
- (2) Općina je nadležna za izdavanje vodnih akata iz člana 41. stav (2) ovog Zakona za:
- a) zahvatanje vode u količini do 2 litra u sekundi,
 - b) građenje ili rekonstrukciju objekata za korištenje vodnih snaga (za pogon strojeva, vodenice, stupe i sl.), osim za proizvodnju električne energije,
 - c) ispuštanje otpadnih voda pojedinačnih stambenih objekata i vikend kuća koje se vrši putem septičkih jama.

Član 43.

Na vodne akte iz članova 41. i 42.

ovog Zakona primjenjuju se odgovarajuće odredbe o vodnim aktima federalnog Zakona i podzakonskih akata donesenih na osnovu federalnog Zakona uz supsidijarnu primjenu Zakona o upravnom postupku („Službene novine FBiH“, broj: 2/98 i 48/99).

XI IZGRADNJA, KORIŠTENJE, ZAŠTITA, ODRŽAVANJE I UPRAVLJANJE MJESNIM VODOVODIMA, JAVNIM BUNARIMA I JAVNIM ČESMAMA

Član 44.

Odluka o izgradnji, korištenju, zaštiti, održavanju i upravljanju mjesnim vodovodima, javnim bunarima i javnim česmama

- (1) Snabdijevanje vodom za piće u naseljima izvan općinskog centra vrši se u skladu sa odlukom o izgradnji, korištenju, zaštiti, održavanju i upravljanju mjesnim vodovodima, javnim bunarima i javnim česmama.
- (2) Odluka iz stava (1) ovog člana sadrži naročito: odredbe o načinu i uslovima snabdijevanja vodom za piće, načine i uslove izgradnje, zaštite voda, korištenja, dodatnog priključenja, održavanja i upravljanja mjesnim vodovodima, javnim bunarima i javnim česmama na području općine.
- (3) Odluku iz stava (1) ovog člana donosi općina.

Član 45.

Mjesni vodovod

- (1) Mjesni vodovod je vodni objekat za snabdijevanje vodom za piće naselja izvan općinskog centra koja nisu priključena na jedinstvenu sekundarnu

- vodovodnu mrežu općinskog vodovoda.
- (2) Pod mjesnim vodovodom iz stava (1) ovog člana smatra se i vodni objekat za snabdijevanje vodom za piće vikend naselja.
 - (3) Upravljanje i korištenje mjesnih vodovoda iz stavova (1) i (2) vršit će se na način propisan članom 12. stavovi (3) i (4) ovog Zakona.

Član 46.

Javni bunar i javna česma

- (1) Javni bunar je vodni objekat za snabdijevanje vodom za piće sa odgovarajućom zaštitnom zonom i odgovarajućim uređajima, koji služi za snabdijevanje vodom za piće najmanje dva domaćinstva.
- (2) Javna česma je vodni objekat za snabdijevanje vodom za piće sa odgovarajućom zaštitnom zonom i odgovarajućim uređajima koji služi za snabdijevanje vodom za piće stanovnika naselja izvan općinskog centra i prolaznika.
- (3) Javna česma može biti izgrađena i na području općinskog centra kao i van naseljenih mjesta (spomen ili hair česme).

Član 47.

Snabdijevanje vodom za piće

- (1) Izvorišta voda koja se zahvataju radi snabdijevanja vodom za piće naselja izvan općinskog centra putem mjesnih vodovoda moraju imati dovoljne količine zdravstveno ispravne vode za piće, kako bi se u svako doba godine moglo obezbijediti neprekidno snabdijevanje vodom stanovnika naselja izvan općinskog centra.

- (2) Kaptaza i rezervoari koji su u smislu ovog Zakona sastavni dio mjesnog vodovoda, a koji služe za prihvatanje i akumuliranje vode za piće, moraju imati propisne izolacije i ostale potrebne uređaje.
- (3) Kapacitet rezervoara mjesnog vodovoda treba da obezbijedi dovoljnu količinu vode za dnevnu potrošnju korisnika i rezervu za gašenje požara.
- (4) Mjesni vodovod mora imati ugrađen i propisno baždaren uređaj za mjerenje količina iskorištene vode na odvodu iz rezervoara, a ako ima više odvoda iz rezervoara, na svakom odvodu.
- (5) Ako je kapacitet izvorišta veći od stvarnih potreba korisnika mjesnog vodovoda, na rezervoaru tog mjesnog vodovoda može se ugraditi česma sa betonskim koritom za javnu upotrebu (javna česma).

Član 48.

Investitori za izgradnju mjesnog vodovoda

Investitor za izgradnju mjesnog vodovoda može biti općina, mjesna zajednica ili grupa građana.

Član 49.

Dokumenti potrebni za izgradnju mjesnog vodovoda

- (1) Izgradnja mjesnog vodovoda vrši se na osnovu izdatog odobrenja za građenje po propisima o prostornom uređenju odnosno građenju, uz prethodno pribavljanje vodne saglasnosti.
- (2) Vodna saglasnost za građenje mjesnog vodovoda iz stava (1) ovog člana izdaje se na osnovu prethodno izdate urbanističke saglasnosti, koja se

izdaje nakon pribavljene prethodne vodne saglasnosti.

- (3) Vodna saglasnost iz stava (1) ovog člana izdaje se u skladu sa odredbama federalnog Zakona i Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata.

Član 50.

Vodna dozvola za mjesni vodovod

- (1) Po izvršenoj izgradnji ili rekonstrukciji mjesnog vodovoda ili javnog bunara, a prije izdavanja odobrenja za upotrebu po propisima o prostornom uređenju odnosno građenju, pribavlja se vodna dozvola.
- (2) Uz zahtjev za izdavanje vodne dozvole za mjesni vodovod dostavlja se dokumentacija propisana odredbama federalnog Zakona i Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata.

Član 51.

Zaštita izvorišta mjesnih vodovoda i javnih bunara

Zaštita izvorišta mjesnih vodovoda i javnih bunara vrši se u skladu sa članom 33. ovog Zakona.

Član 52.

Zabranjene aktivnosti na objektima mjesnog vodovoda i javnog bunara

Zabranjeno je neovlaštenim licima da vrše otvaranje i zatvaranje vodovodnih armatura, instalacija, hidranata i ostalih uređaja mjesnih vodovoda i javnih bunara, izuzev u slučaju kada je to nužno u cilju sprječavanja šteta većih razmjera (pucanje cijevi, požara i slično).

Član 53.

Zabranjene aktivnosti na javnim bunarima i javnim česmama

Zabranjeno je na javnim bunarima i javnim česmama pranje rublja, kupanje, napajanje stoke, pranje motornih i drugih vozila, što bi moglo ugroziti zdravstvenu ispravnost vode za piće, odnosno oštećenje instalacija i uređaja javnih bunara i javnih česmi.

Član 54.

Održavanje javnih česmi i javnih bunara

O održavanju javnih česmi i javnih bunara brinu se investitori izgradnje ili općine, ukoliko su dale saglasnost za njihovu izgradnju.

Član 55.

Evidencija o mjesnim vodovodima, javnim bunarima i javnim česmama

- (1) Općinska uprava dužna je da ustroji i vodi evidenciju o mjesnim vodovodima, javnim bunarima i javnim česmama i da blagovremeno registruje sve promjene od značaja za ove objekte.
- (2) U evidenciji iz stava (1) ovog člana unose se naročito podaci o:
 - a) nazivu mjesnog vodovoda, odnosno javnog bunara i javne česme,
 - b) mjesnoj zajednici,
 - c) broju i datumu izdavanja prethodne vodne saglasnosti,
 - d) broju i datumu izdavanja urbanističke saglasnosti,
 - e) broju i datumu izdavanja vodne saglasnosti,
 - f) broju i datumu izdavanja odobrenja za građenje,

- g) broju i datumu izdavanja vodne dozvole,
- h) broju i datumu izdavanja upotrebne dozvole,
- i) broju i datumu izdavanja sanitarne saglasnosti,
- j) broju domaćinstava koja koriste mjesni vodovod, odnosno javni bunar,
- k) broju naknadno priključenih domaćinstava na mjesni vodovod.

XII FINANSIRANJE

Član 56. Izvori sredstava

Poslovi koji su, prema odredbama federalnog Zakona i ovog Zakona, stavljeni u nadležnost Kantona i općina, finansiraju se iz:

- a) dijela sredstava prikupljenih po osnovu vodnih naknada i zakupa javnog vodnog dobra na površinskim vodama I kategorije, koja po članu 177. stav (1) tačka 2. federalnog Zakona pripadaju Kantonu,
- b) prihoda po osnovu zakupa javnog vodnog dobra na površinskim vodama II kategorije,
- c) budžeta Kantona i budžeta općina,
- d) kreditnih sredstava,
- e) sredstava osiguranih posebnim zakonom,
- f) donacija i ostalih sredstava u skladu sa zakonom.

Član 57. Korištenje sredstava

Sredstva iz člana 56. ovog Zakona koriste se za:

- a) finansiranje poslova iz člana 58. stav (1) ovog Zakona,
- b) sufinansiranje izgradnje i održavanja vodnih objekata iz člana 14. stav 1. federalnog Zakona, osim objekata iz tačke 3. alineje 2., 4., 5. i 6. tog člana,
- c) ostale aktivnosti vezane za poslove upravljanja vodama (izrada tehničke dokumentacije, podloga za izdavanje koncesija i dr.) u skladu sa godišnjim planom i programom utroška ovih sredstava, koji na prijedlog Ministarstva donosi Vlada Kantona.

Član 58. Poslovi Ministarstva u vezi sa korištenjem sredstava

- (1) Ministarstvo obavlja poslove u vezi sa korištenjem sredstava utvrđenih ovim Zakonom, a naročito:
 - a) izrade godišnjeg plana i programa za realizaciju aktivnosti iz člana 57. ovog Zakona,
 - b) organizacije vršenja poslova na izvršavanju programa iz tačke a) ovog člana,
 - c) organizacije istražnih radova, izrade investiciono-tehničke i druge dokumentacije i vršenja revizije te dokumentacije,
 - d) vršenja investicionih poslova i supervnadzor nad namjenskim utroškom sredstava za izgradnju vodnih objekata prema programu ulaganja sredstava vodnih naknada,
 - e) planiranja i prikupljanje sredstava za finansiranje poslova iz programa sredstava vodnih naknada,
 - f) saradnje sa općinama, privrednim društvima i drugim pravnim

- licima na području Kantona,
- g) saradnje sa Agencijom za vodno područje rijeke Save u izradi plana upravljanja vodama za područje Kantona,
- h) i druge poslove.
- (2) Ministarstvo je dužno da osigurava racionalno korištenje sredstava koja su obezbijeđena za obavljanje poslova u skladu sa ovim Zakonom.

XIII NADZOR

Član 59. Upravni nadzor

- (1) Ministarstvo vrši upravni nadzor nad provođenjem ovog Zakona i propisa donesenih na osnovu ovog Zakona.
- (2) Općina vrši upravni nadzor nad provođenjem propisa koje donosi na osnovu ovog Zakona, a u okviru svoje nadležnosti.

Član 60. Nadzor zdravstvene ispravnosti vode za piće

- (1) Kvalitet vode koja se koristi za piće (vodosnabdijevanje) mora odgovarati uslovima utvrđenim propisom o kvalitetu vode za piće koji donosi federalni ministar nadležan za zdravstvo.
- (2) Pravno lice koje obavlja djelatnost vodosnabdijevanja dužno je osigurati stalni i sistematski pregled vode i preduzimati mjere za osiguranje zdravstvene ispravnosti vode za piće i tehničke ispravnosti uređaja, u skladu sa propisom iz stava (1) ovog člana.
- (3) Kontrolu vode za potrebe snabdije-

vanja vode za piće može vršiti samo ovlaštena laboratorija koja ispunjava uslove koje propisuje federalni ministar nadležan za zdravstvo.

Član 61. Inspeksijski nadzor

Inspeksijski nadzor nad provođenjem ovog Zakona i propisa donesenih na osnovu ovog Zakona vrši Kantonalna uprava za inspeksijske poslove, putem kantonalnih vodnih inspektora.

Član 62. Inspeksijski postupci

- (1) Kada utvrdi da postoji povreda ovog Zakona, propisa ili drugih akata donesenih na osnovu ovog Zakona, kantonalni vodni inspektor u zapisniku konstatuje nepravilnost ili nedostatak i rješenjem nalaže mjere i rok za njihovo otklanjanje.
- (2) Pored ovlaštenja i dužnosti utvrđenih zakonom, u slučaju iz stava (1) ovog člana, kantonalni vodni inspektor ovlašten je i dužan:
- narediti obustavljanje izvođenja radova, ako se vrše protivno vodnom aktu ili se vrše bez vodnog akta, a propisana je obaveza njegovog pribavljanja,
 - narediti, u saradnji sa građevinsko-urbanističkom inspekcijom, uklanjanje sagrađenog objekta ili postrojenja izgrađenog bez vodnog akta, ako u roku od 60 dana nije pribavljen vodni akt,
 - narediti privremenu obustavu rada, odnosno obavljanje djelatnosti pravnog lica ili njegovog dijela, ako utvrdi da otpadne vode sadrže opasne materije u količini

- većoj od dozvoljene ili se zahvataju veće količine vode od dozvoljenih,
- d) zabraniti preduzimanje radnji koje nisu dozvoljene ovim Zakonom.

Član 63.
Žalba na rješenje vodnog inspektora

- (1) Protiv rješenja kantonalnog vodnog inspektora, koje je doneseno na osnovu ovog Zakona i propisa donesениh na osnovu ovog Zakona, žalba se izjavljuje Ministarstvu, putem Kantonalne uprave za inspekcijske poslove.
- (2) Žalba protiv rješenja kantonalnog vodnog inspektora odlaže izvršenje rješenja, osim u slučajevima utvrđenim federalnim Zakonom i drugim zakonom kada se donosi pisano ili usmeno rješenje i odmah naređuje njegovo izvršenje bez odlaganja.

XIV KAZNENE ODREDBE

Član 64.
Prekršaji

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 2.000,00 KM do 15.000,00 KM kažnjava se za prekršaj pravno lice ako:
- a) postupa suprotno odredbama člana 6.,
- b) postupa suprotno odredbama člana 19. stav (2),
- c) ne održava u funkcionalnom stanju i ne koristi vodne objekte u skladu sa njihovom prirodom i namjenom (član 21. stav (1)),
- d) u slučaju prestanka upotrebe vodnog objekta ne postupi u skladu sa vodnim aktom, odnosno

- ne održava objekat u stanju koje neće prouzrokovati štete režimu voda i trećim licima (član 21. Stav (2)),
- e) ne brine o čuvanju vodnih objekata i uređaja na njima od slučajnog ili namjernog oštećenja ili uništenja (član 21. stav (5)),
- f) postupa suprotno odredbi člana 24. stav (4),
- g) ne osigura stalni i sistematski pregled vode i ne poduzme mjere za osiguranje zdravstvene ispravnosti vode za piće i tehničke ispravnosti uređaja (član 28. stavovi (1) i (2)),
- h) postupa suprotno odredbama člana 29.,
- i) postupa suprotno odredbi člana 30. stav (1),
- j) postupa suprotno odredbi člana 31.,
- k) postupa suprotno odredbama člana 32.,
- l) postupa suprotno odredbi člana 33. stav (10),
- m) postupa suprotno odredbama člana 40.,
- n) postupa suprotno odredbi člana 52.,
- o) postupa suprotno odredbi člana 53.,
- p) ne postupi po rješenju vodnog inspektora iz člana 62. stav (1),
- q) ne podnese zahtjev za izdavanje nove vodne dozvole u propisanom roku iz člana 69. stav (1),
- r) ne podnese zahtjev za izdavanje vodne dozvole u propisanom roku iz člana 70.,
- s) ne izgradi nepropusnu septičku jamu i na istu ne priključi javni, stambeni ili privredni objekat u roku iz člana 72.

- (2) Za prekršaj iz stava (1) ovog člana kažnjava se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 400,00 KM do 3.000,00 KM.

Član 65.

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 KM do 7.500,00 KM kažnjava se za prekršaj pravno lice ako ne vodi evidenciju o količinama zahvaćene vode i o tome ne dostavlja podatke nadležnoj agenciji za vode (član 27.),
- (2) Za prekršaj iz stava (1) ovog člana kažnjava se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 300,00 KM do 2.000,00 KM.
- (3) Za prekršaj iz stava (1) kažnjava se fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 1.000,00 KM.

Član 66.

Novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 1.500,00 KM kažnjava se za prekršaj fizičko lice ako:

- a) postupa suprotno odredbama člana 6.,
- b) postupa suprotno odredbama člana 19. stav (2),
- c) ne održava u funkcionalnom stanju i ne koristi vodne objekte u skladu sa njihovom prirodom i namjenom (član 21. stav (1)),
- d) u slučaju prestanka upotrebe vodnog objekta ne postupi u skladu sa vodnim aktom, odnosno ne održava objekat u stanju koje neće prouzrokovati štete režimu voda i trećim licima (član 21. stav (2)),
- e) ne brine o čuvanju vodnih objekata i uređaja na njima od slučajnj-

- og ili namjernog oštećenja ili uništenja (član 21. stav (5)),
- f) postupa suprotno odredbi člana 24. stav (4),
 - g) postupa suprotno odredbama člana 29.,
 - h) postupa suprotno odredbi iz člana 30. stav (1),
 - i) postupa suprotno odredbi člana 31.,
 - j) postupa suprotno odredbi člana 33. stav (10),
 - k) na štetu susjednog zemljišta mijenja pravac ili jačinu vode koja prirodno otiče član 40. stavovi (1) i (2),
 - l) postupa suprotno odredbi člana 52.,
 - m) postupa suprotno odredbi iz člana 53.,
 - n) ne postupi po rješenju vodnog inspektora iz člana 62. stav (1),
 - o) ne podnese zahtjev za izdavanje nove vodne dozvole u propisanom roku iz člana 69. stav (1),
 - p) ne podnese zahtjev za izdavanje vodne dozvole u propisanom roku iz člana 70.,
 - q) ne izgradi nepropusnu septičku jamu i na istu ne priključi stambeni ili privredni objekat u roku iz člana 72.

XV PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 67. Planski dokumenti

Do donošenja Plana upravljanja vodama za vodno područje Save, kao planski dokumenti za upravljanje vodama u Kantonu, koristit će se odgovarajući planovi i programi razvoja vodopri-

vrede i pojedinih oblasti vodoprivrede (zaštita od štetnog djelovanja voda, zaštita voda i korištenje voda), doneseni do dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Član 68.

Ranije izdati vodoprivredni akti

- (1) Vodoprivredne dozvole koje su izdate u skladu sa Zakonom o vodama ("Službene novine Federacije BiH", broj:18/98) i propisima donesenim na osnovu ovog Zakona, usaglasit će se s odredbama ovog Zakona, u roku do pet godina od dana stupanja na snagu ovog Zakona..
- (2) Nosioци prava iz vodoprivrednog akta iz stava (1) ovog člana dužni su podnijeti zahtjev za preispitivanje vodne dozvole, u roku do dvije godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona.
- (3) U slučaju da zahtjev iz stava (2) ovog člana nije podnesen u roku iz stava (2) ovog člana, vodoprivredni akt iz stava (1) ovog člana prestaje da važi.
- (4) Odredbe iz stava (1) ovog člana ne odnose se na vodoprivredne dozvole koje važe pet godina ili manje.

Član 69.

Postojeći objekti i aktivnosti za koje nije izdat vodni akt

- (1) Vlasnici, odnosno korisnici postojećih objekata i postrojenja koji iskorištavaju vode ili ispuštaju otpadne vode i druge opasne i štetne materije u vode, za koje nije pribavljena vodna dozvola do dana stupanja na snagu ovog Zakona, dužni su da podnesu zahtjev za izdavanje vodne dozvole u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

- (2) U slučaju da zahtjev iz stava (1) ovog člana nije podnesen u predviđenom roku, rješenjem kantonalne vodne inspekcije zabranit će se upotreba objekata odnosno postrojenja iz stava (1) ovog člana.

Član 70.

Rok pribavljanja vodne dozvole za postojeće mjesne vodovode

Vlasnici postojećih mjesnih vodovoda dužni su da za iste, u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona, pribave vodnu dozvolu.

Član 71.

Rok za uspostavu evidencije o mjesnim vodovodima, javnim bunarima i javnim česmama

Općina je dužna najkasnije u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona ustrojiti evidenciju o mjesnim vodovodima, javnim bunarima i javnim česmama (član 55).

Član 72.

Rok za izgradnju septičkih jama za postojeće objekte

Javne institucije, pravna i fizička lica, vlasnici javnih, stambenih i privrednih objekata, kao i vikend kuća, koje su podignute van naseljenih mjesta prije stupanja na snagu ovog Zakona dužni su da izgrade nepropusne septičke jame i na iste priključe javne, stambene i privredne objekte odnosno vikend kuće u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Član 73.

Rok za donošenje odluka općina

Odluke općina u skladu sa odre-

dbama ovog Zakona donijet će se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Član 74.

Stupanje na snagu i početak primjene

- (1) Pored odredaba ovog Zakona shodno će se primjenjivati i odredbe federalnog Zakona i podzakonskih propisa donešenih na osnovu federalnog Zakona.
- (2) Radi lakše primjene određenih zakonskih rješenja nadležni kantonalni organi mogu donijeti podzakonske akte kojima će detaljnije regulisati određena pitanja.
- (3) Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde".

Broj:01-02-249/10 PREDsjedavajući
1. aprila 2010.godine Alija Begović,s.r.
G o r a ž d e

365

Na osnovu člana 33a Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 8/98, 10/00 i 5/03), **d o n o s i m:**

U K A Z

**O PROGLAŠENJU ZAKONA
O SUDSKIM TAKSAMA**

Proglašava se Zakon o sudskim taksama koji je donijela Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 34-toj redovnoj sjednici, održanoj 1. aprila 2010.godine.

Broj:02-02-203/10 P R E M I J E R
1. aprila 2010.godine Nazif Uruči,s.r.
G o r a ž d e

366

Na osnovu Poglavlja IV Odjeljak A člana 23. stav 1. tačka b. Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde" broj:8/98, 10/00 i 5/03) i člana 106. Poslovnika Skupštine Bosne i Hercegovine, ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", broj:10/08), Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 34-toj redovnoj sjednici, održanoj 1. aprila 2010. godine, **d o n o s i:**

**Z A K O N
o sudskim taksama**

**DIO PRVI.
OPĆE ODREDBE**

**Član 1.
(Plaćanje sudske takse)**

- 1) Ovim zakonom utvrđuje se način plaćanja sudskih taksi (u daljem tekstu:takse) u postupku pred Kantonalnim sudom u Goraždu i Općinskim sudom u Goraždu (u daljem tekstu:sud).
- 2) Postupci u kojima se plaća taksa i visina takse za pojedine radnje, utvrđeni su u Tarifi sudskih taksi, koja je sastavni dio ovog zakona.

**Član 2.
(Obveznik plaćanja takse)**

- 1) Takse propisane ovim Zakonom plaća lice po čijem zahtjevu ili u čijem interesu se preduzimaju radnje u postupku, za koje je ovim Zakonom

utvrđeno plaćanje takse (u daljem tekstu: takseni obveznik).

- 2) Za podneske i zapisnike koji zamjenjuju podneske taksu je dužno da plati lice koje podnosi podneske i lice na čiji zahtjev se sastavlja zapisnik, odnosno lice u čijem interesu se preduzimaju radnje.
- 3) Za odluku prvostepenog suda taksu je dužan da plati tužilac, odnosno predlagач, a za sudsku nagodbu taksu su dužne da plate obje strane, ukoliko u nagodbi nije drugačije ugovoreno.
- 4) Za odluku drugostepenog suda i za odluku po vanrednom pravnom sredstvu, taksu je dužan da plati podnosilac žalbe, odnosno lice u čijem interesu je pokrenut postupak po vanrednom pravnom sredstvu.
- 5) Kada su u skladu sa odredbama ovog Zakona taksu dužna da plate dva ili više lica zajedno, njihova obaveza je solidarna.

Član 3.
(Obavezno dostavljanje dokaza o plaćenju taksi)

- 1) Uz podnesak (tužba, prijedlog, pravni lijek i dr.) obavezno se dostavlja dokaz o plaćenju taksi.
- 2) Ukoliko stranka smatra da ispunjava zakonom propisane uslove da bude oslobođena plaćanja takse, mora uz podnesak podnijeti i zahtjev za oslobađanje od plaćanja takse.
- 3) U vlasničkim sporovima o nekretni-

nama, uz podnesak se obavezno prilaže i dokaz o utvrđenoj vrijednosti nekretnine.

Član 4.
(Uzajamnost plaćanja takse i preduzimanja radnji u postupku)

- 1) Sud neće preduzimati nikakve radnje ako takseni obveznik nije platio taksu propisanu ovim zakonom. U slučaju podnošenja podneska bez dokaza o plaćenju taksi, sud će pozvati stranku, odnosno njenog punomoćnika, da se uplati taksa u roku od 8 dana, uz upozorenje da će joj podnesak biti vraćen. Ako stranka ne ispoštuje određeni rok, sud će podnesak vratiti uz obavijest da je vraćen zbog neplaćanja sudske takse.
- 2) Rokovi po Zakonu o parničnom postupku ne počinju teći dok taksa nije plaćena ili dok sud nije riješio zahtjev za oslobađanje od plaćanja takse
- 3) Izuzetno od stava 1. ovog člana, ukoliko takseni obveznik ne postupi po pozivu suda i u ostavljenom roku ne uplati taksu na uloženi redovni ili vanredni pravni lijek, podnesak neće biti vraćen, već će se nastaviti postupak po uloženom pravnom lijeku, a prinudnoj naplati sudske takse pristupiće se u skladu sa odredbama ovog zakona.

Član 5.
(Vrijeme nastanka obaveze plaćanja takse)

Ako ovim Zakonom nije drugačije propisano, taksena obaveza nastaje:

- a) za sudske odluke - danom dono-

šenja sudske odluke, a ukoliko jedna od stranaka nije prisustvovala glavnoj raspravi, od dana dostavljanja pismene obavijesti o datumu donošenja odluke, odnosno danom dostavljanja odluke ako se dostava vrši u skladu sa zakonskim odredbama o dostavi;

- b) za sudske nagodbe - kada se zaključe;
- c) za paušalnu taksu u postupku raspravljanja zaostavštine – danom donošenja rješenja o nasljeđivanju;
- d) u postupku stečaja - danom donošenja rješenja o glavnoj diobi u postupku stečaja;
- e) u postupku likvidacije - danom donošenja rješenja o zaključenju likvidacionog postupka;
- f) za sudske prepise - kada se zatraže od suda;
- g) za ostale radnje - kada se zatraži njihovo preduzimanje.

Član 6.

(Izuzeci od obaveze plaćanja takse)

- 1) Izuzetno od obaveze iz člana 3. ovog Zakona, za podneske i odluke u upravnim sporovima u stvarima penzijskog, invalidskog i zdravstvenog osiguranja, dječijeg dodatka, starateljstva i socijalne pomoći, taksa se plaća samo ako tužba bude odbijena ili odbačena.
- 2) Taksena obaveza iz stava 1. ovog čl-

ana nastaje danom donošenja odluke.

Član 7.

(Način plaćanja takse)

- 1) Takse predviđene Tarifom sudskih taksi su prihod Budžeta Kantona i plaćaju se u gotovom novcu uplatom na propisani račun javnih prihoda.
- 2) Takse se plaćaju u gotovom novcu ako je iznos takse veći od 50 KM.

Član 8.

(Rok zastare naplate takse)

Pravo na naplatu takse zastarijeva u roku od pet (5) godina od dana nastanka taksene obaveze.

DIO DRUGI. OSLOBAĐANJE OD PLAĆANJA TAKSE

Član 9.

(Oslobođeni od obaveze plaćanja takse)

- 1) Od plaćanja takse oslobođeni su:
 - a) država Bosna i Hercegovina i njeni organi;
 - b) Federaciju Bosne i Hercegovine i njene organe;
 - c) Bosansko-podrinjski kantona Goražde i njegovi organi;
 - d) jedinice lokalne samouprave u sastavu Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde;
 - e) ustanove za socijalnu zaštitu sa područija Bosansko-podrinjskom

- kantonu Goražde;
- f) Agencija za privatizaciju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde;
 - g) članovi porodice šehida, poginulog, umrlog, nestalog branica i umrlog ratnog vojnog invalida, te i ratni vojni invalidi i nezaposleni demobilisani borci pripadnici Oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine u postupcima za priznavanja statusa odnosno ostvarivanja prava iz boračko invalidske zaštite;
 - h) osobe sa invaliditetom 60% i više invalidnosti u postupcima za ostvarivanje statusnih prava koja im pripadaju na temelju invalidnosti;
 - i) civilne žrtve rata u postupcima za ostvarivanje statusnih prava odnosno prava koja im pripadaju kao civilnim žrtvama rata;
 - j) izdržavana lica u postupcima utvrđivanja i ostvarivanja prava po osnovu zakonskog izdržavanja;
 - k) lice u sporu u vezi s ostvarivanjem njegovih prava iz radnog odnosa;
 - l) nasljednici prvog nasljednog reda za raspravljanjezaostavštine i za uknjižbu vlasništva odnosno suvlasništva na nasljeđenim nekretninama;
- 2) Takse za podneske i radnje ne plaća lice koje poklanja svoju imovinu kantonalnim organima, ustanovama ili

fondacijama, socijalno-humanitarnim, naučnim ili kulturnim organizacijama.

- 3) Strano fizičko i pravno lice je oslobođeno plaćanja takse ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom ili pod uslovom reciprociteta. U slučaju sumnje o postojanju reciprociteta, prethodno se pribavlja mišljenje nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine.

Član 10.

(Kada se po zakonu ne plaća sudska taksa)

- 1) U zemljišno-knjižnim postupcima ne plaća se taksa za:
- a) upis opravdanja predbilježbe;
 - b) potpuno ili djelimično brisanje nekog upisanog prava;
 - c) službene radnje u postupku uređenja, zasnivanja i ispravljanja zemljišnih knjiga, osim ako je greška nastala krivicom titulara prava, u postupku usklađivanja zemljišnih knjiga sa faktičkim stanjem, kao i u postupku za obnavljanje uništenih zemljišnih knjiga, ukoliko se vjerodostojnom ispravom utvrdi da je upis bio prije proveden;
 - d) upis sprovođenja odluke o diobi prava vlasništva ili prava služnosti korištenja, ako su učesnici diobe bili upisani kao suvlasnici tih prava;
 - e) za zabilježbu privremene uprave određene u toku postupka prin-

- udne javne prodaje, kao i za za-
bilježbu prinudne uprave određ-
ene umjesto prinudne javne pro-
daje;
- f) naknadni upis supružnika kao
suvlasnika na osnovu sudske od-
luke, ako je jedan od supružnika
upisan kao vlasnik u zemljišnim
knjigama, kao i za upis kojim se
označava idealni dio svakog sup-
ružnika na nekretninama koje su
u njihovom suvlasništvu;
- g) upis u zemljišne knjige prava ko-
stituisanih zakonom u korist
građana;
- h) sve ostale radnje koje se poduzi-
maju po službenoj dužnosti.
- 2) Taksu za upis u zemljišno-knjižnim
postupcima dužno je platiti lice u či-
ju se korist vrši upis. Ako upis traži
lice čije se pravo ograničava, optere-
ćuje, ukida ili prenosi na drugo lice,
to lice takođe solidarno jamči za pla-
ćanje takse sa licima u čiju se korist
vrši upis.
- 3) Ako se u zemljišno-knjižnim postu-
pcima, na osnovu jednog zahtjeva,
upisuje više prava u korist jednog li-
ca, taksa se plaća onoliko puta koli-
ko se upisa traži.
- 4) Taksa za upis u zemljišno-knjižnim
postupcima plaća se i kad se upis vr-
ši u toku parničnog, vanparničnog ili
izvršnog postupka.
- 5) Za davanje usmenih informacija i
obavještenja u zemljišno-knjižnim po-
stupcima se ne naplaćuje ni sudska
taksa ni dodatni troškovi.
- 6) U postupku stečaja i likvidacije taksa
se ne plaća za:
- a) podneske stečajnog ili likvidacio-
nog upravnika,
- b) podneske kojima se prijavljuje
upis stečajnog ili likvidacionog
postupka, ili upis u sudski regis-
tar koji se vrši po službenoj duž-
nosti.
- c) u postupcima koje u ime stečaj-
nog dužnika pokreće i provodi
stečajni upravnik radi ostvarenja
stečajne mase.
- 8) Za upis odluke o otvaranju stečajnog
postupka, odluke o pokretanju pos-
tupka likvidacije, kao i odluke o za-
brani obavljanja određene djelatnos-
ti, odnosno poslova pravnog lica, ne
plaća se taksa.

Član 11.

(Ko može biti oslobođen od obaveze plaćanja takse)

- 1) Sud može osloboditi obveznika od
plaćanja takse ako bi plaćanjem tak-
se, imajući u vidu visinu sredstava iz
kojih se obveznik i članovi njegovog
domaćinstva izdržavaju, ta sredstva
bila u tolikoj mjeri umanjena da bi
time bila ugrožena njihova egzisten-
cija.
- 2) Odluku iz stava 1. ovog člana donosi
sud na pismeni zahtjev taksenog ob-
veznika. Prije donošenja odluke, sud
će cijeliti sve okolnosti, a naročito će
uzeti u obzir vrijednost mjerodavnu
za naplatu takse, ukupan prihod i

imovinu taksenog obveznika i članova njegovog domaćinstva, koje takseni obveznik izdržava.

- 3) Pod domaćinstvom u smislu odredaba ovog zakona se podrazumijeva zajednica života, privređivanja i trošenja osvarenih prihoda.
- 4) Izdržavana lica, u smislu ovog Zakona su:
 - a) maloljetna djeca i usvojenici;
 - b) djeca i usvojenici na redovnom školovanju ili vanrednim studijama, ako su nezaposleni do navršene 26. godine života;
 - c) djeca bez roditelja ako žive u domaćinstvu sa taksenim obveznikom;
 - d) bračni drug;
 - e) roditelji, odnosno usvojitelji ako žive u zajedničkom domaćinstvu sa taksenim obveznikom i nemaju sopstvenih prihoda,
 - f) izdržavana lica po osnovu radne i poslovne nesposobnosti.

Član 12.

(Dokazi za oslobađanje od obaveze za plaćanje takse)

- 1) Visina prihoda taksenog obveznika i članova njegovog domaćinstva, dokazuje se na osnovu uvjerenja nadležnog centra za socijalni rad, odnosno drugih pismenih dokaza koje je takseni obveznik dužan da podnese o svom imovnom stanju.

- 2) Uvjerenje iz stava 1. ovog člana služi kao dokaz za oslobađanje od plaćanja takse samo ako od njegovog izdavanja do podnošenja zahtjeva za oslobađanje nije proteklo više od mjesec dana.
- 3) Kada je to potrebno, sud može, po službenoj dužnosti, pribaviti potrebne podatke i obavještenja o imovnom stanju taksenog obveznika i članova njegovog domaćinstva, a može o tome saslušati i protivnu stranku.
- 4) Protiv odluke suda kojom je usvojen prijedlog za oslobađanje od plaćanja takse nije dozvoljena posebna žalba.

Član 13.

(Rješenje o oslobađanju od obaveze plaćanja takse)

- 1) Rješenje o oslobađanju od obaveze plaćanja takse odnosi se na sve takse po odgovarajućem predmetu, bez obzira kada je nastala takseno obaveza.
- 2) Sud može u toku postupka ukinuti rješenje o oslobađanju od plaćanja takse ako utvrdi da je takseni obveznik u stanju da plati taksu, a tom prilikom će odlučiti da li će takseni obveznik u potpunosti ili djelimično platiti taksu od koje je bio ranije oslobođen.

Član 14.

(Važenje oslobađanja od obaveze plaćanja takse)

- 1) Oslobađanje od obaveze plaćanja takse dato u parničnom i vanparničnom postupku, kao i u postupku u up-

ravnim sporovima važi i u postupku izvršenja odluka donijetih u tim postupcima, ako se izvršenje zahtjeva u roku od tri mjeseca po pravosnažnom okončanju postupka.

- 2) Oslobađanje od obaveze plaćanja takse u vanparničnom i izvršnom postupku važi i u parničnom postupku koji nastane u toku i povodom vanparničnog i izvršnog postupka.

Član 15.

(Lica koja nisu dužna plaćati taksu za drugog)

- 1) Staralac lica čije je boravište nepoznato, staralac imovine čiji je sopstvenik nepoznat, kao i privremeni zastupnik stranke koga sud postavi u postupku, nisu dužni da plaćaju taksu za lice koje zastupaju.
- 2) Naplata takse u slučajevima iz stava 1. ovog člana vrši se iz imovine lica koja se zastupaju.
- 3) Neplaćenu taksu u slučajevima iz stava 1. ovog člana sud će unositi u popis taksu i po završetku postupka postupiće u skladu sa odredbama člana 31. ovog zakona.

Član 16.

(Lica na koje se odnosi oslobađanje od obaveze plaćanja takse)

- 1) Oslobađanje od obaveze plaćanja takse odnosi se samo na lice kome je to oslobađanje priznato.
- 2) Kada više lica zajednički predaju podnesak ili zajedno preduzmu radnju u postupku, a jedno ili više njih je

oslobodeno od obaveze plaćanja takse, lice koje nije oslobodeno dužno je da plati dio takse koji se odnosi na njega kao da nema oslobodjenih od obaveze plaćanja takse.

Član 17.

(Uspjeh u postupku i obaveza plaćanja takse)

- 1) Ako u parničnom i izvršnom postupku lice oslobodeno od obaveze plaćanja takse uspije u postupku, taksu koju bi ono bilo dužno da plati da nije bilo oslobodeno, platiće stranka koja ne uživa oslobađanje i to u srazmjeri u kojoj je oslobodena stranka uspjela u postupku.
- 2) Ako se između stranke oslobodene od obaveze plaćanja takse i stranke koja nije oslobodena zaključi sudska nagodba, taksu koju bi trebalo da plati oslobodena stranka platiće stranka koja nije oslobodena, osim ako se stranke drugačije ne dogovore.

Član 18.

(Popis takse za plaćanje)

- 1) Kada u postupku pred sudom učestvuju na jednoj strani lice koje je oslobodeno od obaveze plaćanja takse, a na drugoj lice koje nije oslobodeno, sud je dužan da vodi i popis takse koju bi trebalo da plati oslobodeno lice.
- 2) Popis takse se zaključuje po završetku postupka. Ako se postupak završi na način predviđen članom 17. ovog Zakona sud će postupiti u skladu sa odredbama člana 31. ovog Zakona.

Član 19.
(Obračun i kontrola plaćanja takse)

- 1) Iznos takse, koju je takseni obveznik dužan da plati, obračunava službeno lice koje preduzima radnju u postupku, rješenjem protiv koga je dozvoljena žalba u roku od 8 dana po prijemu rješenja.
- 2) Izjavljena žalba ne odlaže izvršenje rješenja.
- 3) Kontrolu naplate takse vrši službeno lice koje preduzima radnju u postupku.

DIO TREĆI.
UTVRĐIVANJE VRIJEDNOSTI
PREDMETA SPORA RADI
NAPLATE TAKSE

Član 20.
(Utvrđivanje vrijednosti predmeta spora u parničnom postupku)

- 1) U parničnom postupku taksa se plaća prema vrijednosti predmeta spora.
- 2) Ako ovim Zakonom nije drugačije određeno, odredbe propisa o parničnom postupku, na osnovu kojih se utvrđuje vrijednost spora, primjenjuju se i prilikom određivanja vrijednosti spora radi naplate takse.

Član 21.
(Utvrđivanje vrijednosti predmeta spora kod više tuženih)

Ako tužilac jednom tužbom obuhvati dva ili više tuženih i traži da tužbeni zahtjev bude usvojen prema slijedećem tuženom, u slučaju da bude pravosnažno odbijen prema onome koji je u

tužbi naveden prije njega, ili ako prema svakom od njih ističe isti zahtjev, ili ako prema pojedinim od njih ističe različite zahtjeve koji su u međusobnoj vezi, vrijednost predmeta spora radi naplate takse određuje se prema zahtjevu čija je vrijednost najveća.

Član 22.
(Utvrđivanje vrijednosti predmeta spora u sporovima u vezi sa zakonskim izdržavanjem)

Ako je predmet spora pravo na zakonsko izdržavanje ili potraživanje pojedinih iznosa zakonskog izdržavanja, vrijednost predmeta spora radi naplate takse računa se prema zbiru davanja za tri mjeseca, ako se izdržavanje ne traži za kraće vrijeme.

Član 23.
(Utvrđivanje vrijednosti predmeta spora u sporovima iz nasljednog prava)

Ako je predmet spora nasljedno pravo na cijeloj zaostavštini, kao vrijednost predmeta spora uzima se vrijednost čiste zaostavštine, a ako je predmet spora samo jedan dio zaostavštine ili određena stvar iz zaostavštine, kao vrijednost predmeta spora uzima se čista vrijednost tog dijela, odnosno stvari.

Član 24.
(Šta se uzima kao vrijednost predmeta spora radi naplate takse)

- 1) Kao vrijednost predmeta spora radi naplate takse uzima se:
 - a) u diobnim parnicama – vrijednost dijela imovine koja se izdvaja iz zajedničke imovine koja je predmet diobe;

- b) u parnicama u kojima je predmet spora izvršenje kakve radnje ili trpljenje ili nečinjenje ili izjava volje ili utvrđenje da postoji ili ne postoji neko pravo ili pravni odnos ili da utvrdi istinitost ili neistinitost kakve isprave – iznos koji je tužilac označio u tužbi s tim da taj iznos ne može biti manji od 500 KM;
- c) u parnicama za proglašenje prestanka važnosti ugovora o arbitraži – iznos od 500 KM;
- d) u sporovima o stvarnim i ličnim služnostima i o doživotnom izdržavanju – iznos od 500 KM;
- e) u sporovima o utvrđivanju reda prvenstva potraživanja u izvršnom postupku – visina potraživanja, a najviše 1000 KM.

Član 25.
(Najniži iznos predmeta vrijednosti spora)

Ako se po odredbama čl. 20. do 26. ovog zakona ne može utvrditi vrijednost predmeta spora, kao vrijednost se uzima iznos od 500 KM.

Član 26.
(Utvrđivanje vrijednosti predmeta spora u izvršnom postupku)

- 1) U izvršnom postupku plaća se taksa prema vrijednosti zahtjeva koji treba izvršiti.
- 2) Pri utvrđivanju vrijednosti zahtjeva u izvršnom postupku za naplatu takse shodno se primjenjuju odredbe

čl. 20. do 26. ovog Zakona.

Član 27.
(Utvrđivanje vrijednosti predmeta spora u upravnim sporovima)

- 1) U upravnim sporovima plaća se taksa prema vrijednosti predmeta spora, ako je predmet spora procjenjiv.
- 2) Vrijednost procjenjivog spora utvrđuje se shodno odredbama čl. 20. do 26. ovog Zakona.
- 3) Ako predmet spora nije procjenjiv, plaća se taksa kao u tarifnom broju 23. Tarife sudskih taksi.

Član 28.
(Utvrđivanje vrijednosti predmeta spora u ostalim postupcima)

Kada je u vanparničnom postupku, u zemljišno-knjižnom postupku, u stečajnom postupku i postupku likvidacije za plaćanje takse mjerodavna vrijednost zahtjeva, za njeno utvrđenje će se shodno primjenjivati odredbe čl. 20. do 26. ovog zakona, ako u Tarifi sudskih taksi nije drugačije određeno.

Član 29.
(Promjena vrijednosti predmeta spora u toku postupka)

- 1) Prvobitno utvrđena vrijednost predmeta spora ostaje kao osnov za plaćanje takse, bez obzira da li se ta vrijednost promijenila u toku postupka.
- 2) Ako se pravnim lijekom, odnosno prigovorom protiv rješenja o izvršenju, odluka pobija samo u jednom dijelu, za plaćanje takse za pravni lijek, od-

nosno prigovor uzima se vrijednost samo pobijanog dijela.

- 3) Ako pravni lijek ulažu obje stranke, taksa za pravni lijek određuje se posebno za svaku stranku prema vrijednosti onog dijela odluke koji se pravnim lijekom pobija.
- 4) U statusnim sporovima, u sporovima za utvrđivanje i u sporovima u kojima se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčani iznos, za plaćanje takse za pravni lijek, mjerodavna je vrijednost prema kojoj je plaćena taksa za tužbu.
- 5) Za pravni lijek koji se ulaže samo protiv odluke o troškovima postupka ili odluke o sporednim potraživanjima, taksa se plaća samo prema iznosu troškova postupka ili iznosu sporednih potraživanja.

DIO ČETVRTI. POSTUPAK ZA NAPLATU NEPLAĆENE TAKSE

Član 30. (Prinudna naplata neplaćene takse)

- 1) Takse čiji se iznos određuje na kraju postupka, takseni obveznik je dužan platiti u roku od osam dana od prijema rješenja iz člana 19. ovog Zakona. Ako takseni obveznik ne plati taksu u navedenom roku, sud će zatražiti od nadležnog poreznog organa na čijoj teritoriji se nalazi prebivalište, odnosno sjedište taksenog obveznika, da se naplata dužne takse izvrši prinudnim putem.
- 2) Po prijemu rješenja i zahtjeva suda u

smislu stava 1. ovog člana nadležni porezni organ će izdati nalog za plaćanje u skladu sa odredbama člana 41. i 42. Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 33/02 i 28/04), kojim će se naložiti taksenom obvezniku da u određenom roku plati dugovanu taksu, kao i iznos od 50% visine te takse na ime kaznene takse. Ako taksena obveza ostane neplaćena u roku određenom u nalogu za plaćanje, pristupit će se provođenju procedere prinudne naplate prema odredbama poglavlja XI istog zakona.

- 3) Nadležni porezni organ će obavijestiti sud o rezultatima naplate takse izvršene prinudnim putem dostavom dokaza o naplati takse.

DIO PETI. POVRAT TAKSE

Član 31. (Pravo na povrat plaćene takse)

- 1) Lice koje je platilo taksu koju uopšte nije bilo dužno da plati ili je platilo taksu u iznosu većem od propisanog, kao i lice koje je platilo taksu za sudsku radnju, a ta radnja iz bilo kog razloga nije izvršena, ima pravo na povrat takse.
- 2) Postupak za povrat takse pokreće se na zahtjev lica iz stava 1. ovog člana.

Član 32. (Rok za podnošenje zahtjeva za povrat plaćene takse)

Zahtjev za povrat takse se podnosi sudu u roku od 30 dana od dana ka-

da je taksa plaćena, odnosno od dana saznanja da sudska radnja nije izvršena, a najkasnije u roku od godinu dana od dana kada je taksa plaćena.

Član 33.
(Zahtjev za povrat plaćene takse u slučaju medijacije)

Ako se stranke, u toku postupka, a najkasnije do zaključenja glavne rasprave, sporazumiju da će pristupiti rješavanju spora u postupku medijacije i u postupku medijacije postignu sporazum, imaju pravo na povrat naplaćene takse u punom iznosu.

Član 34.
(Rješenje o usvajanju zahtjeva za povrat plaćene takse)

Ukoliko usvoji zahtjev za povrat takse, sud će primjerak rješenja dostaviti i nadležnom ministarstvu, radi izvršenja povrata.

Član 35.
(Kada se ne plaća taksa)

U postupku povrata takse ne plaća se taksa.

DIO ŠESTI.
NADZOR NAD PRIMJENOM
OVOG ZAKONA

Član 36.
(Nadležan organ za vršenje nadzora)

Nadzor nad provedbom odredaba ovog zakona vrši Ministarstvo finansija Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

DIO SEDMI.
PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 37.
(Plaćanje takse u prelaznom razdoblju)

- 1) Za podneske, radnje i isprave po kojima je taksena obaveza nastala do dana stupanja na snagu ovog Zakona, a taksa nije plaćena, taksa će se platiti u skladu sa propisima i tarifom koji su važili do njegovog stupanja na snagu.
- 2) Ako je do stupanja na snagu ovog Zakona plaćena taksa za radnju, koja će se izvršiti poslije njegovog stupanja na snagu, neće se plaćati nova taksa po ovom Zakonu, niti će se vraćati više naplaćena taksa.
- 3) Ako je takseni obveznik oslobođen plaćanja takse u postupku, koji do stupanja na snagu ovog Zakona nije okončan, dato oslobađanje važi i poslije stupanja na snagu ovog Zakona.

Član 38.
(Prestanak primjene ranijih propisa)

Danom početka primjene ovog Zakona prestaje da važi Zakon o sudskim taksama ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", broj: 6/97).

Član 39.
(Završne odredbe)

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Bosansko-podrinjskog

kantona Gorazde", a primjenjivat će se od 01.01.2011. godine.

Broj:01-02-250/10 PREDSEDavajući
1. aprila 2010.godine Alija Begović,s.r.
G o r a ž d e

366a)

TARIFA SUDSKIH TAKSI

DIO PRVI. PARNIČNI I IZVRŠNI POSTUPAK

Tarifni broj 1. (Taksa za podneske)

1) Za tužbu, protivtužbu, prijedlog za ponavljanje postupka, prijedlog da se prizna odluka stranog suda i odluka stranog arbitražnog suda, plaća se, prema vrijednosti predmeta spora, slijedeća taksa:

a) do 500 KM	20 KM,
b) preko 500 do 1.000KM	30 KM,
c) preko 1.000 do1.500 KM	50 KM,
d) preko 1.500 do 3.000 KM	100 KM,
e) preko 3.000 do 5.000 KM	150 KM,
f) preko 5.000 do 10.000 KM	200 KM,
g) preko 10.000 do 25.000 KM	300 KM
h) preko 25.000 do 50.000 KM	500 KM,
i) preko 50.000 do 75.000 KM	750 KM,
j) preko 75.000 do 100.000 KM	1.000 KM,
k) preko 100.000 KM	1.000 + 0,5% na razliku preko 100.000 ali ne više od 5.000 KM;

- 2) Za tužbu za utvrđivanje i osporavanje očitstva, plaća se taksa u iznosu od 50 KM.
- 3) Za tužbu kojom se traži razvod braka, poništenje braka, utvrđivanje postojanja i nepostojanja braka i utvrđivanje da je brak zaključen plaća se taksa u iznosu od 200 KM.
- 4) Za tužbu zbog smetanja posjeda plaća se taksa u iznosu od 50 KM.
- 5) Za tužbu zbog iseljenja plaća se taksa u iznosu od 100 KM.
- 6) Za tužbu zbog otkaza ugovora o zajmu ili zakupu stvari, za tužbu o otkazu ugovora o zakupu poslovnih prostorija plaća se taksa u iznosu od 200 KM.
- 7) Za prijedlog da se dozvoli izvršenje ili obezbjeđenje ili izda privremena mjera, za prijedlog za povrat u prijašnje stanje, za prijedlog za obezbjeđenje dokaza prije pokretanja parnice, za prijedlog za određivanje sudske mjere osiguranja ili reviziju, plaća se polovina takse propisana ovim tarifnim brojem, a ne više od 1.000 KM.
- 8) Izuzetno od stava 7. ovog tarifnog broja za prijedlog da se dozvoli izvršenje po osnovu vjerodostojne isprave (izvodi iz poslovnih knjiga), plaća se taksa u iznosu od 10 KM.
- 9) Za prijedlog kojim se daje otkaz ugovora o zakupu poslovnih prostorija, plaća se taksa u iznosu od 100 KM.
- 10) Za prijedlog da se prizna odluka inostranog suda u statusnim stvarima

plaća se taksa u iznosu od 100 KM, a za žalbu protiv donesenog rješenja – 200 KM.

- 11) Za žalbu ili reviziju protiv presude i za žalbu protiv rješenja u sporovima zbog smetanja posjeda, plaća se dvostruka taksa propisana stavom 1. ovog tarifnog broja.
- 12) Za žalbu protiv rješenja kojim je odbijen prijedlog za povrat u prijašnje stanje plaća se polovina takse prema vrijednosti predmeta spora iz stava 1. ovog tarifnog broja, ali ne više od 200 KM.
- 13) Za žalbu ili reviziju protiv ostalih rješenja plaća se taksa propisana u stavu 1. ovog tarifnog broja.
- 14) Ne plaća se posebna taksa za prepisivanje iz tarifnog broja 27. ove Tarife, ako je zapisnik trebalo sastaviti u više primjeraka.
- 15) Za podnesak primljen na zapisnik kod suda, kao i za podnesak primljen na zapisnik u toku rasprave, plaća se taksa za odnosni podnesak, propisana ovim tarifnim brojem.
- 16) Kad je u tužbi stavljen prijedlog za određivanje sudske mjere osiguranja ili kada se u žalbi stavi prijedlog za povrat u prijašnje stanje, plaća se, pored takse na tužbu, odnosno žalbu i taksa na prijedlog propisana stavom 7. ovog tarifnog broja.
- 17) Za prijedlog da se dozvoli izvršenje ili obezbjeđenje ili da se odredi sudska mjera osiguranja, plaća se jedna taksa i kad se predloži istovremeno

ili naknadno više sredstava izvršenja, odnosno obezbjeđenja.

Tarifni broj 2. (Taksa za odluke)

- 1) Za presudu prvostepenog suda i rješenje o priznavanju odluke stranog suda ili odluke stranog arbitražnog suda, plaća se taksa prema taksenoj osnovici, propisanoj tarifnim brojem 1. ove Tarife.
- 2) Za presudu zbog propuštanja, presudu zbog odricanja i za presudu na osnovu priznanja donesenu najkasnije na pripremnom ročištu, odnosno na ročištu za glavnu raspravu, ako pripremno ročište nije održano, plaća se polovina takse propisane tarifnim brojem 1. ove Tarife, a ne više od 100 KM.
- 3) Za rješenje o odbacivanju tužbe, koje se shodno Zakonu o parničnom postupku donosi prije ili u toku prvostepenog postupka, plaća se polovina takse propisane tarifnim brojem 1. ove Tarife, a ne više od 100 KM.
- 4) Za rješenje o prijedlogu za dozvolu izvršenja ili obezbjeđenja, kao i za rješenje o određivanju sudske mjere osiguranja, odnosno naredbe, plaća se polovina takse propisane tarifnim brojem 1. ove Tarife, a ne više od 1.000 KM.
- 5) Taksa za konačnu odluku plaća se prema vrijednosti ostatka spornog predmeta koji nije obuhvaćen dopunskom presudom.
- 6) Za presudu prvostepenog suda koja je donesena u vezi sa protivtužbom

plaća se taksa kao da je o protivtužbi posebno raspravljano.

- 7) Ako je više parnica spojeno radi zajedničkog raspravljanja, taksa za presudu plaća se posebno za svaku parnicu, kao da ne postoji spajanje više parnica.
- 8) Za dopunsku presudu ili rješenje neće se plaćati taksa ako je za odluku koja je dopunjena plaćena taksa prema punoj vrijednosti spora. Takođe se neće plaćati taksa za donošenje odluke kojom se vrši naknadna ispravka ranije donijete odluke.
- 9) Za rješenje o izvršenju ili obezbjeđenju, plaća se jedna taksa, bez obzira da li je odlučeno o više sredstava izvršenja, odnosno obezbjeđenja i bez obzira da li je odlučeno istovremeno ili naknadno.

**Tarifni broj 3.
(Taksa za sudsku nagodbu)**

Za sudsku nagodbu u toku prvo-stepenog postupka plaća se prema vrijednosti na koju su se stranke poravnale, polovina takse propisane tarifnim brojem 1. ove Tarife.

**DIO DRUGI.
VANPARNIČNI POSTUPAK**

**Tarifni broj 4.
(Opšte odredbe)**

- 1) Za prijedlog kojim se pokreće postupak u vanparničnoj stvari, izuzev kada se radi o postupcima koji su predviđeni u tarifnim brojevima 8. do 12. ove Tarife, plaća se taksa u izno-

su od 60 KM.

- 2) Za prijedlog i odluku za proglašenje nestalog lica u ratu umrlim i dokazivanje smrti lica u ratu, ne plaća se taksa.
- 3) Taksa na nalog za iseljenje iz poslovnih prostorija uračunava se u taksu na odluku suda koja bude donijeta povodom prigovora protiv naloga. Ako je taksa na nalog veća od takse koja je plaćena na odluku povodom prijedloga za izdavanje naloga za iseljenje iz poslovnih prostorija, u tom slučaju će se naplatiti razlika.

**Tarifni broj 5.
(Taksa za odluku u vanparničnom postupku)**

- 1) Za odluku suda u vanparničnom postupku plaća se taksa u iznosu od 100 KM.
- 2) U svim vanparničnim postupcima primjenjivaće se shodno odredbe stava 8. iz tarifnog broja 2. ove Tarife.

**Tarifni broj 6.
(Taksa za sudsku nagodbu u vanparničnom postupku)**

Za sudsku nagodbu u svim vanparničnim postupcima plaća se taksa u iznosu od 50 KM.

**Tarifni broj 7.
(Taksa za žalbu u vanparničnom postupku)**

Za žalbu protiv odluke prvostepenog suda u vanparničnom postupku, plaća se taksa u iznosu od 100 KM.

Tarifni broj 8.
(Taksa za raspravljanje zaostavštine)

- 1) Za raspravljanje zaostavštine plaća se taksa prema vrijednosti čiste zaostavštine i to:
 - a) do 5.000 KM 50 KM,
 - b) preko 5.000 do 10.000 KM 75 KM,
 - c) preko 10.000 do 20.000 KM 100 KM,
 - d) preko 20.000 do 50.000 KM 150 KM,
 - e) preko 50.000 do 100.000 KM 200 KM,
 - f) preko 100.000 do 150.000 KM 250 KM,
 - g) preko 150.000 do 200.000 KM 300 KM,
 - h) preko 200.000 do 300.000 KM 400 KM,
 - i) preko 300.000 do 500.000 KM 500 KM
 - j) preko 500.000 KM 500 KM + 0,5% na razliku iznad 500.000 KM ali ne više od 3.000 KM.
- 2) Taksa se plaća samo ako je postupak za raspravljanje zaostavštine završen donošenjem rješenja o nasljeđivanju. Taksa na rješenje o naknadno pronađenoj imovini plaća se prema vrijednosti naknadno pronađene imovine, a u skladu sa stavom 1. ovog tarifnog broja.
- 3) Taksu plaćaju nasljednici u srazmjeri nasljednih dijelova.
- 4) Taksu ne plaćaju nasljednici prvog nasljednog reda i bračni drugovi iz drugog nasljednog reda.
- 5) Prilikom utvrđivanja čiste vrijednosti zaostavštine odbiće se ostaviočevi

- 6) dugovi, troškovi sahrane ostavioča, legati i drugi tereti, troškovi popisa i procjene zaostavštine i drugi troškovi.
- 6) Ne plaća se posebna taksa za diobu nasljedstva ako nasljednici sporazumno predlože diobu i sporazum o diobi bude unesen u rješenje o nasljeđivanju.
- 7) Za zabilježbu prvenstvenog reda i uknjižbu ustupanja prvenstva kao i za ostale zabilježbe vezane za zaostavštinu plaća se taksa propisana tarifnim brojem 14. ove Tarife.

Tarifni broj 9.
(Taksa za sastavljanje i čuvanje testameta)

Taksa u iznos od d50 KM plaća se za:

- a) prijedlog za sastavljanje sudskog testameta,
- b) sastavljanje sudskog testameta,
- c) prijedlog kojim se traži čuvanje testameta u sudu,
- d) opoziv testameta sastavljenog pred sudom,
- e) prijedlog za vraćanje testameta koji se nalazi na čuvanju u sudu,
- f) vraćanje testameta koji se zamjenjuje.

Tarifni broj 10.
(Taksa za prijedlog i odluku u ostupku diobe zajedničke imovine)

Za prijedlog i odluku da se provede dioba zajedničke imovine taksa se

plaća prema vrijednosti imovine i to:

- a) do 5.000 KM 50 KM,
- b) preko 5.000 do 10.000 KM 75 KM,
- c) preko 10.000 do 20.000 KM 100 KM,
- d) preko 20.000 do 50.000 KM 150 KM,
- e) preko 50.000 do 100.000 KM 200 KM,
- f) preko 100.000 do 150.000 KM 250 KM,
- g) preko 150.000 do 200.000 KM 300 KM,
- h) preko 200.000 do 300.000 KM 400 KM,
- i) preko 300.000 do 500.000 KM 500 KM
- j) preko 500.000 KM 500 KM + 0,5% na razliku iznad 500.000 KM ali ne više od 3.000 KM

Tarifni broj 11.

(Taksa za prijedlog za uređenje međe)

Za prijedlog za uređenje međe plaća se taksa u iznosu od 100 KM.

Tarifni broj 12.

(Taksa za ovjeru potpisa, rukopisa, prijepisa i prevoda)

- 1) Za podnesak kojim se traži ovjera potpisa, rukopisa, prijepisa i prevoda plaća se taksa u iznosu od 10 KM.
- 2) Za ovjeru prepisa plaća se taksa za prvi polutabak 10 KM, a za svaki sljedeći polutabak iznos od 5 KM.
- 3) Za ovjeru rukopisa plaća se taksa za prvi polutabak 10 KM, a za svaki sljedeći novi polutabak iznos od 5 KM.
- 4) Za ovjeru potpisa sudskog tumača na prijevodima plaća se taksa u iznosu od 10 KM.

oslu od 10 KM.

- 5) Za ovjeru potpisa na punomoći plaća se taksa u iznosu od 10 KM.
- 6) Potpis na ispravi koju izdaju državni organi, potpisi ovlašćenih lica za potpisivanje firmi ili pravnog lica smatraju se kao jedan potpis, ako su propisima ili pravilima za potpisivanje ovlašćena dva ili više lica.
- 7) Za podnesak kojim se traži ovjera potpisa (rukoznaka) na ispravi plaća se jedna taksa, bez obzira koliko se potpisa (rukoznaka) na ispravi ovjerava.
- 8) Za ovjeru potpisa (rukoznaka) i pečata, plaća se jedna taksa.
- 9) Ako se jednim podneskom traži ovjera potpisa (rukoznaka) na više isprava plaća se taksa na podnesak.
- 10) Pod polutabakom podrazumjeva se list hartije od dvije strane formata A-4. Započeti polutabak računa se kao cijeli. Kada je vrijednost ugovora procjenjiva, ali nije u ugovoru označena, za ovjeru potpisa na ugovoru plaća se dvostruka taksa iz stava 6. ovog tarifnog broja.
- 11) Za ovjeru potpisa na punomoćju, odnosno ugovoru plaća se jedna taksa, bez obzira da li se ovjerava jedan ili više potpisa.

**DIO TREĆI.
ZEMLJIŠNO-KNJIŽNI POSTUPAK**

**Tarifni broj 13.
(Taksa za podneske)**

Za podnesak kojim se traži upis

prava vlasništva, upis ili brisanje uknjižbe, zabilježbe ili predbilježbe kao i upis prava upravljanja ili prava korišćenja na nekretninama, plaća se taksa u iznosu od 10 KM.

Tarifni broj 14.
(Taksa za upise podataka)

- 1) Sudsku taksu snosi lice u čiju korist se vrši uknjižba, osim ako ugovorne strane ne utvrde drugačije.
- 2) Visina takse određuje se prema vrsti i vrijednosti predmeta pravnog posla, kako slijedi:
 - a) uknjižba vlasništva 0,1 %,
 - b) uknjižba hipoteke, zemljišnog duga ili doživotnog prava uživanja, trajnog prava korištenja, stvarnih služnosti i tereta, pravo dugoročnog najma i zakupa, prava preče kupovine i realnih tereta 50 KM,
 - c) minimalan iznos sudske takse za uknjižbu 10 KM
 - d) maksimalni iznos sudske takse za uknjižbu 50.000 KM,
 - e) uknjižba predbilježbe ili zabilježbe naplaćuje se paušalno 10 KM.
- 3) Od plaćanja takse iz tačke 2. ovog tarifnog broja oslobođeni su privredni subjekti (privredna društva).

Tarifni broj 15.
(Takse za prijepise i izvatke)

- 1) Za prijepise i izvatke plaća se slijedeća taksa:
 - a) za izdavanje neovjerenog prijepisa ili izvatka 5 KM,

- b) za izdavanje ovjerenog prijepisa ili službenog izvatka 10 KM,
- c) za izdavanje uvjerenja i potvrda 5 KM.

- 2) Za dopune i potvrde prijepisa i izvadaka naplaćuje se ista taksa kao i za njihovo izdavanje.

Tarifni broj 16.
(Taksa za žalbu ili prigovor)

Za žalbu ili prigovor protiv rješenja u zemljišno-knjižnim postupcima plaća se taksa u iznosu od 10 KM.

DIO ČETVRTI.
TAKSE U POSTUPKU STEČAJA I LIKVIDACIJE

Tarifni broj 17.
(Takse za podneske)

- 1) Za prijedlog da se otvori postupak stečaja ili likvidacije, plaća se taksa u iznosu od 100 KM.
- 2) Za prijavu povjerilaca u postupku stečaja ili likvidacije, plaća se taksa u iznosu od 1% od vrijednosti potraživanja, s tim da ne može biti manja od 20 KM, niti veća od 10.000 KM.
- 3) Na žalbu protiv odluke u stečajnom ili likvidacijskom postupku povjerioca koji ulaže žalbu, plaća se taksa u iznosu od 1% od vrijednosti potraživanja, s tim da ne može biti manja od 100 KM, niti veća od 10.000 KM.
- 4) Kao osnov za plaćanje takse na prijave povjerilaca uzima se iznos pot-

raživanja koji povjerilac prijavljuje. Pri tome će se uzimati da uslovljena tražbina nije uslovljena. Ako jedan povjerilac prijavi više potraživanja taksa se plaća na ukupan iznos tih potraživanja.

Tarifni broj 18.
(Taksa u stečajnom postupku)

- 1) U stečajnom postupku, od zbira iznosa koji su upotrebljeni ili stoje na raspolaganju za podmirenje dugova stečajne mase, plaća se taksa u iznosu od 100 KM do 1.000 KM, u zavisnosti od složenosti postupka.
- 2) Taksu u stečajnom postupku određuje sud po okončanju postupka, a dužan je platiti stečajni upravnik iz stečajne mase nakon pravosnažnosti rješenja o glavnoj ili naknadnoj diobi.

PETI DIO.
UPIS U SUDSKI REGISTAR

Tarifni broj 19.
(Taksa za podneske)

- 1) Za prijavu u sudski registar plaća se taksa u iznosu od 10 KM.
- 2) Ako se jednom prijavom traži više upisa za isto pravno lice, plaća se samo jedna taksa iz ovog tarifnog broja.

Tarifni broj 20.
(Taksa za upise u sudski registar)

- 1) Za rješenje o upisu osnivanja privrednog društva plaća se taksa u iznosu od 100 KM.
- 2) Za rješenje o upisu osnivanja dijelo-

va privrednog društva, plaća se taksa u iznosu od 50 KM.

- 3) Za rješenje o upisu osnivanja drugih pravnih lica koji nisu navedeni u stavu 1. i 2. ovog tarifnog broja plaća se taksa u iznosu od 100 KM.
- 4) Za rješenje o upisu lica ovlašćenog za zastupanje pravnog lica plaća se taksa u iznosu od 50 KM.
- 5) Za rješenje o upisu prava vršenja spoljnotrgovinskog prometa plaća se taksa u iznosu od 200 KM, pored iznosa iz stava 1. ovog tarifnog broja.
- 6) Za rješenje o upisima koji nisu obuhvaćeni prethodnim stavovima ovog tarifnog broja plaća se taksa u iznosu od 100 KM po jednom upisu.
- 7) Za zahtjev za brisanje upisa iz sudskog registra plaća se taksa u iznosu od 50 KM.
- 8) Za rješenje po zahtjevu za brisanje upisa, plaća se taksa u iznosu od 50 KM.
- 9) Kada se više privrednih društava spajaju u jedno, pored takse za podnesak plaća se i taksa iz stava (6) ovog tarifnog broja, kao i taksa za upis novoosnovanog privrednog društva.
- 10) Ako se jednim podneskom traži više upisa, plaća se taksa za svaki upis posebno.
- 11) Za žalbu na rješenje donijeto u postupku upisa u sudski registar plaća se taksa u iznosu od 100 KM.

Tarifni broj 21.
(Taksa za objavljivanje upisnih podataka)

- 1) Za dostavljanje upisnih podataka radi objavljivanja u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" plaća se taksa u iznosu od 10 KM.
- 2) Za objavljivanje podataka čije je upisivanje traženo jednim podneskom, plaća se samo jedna taksa iz ovog tarifnog broja.

DIO ŠESTI.
UPRAVNI SPOR I POSTUPAK
ZA SUDSKU ZAŠTITU

Tarifni broj 22.
(Taksa za tužbu u upravnim sporovima)

- 1) Za tužbu protiv upravnog akta plaća se taksa u iznosu od 100 KM.
- 2) Za odbijenu ili odbačenu tužbu u sporovima iz zdravstvenog, penzijskog i invalidskog osiguranja, dječijeg dodatka, starateljstva, usvojenja i socijalne pomoći plaća se taksa u iznosu od 20 KM.
- 3) Za tužbu za ponavljanje postupka plaća se taksa u iznosu od 100 KM.
- 4) Za zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke u upravnom sporu plaća se taksa u dvostrukom iznosu od takse iz stavu 1. i 2. ovog tarifnog broja.

Ako je uz tužbu protiv upravnog akta stavljen i zahtjev za odlaganje od izvršenja upravnog akta, plaća se taksa u iznosu od 150 KM.

Tarifni broj 23.
(Taksa za odluke)

Za presudu u postupku u upravnom sporu plaća se taksa:

- a) kada je predmet spora procjenjiv 1% od vrijednosti spornog predmeta, s tim da ne može biti manja od 100 KM ni veća od 5.000 KM;
- b) kada je predmet spora neprocjenjiv 100 KM;
- c) kada se radi o sporovima iz zdravstvenog, penzijskog i invalidskog osiguranja, starateljstva, dječijeg dohotka, usvajanja i socijalne pomoći taksa za presudu plaća se u iznosu od 20 KM;
- d) ako je predmet spora djelimično procjenjiv, taksa se plaća kao da je predmet procjenjiv.

DIO SEDMI.
POSEBNI SLUČAJEVI

Tarifni broj 24.
(Taksa za sudska uvjerenja i potvrde)

- 1) Za podnesak kojim se traži izdavanje uvjerenja plaća se taksa u iznosu od 5 KM.
- 2) Za izdato uvjerenje se plaća taksa u iznosu od 10 KM.
- 3) Ako se jednim uvjerenjem potvrđuje više činjenica, plaća se jedna taksa.
- 4) Plaćanju takse iz stava 1. ovog tarifnog broja podliježu i elektronski podnesci kao i svaki naknadni podnesak kojim se dopunjava ili mijenja prvobitni podnesak.

Tarifni broj 25.
(Taksa za punomoć)

- 1) Za izdavanje usmene punomoći pred sudom, za usmeno opozivanje ili otkaz punomoći pred sudom plaća se taksa u iznosu od 10 KM.
- 2) Za sudsku obavijest o opozivu ili otkazu punomoći plaća se taksa u iznosu od 5 KM.
- 3) Ako više lica ovlašćenih za potpisivanje pravnog lica izdaju punomoć jednom zastupniku, plaća se taksa za jednu punomoć.
- 4) Za izdavanje usmene punomoći po stavu 1. ovog tarifnog broja, plaća se jedna taksa i kad više lica istovremeno izdaju punomoć jednom ili većem broju lica.

Tarifni broj 26.
(Taksa za razmatranje spisa)

Za pismeni podnesak za razmatranje završenih sudskih spisa plaća se taksa u iznosu od 5 KM.

Tarifni broj 27.
(Takse za prijepise)

- 1) Za pismeni ili usmeni zahtjev da se izvrši prepisivanje sudskog akta, plaća se taksa u iznosu od 5 KM.
- 2) Za prepisivanje sudskih akata kao i za prepisivanje akata iz zbirke isprava koje je sud izvršio na zahtjev stranke, plaća se od svake započete stranice originala taksa u iznosu od po 5 KM.
- 3) Za izdavanje prijepisa raspravnog

zapisnika plaća se polovina takse iz stava 1. ovog tarifnog broja.

- 4) Za izdavanje transkripta audio zapisa plaća se taksa od 2 KM po stranici. Kao cijela stranica smatra se svaka započeta stranica teksta u standardnom formatu.
- 5) Za izdavanje audio zapisa na CD-u plaća se taksa u iznosu od 5 KM.
- 6) Ako se istovremeno sudski prijepis ovjerava plaća se posebna taksa za ovjeravanje u iznosu od 5 KM.
- 7) Za prijepis raspravnog zapisnika koji je izrađen istovremeno sa sastavljanjem originala plaća se polovina takse iz stava 1. ovog tarifnog broja.
- 8) Pod prepisom se ne podrazumijevaju: fotokopija ili kopija, koja je preslikani original ili matrica, uključujući uvećanje i umanjenje, mehaničkim ili elektronskim presnimavanjem, hemijskom reprodukcijom ili nekom drugom ekvivalentnom tehnikom kojom se precizno reprodukuje original.

Tarifni broj 28.
(Taksa za izvode iz sudskog registra i drugih javnih knjiga)

- 1) Za izvode iz sudskog registra ili drugih javnih knjiga koje vodi sud, ako se izdaju na zahtjev stranke, plaća se taksa u iznosu od 10 KM po stranici.
- 2) Kada je izvod sastavila sama stranka i podnijela ga sudu na potvrdu plaća se polovina takse iz ovog tarifnog broja.

pština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 34-toj redovnoj sjednici, održanoj 1. aprila 2010.godine.

Broj:02-02-204/10 P R E M I J E R
1. aprila 2010.godine Nazif Uruči,s.r.
G o r a ž d e

.....
368

Na osnovu poglavlja IV, odjeljak A, člana 23. stav 1. tačka b. Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:8/98, 10/00 i 5/03), Zakona o Agenciji za privatizaciju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:8/97, 8/99 i 10/00) i člana 106. Poslovnika Skupštine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 10/08), Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde na 34-toj redovnoj sjednici, održanoj 1. aprila 2010 godine,
d o n o s i:

Z A K O N
o izmjenama i dopuna
Zakona o Agenciji za privatizaciju
u Bosansko-podrinjskom kantonu
Goražde

Član 1.

U Zakonu o Agenciji za privatizaciju u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj:8/97, 8/99 i 10/00) – u daljem tekstu Zakona, u članu 8. dodaje se stav 4. koji glasi:

Mandat članova Upravnog odbora traje četiri godine, s tim da po isteku mandata mogu biti ponovo imenovani.

Član 2.

U članu 10 a:

- stav 3. mijenja se i glasi: Nadzorni odbor Agencije imenuje i razrješava Vlada Kantona, uz saglasnost Skupštine Kantona.
- stav 4: Riječi tri mjeseca zamjenjuju se riječima šest mjeseci.
- dodaje se stav 6. koji glasi: Mandat članova Nadzornog odbora traje četiri godine, s tim da po isteku mandata mogu biti ponovo imenovani.

Član 3.

U članu 11. stav 3. mijenja se i glasi:

Direktora imenuje Vlada Kantona, na prijedlog Upravnog odbora Agencije za privatizaciju, na period od četiri godine, a po isteku mandata može biti ponovo imenovan.

Član 4.

Iza člana 11. dodaje se novi član 11a. koji glasi:

Postupak imenovanja na pozicije za koje je utvrđen mandat ovim Zakonom, provodi se shodno Zakonu o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 34/03).

Član 5.

Član 16 a. briše se.

Član 6.

Ovaj Zakon stupa na snagu osm-

og dana od objavljivanja u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

Broj:01-02-251/10 PREDsjedavajući
1. aprila 2010.godine Alija Begović,s.r.
G o r a ž d e

369

Na osnovu člana 33a Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:8/98, 10/00 i 5/03),
d o n o s i m:

U K A Z
O PROGLAŠENJU ZAKONA
O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O KANTONALNIM
MINISTARSTVIMA I DRUGIM
TIJELIMA KANTONALNE UPRAVE

Proglašava se Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave, koji je donijela Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 34-toj redovnoj sjednici, održanoj 1. aprila 2010.godine.

Broj:02-02-205/10 P R E M I J E R
1. aprila 2010.godine Nazif Uruči,s.r.
G o r a ž d e

370

Na osnovu poglavlja IV, Odjeljak A, člana 23. stav 1. tačka b. Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:8/98, 10/00 i 5/03) i člana 106. Poslovnika Skupštine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog ka-

ntona Goražde“, broj: 10/08), Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 34-toj redovnoj sjednici, održanoj 1. aprila 2010.godine, **d o n o s i:**

ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O KANTONALNIM
MINISTARSTVIMA I DRUGIM
TIJELIMA KANTONALNE UPRAVE

Član 1.

U članu 8. stav 1. Zakona o kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima Kantonalne uprave („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 5/03 i 8/04) brišu se riječi: **“Vozačke ispite”** i **„kretanje i boravak stranaca“**.

U istom članu Zakona dodaju su novi stavovi 2. i 3. koji glase:

„U sastavu Kantonalnog Ministarstva unutrašnjih poslova osniva se Uprava policije kao upravna organizacija u sastavu Ministarstva.

Uprava policije vrši sljedeće poslove:

- a) **zaštita života i imovine;**
- b) **sprečavanje, otkrivanje i istraga krivičnih djela i prekršaja na području Kantona,u skladu sa zakonom;**
- c) **prikupljanja i analize informacija i podataka iz tačke b) ovog člana, kao i o ukupnoj sigurnosnoj situaciji u Kantonu;**
- d) **poslove i zadatke koji se odnose na održavanje javnog reda i mira;**
- e) **poslove i zadatke koji se odnose**

- na održavanje javnih skupova;
- f) osiguranje određenih ličnosti i objekata Kantona;
 - g) kontrola i regulacija saobraćaja na putevima Kantona, te drugi poslovi u oblasti saobraćaja utvrđeni zakonom;
 - h) poslove izdavanja odobrenja za nabavljanje, držanje i nošenje oružja i municije, kontrolu nabavke i vođenja propisanih evidencija;
 - i) poslovi koji se odnose na oblast proizvodnje, prometa i skladištenja eksplozivnih, zapaljivih i ostalih opasnih materija koji su u nadležnosti Kantona
 - j) vođenja statističkih, operativnih i drugih službenih evidencija potrebnih za obavljanje zadataka iz nadležnosti Uprave policije u skladu sa važećim zakonima i propisima;
 - k) razmjene informacija sa tužilaštvima, sudovima i drugim policijskim organima u Bosni i Hercegovini;
 - l) saradnja sa drugim sigurnosnim agencijama i drugim relevantnim organima u BiH, u okviru nadležnosti Uprave policije ;
 - m) pružanje pomoći drugim državnim organima i pravnim licima kojima je povjereno vršenje javnih ovlaštenja u skladu sa posebnim propisima;
 - n) druge poslove i zadatke policije koje Ministarstvu povjere tužilaštva u BiH;

o) druge poslove i zadatke utvrđene zakonom i drugim propisima.”

Član 2.

Ovaj Zakon stupa na snagu danom objavljivanja u “Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde”.

Broj:01-02-252/10 PREDsjedavajući
1. aprila 2010.godine Alija Begović,s.r.
G o r a ž d e

.....
351

Na osnovu člana 106. i 108. Poslovnika Skupštine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (“Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde”, broj:10/08), Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na nastavku 34-te redovne sjednice održane 13. aprila 2010.godine, donijela je:

**O D L U K U
O DAVANJU SAGLASNOSTI
NA FINANSIJSKI PLAN ZAVODA
ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA
BOSANSKO-PODRINJSKOG
KANTONA GORAŽDE
ZA 2010.GODINU.**

Član 1.

Daje se saglasnost na Finansijski plan Zavoda zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2010.godinu.

Član 2.

Ovu Odluku objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

Broj:01-14-293/10 PREDsjedavajući
13.aprila 2010.godine Alija Begović,s.r.
G o r a ž d e

.....

372

Na osnovu člana 20. Statuta Zavoda zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, člana 103. stav 1. alineja 4. Zakona o zdravstvenom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj: 30/97 i 7/02), i člana 18. stav 1. Zakona o budžetima u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 19/06, 77/08, 5/09, 32/09 i 9/10), Upravni odbor Kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja Goražde na 3 (trećoj) sjednici održanoj 07.04.2010. godine, **d o n i o j e:**

O D L U K U
o usvajanju Finansijskog plana
Zavoda zdravstvenog osiguranja
Bosansko-podrinjskog kantona
Goražde za 2010.godinu

Član 1.

Usvaja se Finansijski plan Zavoda zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2010.godinu u iznosu:

PLAN PRIHODA	
I PRIMITAKA	12.853.500,00 KM
PLAN RASHODA	
I IZDATAKA	12.853.500,00 KM

Član 2.

Usvojeni Prijedlog Finansijskog plana iz člana 1. ove Odluke dostavlja se, u skladu sa članom 18. stav 4. Zakona o budžetima u Federaciji BiH («Službene novine Federacije BiH», broj:19/06) Ministarstvu za socijalnu politiku, zdravlje, raseljena lica i izbjeglice u Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ra-

di provođenja skupštinske procedure za dobivanje saglasnosti.

Član 3.

Za realizaciju ove Odluke zadužuje se direktor Kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja Goražde.

Član 4.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a primjenjivat će se nakon što Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde da saglasnost.

Broj:14-1186/10
 07.04.2010.godine
 G o r a ž d e

Predsjednik
 Upravnog odbora
 Emir Sijerčić,s.r.

373

Na osnovu člana 20. Statuta Zavoda zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, člana 82. i 103. Zakona o zdravstvenom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj: 30/97 i 7/02), člana 18. stav 1. Zakona o budžetima u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 19/06, 76/08, 5 /09, 32/09 i 9/10), Odluke o standardima i normativima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja ("Službene novine Federacije BiH"; broj:5/03 i 18/04) te Odluke o osnovama, kriterijima i mjerilima za zaključivanje ugovora između Zavoda zdravstvenog osiguranja i zdravstvenih ustanova na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:2/06 i 4/07), Upravni odbor Kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja Goražde na 3 (trećoj) sjednici održanoj 07.04.2010.godine, **d o n i o j e:**

**FINANSIJSKI PLAN
ZAVODA ZDRAVSTVENOG
OSIGURANJA
BOSANSKO-PODRINJSKOG
KANTONA GORAŽDE
ZA 2010. GODINU**

Član 1.

Finansijskim planom sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja Zavoda zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2010. godinu, utvrđuje se obim prihoda i primitaka i rashoda i izdataka i to:

**PRIHODI I PRIMICI 12.853.500,00 KM
RASHODI I IZDACI 12.853.500,00 KM
VIŠAK-MANJAK 0**

Član 2.

Prihodi i primici i rashodi i izdaci utvrđuju se u bilansu prihoda i rashoda za 2010.godinu kako slijedi:

I PRIHODI I PRIMICI
tabela 1.

Red Br.	Ekon. kod	PRIHODI	Ostvareni Prihodi za 2008.g. KM	Planirani prihodi i primici za 2009.g. KM	Izmjene i dopune planir.prihoda za 2009.g.	Ostv.prihodi i primici za 2009.g. KM	Plan.prihodi i primici za 2010.godinu	Index %	Index %	Struktura %
								8/4	8/7	kolone 8
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	712111	Prihodi od doprinosa za obavezno zdravstv. osiguranje radnika u privredi, vanpriv. i sam. djelat	9.814.344,22	9.820.000,00	9.937.940,00	9.915.991,08	9.916.000,00	101,03	100,00	77,15
2.		Prihodi od doprinosa za profesion.vojsku	883.182,50	880.000,00	920.000,00	909.777,07	910.000,00	103,04	100,00	7,08
3.		Prihodi od doprinosa za zdravstvenu zaštitu penzionera	244.728,47	215.700,00	228.000,00	224.488,98	225.000,00	91,94	100,00	1,75
4.		Prihodi od doprinosa za zdravstvenu zaštitu nezaposlenih	156.987,00	160.000,00	170.000,00	171.992,00	175.000,00	111,47	101,75	1,36
5.		Prihodi od doprinosa iz budžeta Kantona za socij.ugrožena lica, RVI i BIZ,privremeno zdravstveno osiguranje	149.770,00	130.700,00	140.000,00	163.314,00	165.000,00	110,17	101,00	1,28
6.	712132	Prihodi od doprinosa obveznika koji se bave zemljoradnjom	8.202,53	8.200,00	2.500,00	4.814,54	10.000,00	121,92	207,00	0,08
7.	712116	Prihodi od doprinosa na druge samostal.djelatnosti	--	10.000,00	76.000,00	88.527,11	90.000,00	--	101,66	0,70
I UKUPNO DOPRINOSI (1-7)			11.257.214,72	11.224.600,00	11.474.440,00	11.478.274,78	11.491.000,00	102,07	100,11	89,40
8.	712192	Ostali prihodi - paušal sa konvencijama	44.814,83	39.900,00	39.900,00	23.400,59	25.000,00	56,00	106,84	0,20
9.	722611	Ostali prihodi	30.923,33	32.000,00	32.000,00	33.964,22	34.000,00	110,00	100,10	0,26
II UKUPNO OSTALI PRIHODI (8+9)			75.738,16	71.900,00	71.900,00	57.364,81	59.000,00	78,00	102,85	0,46
A UKUPNI PRIHODI I+II			11.332.952,88	11.296.500,00	11.546.340,00	11.535.639,59	11.550.000,00	101,91	100,12	89,86
	732114	Primlj.grant.iz 2008.g. Kantona Prim. grant. od kantona po Spor	290.000,00 1.320.000,00	- 1.320.000,00	- 1.188.000,00	- 1.188.198,00	- 1.303.500,00	- 98,75	- 109,70	- 10,14
UKUPNI PRIHODI I PRIMICI			12.942.952,88	12.616.500,00	12.734.340,00	12.723.837,59	12.853.500,00	99,30	101,02	100,00

II RASHODI I IZDACI
tabela 2.

Red Br.	Ekon. kod	R A S H O D I	Ostvareni rashodi za 2008.g. KM	Planirani rashodi i izdaci za 2009.g. KM	Izmjene i dopune planir.rashoda za 2009.g.	Ostv.rashodi i izdaci za 2009.g. KM	Plan.rashodi i izdaci za 2010.godinu	Index %	Index %	Struktura %
								8/4	8/7	kolone 8
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I		RASHODI NEPOSREDNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE	4.854.310,00	4.849.310,00	4.849.310,00	4.849.310,00	5.054.210,00	104,12	104,22	39,32
1.		PRIMARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	2.244.400,00	2.239.400,00	2.239.400,00	2.239.400,00	2.259.300,00	100,66	100,89	17,58
1.1.	613941	-JU Dom zdravlja Goražde	1.677.800,00	1.677.800,00	1.677.800,00	1.677.800,00	1.727.800,00	102,98	102,98	13,44
1.2.		-JU Dom zdravlja Ustikolina	215.400,00	215.400,00	215.400,00	215.400,00	215.400,00	100,00	100,00	1,67
		-lik . i usl. posl-JU Ustikolina	58.300,00	58.300,00	58.300,00	58.300,00	47.800,00	81,99	81,99	0,37
1.3.		- JU Dom zdravlja Prača	201.000,00	201.000,00	201.000,00	201.000,00	201.000,00	100,00	100,00	1,56
		-lik.i usl.poslov -JU Prača	51.900,00	51.900,00	51.900,00	51.900,00	32.300,00	62,23	62,23	0,25
1.4.	613947	- JU Zavod za javno zdrav. Higijensko-epidem.sluzba	40.000,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00	87,50	100,00	0,27
2.	613945	-JZU Kantonalna bolnica GŽ	2.609.910,00	2.609.910,00	2.609.910,00	2.609.910,00	2.794.910,00	107,09	107,09	21,74
II	613944	Esenc.lista lijekova+naknada	1.790.806,13	283.950,00	1.805.180,00	1.909.665,74	1.575.730,00	87,99	82,51	12,26
		Lijekovi-Esencijalna lista	1.655.178,73	1.133.950,00	1.655.180,00	1.770.592,39	1.425.730,00	86,14	80,52	11,09
		-naknada za plaćanje timova	133.626,40	150.000,00	150.000,00	139.073,35	150.000,00	112,25	107,86	1,17
III	613946	Troškovi liječenja van Kant	2.527.922,51	1.209.700,00	2.510.140,00	2.636.873,48	2.216.000,00	87,66	84,03	17,24
		- troš.KCU Sarajevo	2.262.723,04	962.700,00	2.263.140,00	2.372.882,06	1.952.000,00	86,26	82,26	15,19
		- ostali troškovi liječ.van kant	265.199,47	247.000,00	247.000,00	263.991,42	264.000,00	99,55	100,00	2,05
IV	613949	Ortopedske sprave i pomagala	265.543,77	240.000,00	240.000,00	278.551,54	280.000,00	105,44	100,52	2,18
VI	614235	Refun.bol.preko 42 dana	259.803,68	250.000,00	250.000,00	300.390,15	360.000,00	138,57	119,84	2,80
VII	6142351	Doprinosi PIO na bolovanje	100.326,80	87.750,00	87.750,00	91.927,25	110.000,00	109,64	125,35	0,86
VIII	614230	Ostali zahtjevi -Odluke UO	80.906,37	76.000,00	136.000,00	167.143,12	132.000,00	163,15	78,97	1,03
IX		Neizmirene ostale obav. iz 08.	1.211.845,92	1.982.840,00	279.010,00	--	--	--	--	--
X		Pokriće gubitka iz pret.godina	--	--	--	--	559.560,00	--	--	4,35
XI	6144111	Subv.j.u.za izmirenje obaveza	333.750,00	--	--	--	--	--	--	--
XII	6144111	Subv.JZU Kanton. Bolnica GŽ	--	--	--	--	150.000,00	--	--	1,17
XIII	6144111	Subv.j.u.po programima	--	50.000,00	--	--	--	--	--	--
XIV	614240	Transf. za posebne namj. bruto plaće po Sporaz. od Vlade BPK	1.280.400,00	1.320.000,00	1.156.815,00	1.156.815,00	1.303.500,00	101,80	112,68	10,14
XV	6144112	Subv.j.u.na ime bruto plaća od KZZO	601.400,00	620.000,00	732.260,00	732.260,00	636.500,00	105,84	86,92	4,95
XVI	615220	Kapital grant JUKant.bol Gž	220.940,79	245.500,00	245.500,00	245.458,28	--	--	--	--
U K U P N O (I-XVI)			13.527.954,97	12.215.050,00	12.291.965,00	12.368.394,56	12.377.500,00	91,50	100,07	96,30

XVI	611i 613	Troškovi Stručne službe	272.272,96	294.450,00	345.375,00	266.703,20	300.000,00	110,18	112,48	2,33
XVII	615220	Kap.rekon.objekta inab.opreme	--	30.000,00	20.000,00	--	30.000,00	--	--	0,23
XVIII	613962	Troškovi spora	--	--	--	--	10.000,00	--	--	0,08
XIX	615220	Uvođenje trezor.poslovanja	--	--	--	--	30.000,00	--	--	0,23
XXI	613974	Naknada za rad ljekar.komisija	69.373,10	70.000,00	70.000,00	50.900,00	50.900,00	73,37	100,00	0,40
XXII	613975	Upravni odbor Zavoda	6.185,70	7.000,00	7.000,00	7.160,00	7.200,00	116,41	100,56	0,06
XXIII	613.976	Izdaci za ugovore o djelu	--	--	--	3.190,00	3.200,00	--	100,31	0,03
	613986-7	Dop za zdra i PIO od dr.sam.dj				7.944,61	8.000,00	--	100,70	0,06
	613988	Porez na doh od druge sam djel				6.725,91	6.700,00	--	99,63	0,05
	613990	Paušal. nakn.trošk.po konven				--	30.000,00	--	--	0,23
		UKUPNI RASHODI	13.875.786,73	12.616.500,00	12.734.340,00	12.711.018,28	12.853.500,00	92,63	101,12	100,00

PLAN RASHODA PO IZVORIMA

EKONOMSKI KOD		OPIS	PLANIRANI RASHODI ZA 2010.GODINU
611000		Bruto plaće i naknade zaposlenih	231.200,00
	611100	Bruto plaće i naknade	204.200,00
	611200	Naknade troškova zaposlenih	27.000,00
612000		Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	23.000,00
	612100	Doprinosi poslodavca	23.000,00
613000		Izdaci za materijal i usluge	9.847.300,00
	613100	Putni troškovi	2.300,00
	613200	Izdaci za energiju	7.000,00
	613300	Izdaci za komunalne usluge	8.200,00
	613410	Administrativni materijal	2.600,00
	613700	Izdaci za tekuće održavanje	3.400,00
	613800	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga pp	3.000,00
	613910	Izdaci za infor, štamp. obrazaca, časop.	9.500,00
	613920	Usluge za stručno obrazovanje	2.000,00
	613934	Kompjuterske usluge	7.800,00
	613941	Usluge primarne zdravstvene zaštite	2.224.300,00
	613944	Lijekovi na recept	1.575.730,00
	613945	Usluge bolničke zaštite	2.794.910,00
	613946	Bolničko zdrav.zaštita tercijarnog nivoa	2.216.000,00
	613947	Javno zdravstvena djelatnost HES	35.000,00
	613949	Ortopedske sprave i pomagala	280.000,00
	613962	Troškovi spora	10.000,00
	613974	Naknada za rad ljekarskih komisija	50.900,00
	613975	Upravni odbor Zavoda	7.200,00
	613976	Izdaci za ugovore o djelu	3.200,00
	613986-7	Dop.za zdrav.i PIO od dr.sam.djelat.	8.000,00
	613988	Porez na doh.od dr.sam.djelat.	6.700,00
	613990	Ost. nespo.usluge- paušal nakn troš po konvencijama	30.000,00
		Pokriće gubitka iz pret.godina	559.560,00
614000		Tekući grantovi	2.692.000,00
	614230	Ostali grantovi pojedincima	132.000,00
	614235	Refundacija bolovanja preko 42 dana	360.000,00
	6142351	Doprinosi PIO na bolovanje	110.000,00
	6144111	Subv.J.Z.U.Kanton.bolnica Goražde	150.000,00
	6144112	Subv.j.u.na ime bruto plaća od KZZO	636.500,00
	6144240	Transf.za poseb.namjene po Sporazumu	1.303.500,00
615000	615220	Kapit.ulag.uvođenje trezorskog poslov.	30.000,00
	615220	Kapit.ulaganja za rekonstr.objek i nab.op	30.000,00
		UKUPNI RASHODI	12.853.500,00

Član 3.

Sredstva zdravstvenog osiguranja ostvaruju se uplatom doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje u skladu sa Zakonom o doprinosima («Službene novine Federacije BiH», broj:35/98, 54/00,16/01, 37/01, 1/02, 17/06 i 14/08) i Pravilnika o načinu obračunavanja i uplate doprinosa («Službene novine Federacije BiH», broj:64/08).

Član 4.

Zavod zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, kao nosilac izvanbudžetskog fonda provodi izvršenje ovog plana, ostvarujući funkcije prikupljanja i trošenja sredstava, uključujući i propisane postupke kontrole, evidentiranja i izvršavanja.

Član 5.

Planirana sredstva utvrđena ovim Finansijskim planom će se raspoređivati prema namjenama srazmjerno ostvarenim prihodima za svaki mjesec, i troškovi zdravstvene zaštite će se uklopiti u količinu prikupljenog novca o čemu će odlučivati Upravni odbor Kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja Goražde.

Član 6.

Finansijski plan, nakon što Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, da saglasnost primjenjivat će se od 01.01.2010.godine.

Broj:14-1186/10
07.04.2010 god.
G o r a ž d e

P r e d s j e d n i k
Upravnog odbora
Emir Sijerčić,s.r.

374

Na osnovu Poglavlja IV Odjeljak A člana 23. Ustava Bosansko-podrinjskog Kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:8/98,1 0/00 i 5/03), te na osnovu člana 106. i 108. Poslovnika Skupštine Bosansko podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 10/08), Skupština Bosansko podrinjskog kantona Goražde na nastavku 34-te redovne sjednice, održane 13. aprila 2010.godine,
d o n o s i:

O D L U K U

**o načinu raspolaganja stanovima
u vlasništvu Bosansko-podrinjskog
Kantona Goražde**

Član 1.

Ovom Odlukom reguliše se način raspolaganja (prodaja, zakup i davanje na korištenje) stanova vlasništvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde a kojima raspolaže ili će raspolagati Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde putem resornih ministarstava i Kantonalnog stambenog fonda.

Član 2.

Spisak stanova vlasništvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde je sastavni dio ove Odluke i stanovi koji se nalaze na spisku bit će predmet raspolaganja na način utvrđen ovom Odlukom, sukcesivno (po pražnjenju) i po utvrđenim prioritetima i procentima .

Član 3.

Stanovima iz člana 1. ove Odluke raspolagat će kako slijedi:

1. 45% od ukupnog broja stanova, raspolagat će Ministarstvo za boračka pitanja i isti će se koristiti za rješavanje stambenih potreba boračkih populacija
2. 25% od ukupnog broja stanova, dodjelit će se i prodati mladim starosti do 35 godina koji su u stanju stambene potrebe sa područja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde
3. 20% od ukupnog broja stanova, raspolagat će Ministarstvo za socijalnu politiku zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice
4. 10% od ukupnog broja stanova, raspolagat će Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za rješavanje prioritetnih kadrovskih pitanja te drugih specifičnih slučajeva koji se ne mogu tretirati kroz tačke 1., 2. i 3. ovog člana.

Član 4.

Postupak za dodjelu i prodaju stanova iz člana 1. ove Odluke vršit će resorna ministarstva a konačnu odluku donosit će Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Postupak će se voditi, putem javnog oglašavanja u sredstvima javnog informisanja na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, a vrednovanje prispjelih aplikacija za dodjelu i prodaju stanova iz člana 1. ove Odluke izvršit će se u skladu sa pravilnicima o dodjeli i prodaji na koje će saglasnost dati Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde na prijedlog nadležnih ministarstava.

Član 5.

U izuzetnim slučajevima zbog hitnosti rješavanja i drugih opravdanih

razloga stanovi se mogu i dodjeliti na privremeno korištenje do okončanja postupka iz člana 4. ove Odluke.

Opravdanost ovakve dodjele cjenit će Vlada Bosansko podrinjskog kantona Goražde, te donijeti odgovarajuću odluku.

Član 6.

Pravilnik o dodjeli i prodaji stanova iz člana 3. ove Odluke za populaciju iz tačke 2. i 4. donijet će Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde na prijedlog Ministarstva za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline.

Član 7.

Pravilnik o dodjeli i prodaji stanova iz člana 3. ove Odluke za populaciju iz tačka 1. donijet će Ministarstvo za boračka pitanja, a saglasnost na isti dat će Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde .

Član 8.

Pravilnik o dodjeli, prodaji ili davanju na korištenje stanova iz člana 3. ove Odluke za populaciju iz tačka 3. donijet će Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice, a saglasnost na isti dat će Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde .

Član 9.

Prodajna cijena 1m² stambenog prostora za stanove iz člana 1. ove Odluke a koji se odnosi na potkrovne stanove u Vitkovićima određuje se u zavisnosti od perioda otplate ukupne cijene pojedinog stana, a maksimalna cijena 1 m² stambenog prostora sa periodom ot-

plate na 240 mjeseci iznosi 420 KM dok će najniža cijena 1 m² stambenog prostora za gotovinsko plaćanje iznositi 350 KM.

Prodajna cijena 1m² stambenog prostora za ostale stanove iz člana 1. ove Odluke određuje se po regulisanju pravnog statusa istih odnosno po dobijanju upotrebne dozvole.

Dodjela stanova u zakup vršit će se u skladu sa važećim zakonskim propisima u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde.

Član 10.

Vrijeme dodjele i prodaje stanova iz člana 1. ove Odluke odredit će Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Bosansko-podrinjskog kantona Goražde u zavisnosti od dinamike vraćanja predmetnih stanova u posjed Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Vraćeni stanovi u posjed stavljaće se na raspolaganje resornim ministarstvima iz člana 3. ove Odluke u skladu sa utvrđenim procentima uz uvažavanje elemenata kao što su površina stana, kategorizacija stanova, ravnomjerna disperzija korisnika obzirom na položaj stanova i drugo.

Član 11.

Novčana sredstva dobijena od prodaje stanova koristiće Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i ista će se moći ulagati samo u izgradnju novih stambenih jedinica.

Član 12.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenim novena-

ma Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

Broj:01-23-294/10 PREDSJEDAVAJUĆI
13. aprila 2010.god. Begović Alija,s.r.
G o r a ž d e

375

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj:35/05) te Poglavlja II. Naredbe o programu obaveznih imunizacija stanovništva protiv zaraznih bolesti u 2010.godini („Službene novine Federacije BiH“, broj:8/10), na prijedlog Kantonalnog zavoda za javno zdravstvo, Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, **d o n o s i:**

O D L U K U o određivanju zdravstvenih ustanova koje će izvoditi Program imunizacije, kao i način provođenja imunizacije

Član 1.

Ovom Odlukom određuju se zdravstvene ustanove koje će, za svaku pripadajuću općinu, izvoditi Program imunizacije, kako slijedi:

1. Za Općinu Goražde: JU Dom zdravlja „Dr. Isak Samokovlija“ Goražde
2. Za Općinu Foča-Ustikolina: JU Dom zdravlja Ustikolina
3. Za Općinu Pale-Prača: JU Dom zdravlja Prača

Član 2.

Ovom Odlukom donosi se i Up-

utstvo o načinu provođenja imunizacije koje je sastavni dio Odluke.

Član 3.

Za realizaciju ove Odluke zadužuje se JU Zavod za javno zdravstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, JU Dom zdravlja Goražde, JU Dom zdravlja Ustikolina i JU Dom zdravlja Prača.

Član 4.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“

Broj:08-37-519-3/10 **MINISTAR**
02.04.2010.godine **Demir Imamović,s.r.**
G o r a ž d e

374a)

U P U T S T V O o načinu provođenja obavezne imunizacije na imunizacionim punktovima BPK Goražde

Obavezna imunizacija protiv određenih zaraznih bolesti obavlja se na kontinuiran način, u skladu sa Pravilnikom o načinu sprovođenja obavezne imunizacije, imunoprofilakse i kemoprofilakse protiv zaraznih bolesti te o osobama koje se podvrgavaju toj obavezi („Službene novine FBiH“, broj: 22/07, 19/08 i 6/10) i Naredbom programu obaveznih imunizacija stanovništva protiv zaraznih bolesti u 2010.godini („Službene novine FBiH“, broj: 8/10).

Obavezna imunizacija sprovodi se kontinuirano, tokom cijele godine, po

utvrđenom kalendaru imunizacije za 2010.godinu:

Navršeni mjeseci/godine život	Vrsta vakcine	Napomena
Po rođenju	Hepatitis B + BCG	HepB odmah po rođenju, najbolje u roku od 12-24 sata
1 mjesec	Hepatitis B2	
2 mjeseca	DTPa-IPV 1 + Hib 1	
3-4 mjeseca	DTPa-IPV 2 + Hib 2	
6 mjeseci	DTPa-IPV 3 + Hib 3	
11 mjeseci	MRP	
18 mjeseci	OPV 4 + Hib 3	
5 godina	DTPa + OPV 5	
6 godina	MRP revakcinacija	
14 godina	dT + OPV 6	VIII razred osnovne škole
18 godina	TT	Završni razred srednje škole

- Odmah poslije rođenja, protiv tuberkuloze (BCG) i hepatitisa B (unutar 12-24 sata)
- Sa navršnim jednim mjesecom života, protiv hepatitisa B
- Sa navršena dva mjeseca života, protiv difterije, tetanusa, pertusisa, poli-

- mijelitisa i hemofilusa tip b
- U četvrtom mjesecu života, protiv difterije, tetanusa, pertusisa, polimijelitisa i hemofilus influence tip b
 - Sa navršenih šest mjeseci života, protiv difterije, tetanusa, pertusisa, polimijelitisa i hepatitisa B
 - U dvanaestom mjesecu života, protiv morbila, rubeole i parotitisa
 - U osamnaestom mjesecu života – revakcinacija protiv poliomijelitisa i hemofilus influence tip b
 - U petoj godini života – revakcinacija protiv difterije, tetanusa, pertusisa i poliomijelitisa
 - U šestoj godini života – revakcinacija protiv morbila, rubeole i parotitisa
 - U četvrtoj godini života – revakcinacija protiv difterije, tetanusa (dT pro adultis) i poliomijelitisa
 - U osamnaestoj godini života – revakcinacija protiv tetanusa.

Zbog povećanog broja oboljelih od morbila u Federaciji BiH, u 2010. godini se uvode protuepidemijske mjere. Imunizaciji protiv morbila, rubeole i parotitisa (MRP) podliježu obavezno djeca od navršenih 12 mjeseci do navršenih 14 godina i obavlja se vakcinacijom i revakcinacijom.

Vakcinaciji protiv morbila, rubeole i parotitisa podliježu djeca od navršenih 12 mjeseci do navršenih 5 godina života. Ako se, iz bilo kojeg razloga, vakcinacija ne obavi do navršene pete godine, vakcinaciju je potrebno obaviti do navršene 14 godine. Vakcinacija se obavlja davanjem jedne doze kombinirane vakcine.

Revakcinaciji protiv morbila, rubeole i parotitisa, podliježu djeca u šestoj godini života. Ukoliko se revakcinaci-

ja ne obavi u navedenom roku, dijete će se revakcinisati pri upisu u školu ili u prvom razredu osnovne škole, odnosno do 14 godine, s tim da je od vakcinacije prošlo najmanje tri mjeseca.

Ako, prema procjeni EPI koordinatora, postoje epidemiološke indikacije, vakcinacija protiv morbila obavezna je i za djecu od 6 do 12 mjeseci života, ali se moraju revakcinisati od 15 mjeseci do 24 mjeseca života.

Kontinuirana imunizacija se provodi sve dok se ne imuniziraju sva lica koja podliježu obaveznoj imunizaciji, osim lica kod kojih postoje trajne kontraindikacije. Broj djece utvrđen je Godišnjim planovima provedbe obavezne imunizacije za pojedine općine.

Obavezna imunizacija se provodi na općinskim imunizacionim punktovima u pripadajućim domovima zdravlja i u porodilištu Kantonalne bolnice. Imunizaciju sprovode EPI koordinatori zdravstvenih ustanova – ljekari specijalisti pedijatrije, uz stručni nadzor Kantonalnog EPI koordinatora iz Zavoda za javno zdravstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Tačne datume izvođenja imunizacije utvrdiće EPI koordinatori – pedijatri u imunizacionim punktovima pojedinih općina.

Broj:08-37-519-2/10 **MINISTAR**
02.04.2010.godine **Demir Imamović,s.r.**
G o r a ž d e

.....
376

Na osnovu člana 30. stav 5. i 6. Zakona o notarima („Službene novine Federacije BiH“, broj:45/02) i člana 16.

izvršila je pregled novih poslovnih prostorija Notara Pašić Nermine, te konstatovala da novi notarski ured ispunjava sve pozitivnim zakonskim propisima definisane uslove za obavljanje notarske funkcije.

Pouka o pravnom lijeku: Protiv ovog Rješenja nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim sudom u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Rješenja.

Broj:05-49-180-4/10 M I N I S T A R
06.04.2010 godine. Radmila Janković,s.r.
G o r a ž d e

.....
378

Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, rješavajući po zahtjevu **UDRUŽENJA POLJOPRIVREDNIKA „POLJOPRIVREDNIK“ BOSANSKO - PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE**, na osnovu člana 29. Zakona o udruženjima i fondacijama (“Službene novine Federacije BiH”, broj:45/02), **d o n o s i:**

R J E Š E N J E

- (1) Upisuje se u registar udruženja koji se vodi kod Ministarstva za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde

**UDRUŽENJE POLJOPRIVREDNIKA
„POLJOPRIVREDNIK“ BOSANSKO-
PODRINJSKOG KANTONA
GORAŽDE**

Skraćeni naziv udruženja je: **UP
“POLJOPRIVREDNIK” BPK-a GORAŽDE**

Sjedište udruženja je u Goraždu
Hubjeri bb.

- (2) Upis je izvršen pod registarskim brojem R-I-4/2010. u prvu Knjigu registra, dana 07.04.2010.godine.

- (3) **UDRUŽENJE POLJOPRIVREDNIKA „POLJOPRIVREDNIK“ BOSANSKO - PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE**, je dobrovoljno, nezavisno, vanstranačko udruženje sa slijedećim programskim ciljevima i zadacima:

- Unapređenje poljoprivredne proizvodnje;
- Podsticanje razvoja komercijalnog, tržišnog orijentisanog porodičnog poljoprivrednog gazdinstva;
- Podsticanje udruživanja poljoprivrednih gazdinstva;
- Podsticanje finalizacije prerade poljoprivrednih proizvoda na vlastitom gazdinstvu;
- Podsticanje finalizacije prerade poljoprivrednih proizvoda na vlastitom gazdinstvu;
- Zalaganje za zapošljavanje radno aktivnog stanovništva;
- Zalaganje za samozapošljavanje stanovništva sa i bez umanjene radne sposobnosti na vlastitom imanju;
- Uključivanje mladih u vođenju poljoprivredne proizvodnje u cilju ostanka na ovim prostorima;
- Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda, zdravstvene bezbjednosti i kvaliteta hrane;
- Organizovanje stručnih predavanja, edukacija seminara i ekskurzija u cilju razmjene znanja i iskustava sa drugim udruženjima, kao i upoznavanje šire javnosti o idejama i stečenom znanju;

- Organizovanje promocija i susreta sa ljudima sličnih interesovanja, radi očuvanja tradicije, kulture i običaja koji odlukuju našu okolinu i nas;
- Saradnja sa domaćim i stranim ustanovama srednjeg i visokog obrazovanja, te primjena novih naučno-tehničkih rezultata i saznanja u praksi;
- Saradnja sa istim ili srodnim udruženjima i asocijacijama, kao i drugim organizacijama u zemlji i inostranstvu;
- Učestvovanje u javnim raspravama povodom izrade i donošenja zakona i drugih propisa kojima se uređuju odnosi u poljoprivredi;
- Pružanje pomoć i učestvuje u formiranju organizacija humanitarnog karaktera za pomoć članovima udruženja u skladu sa zakonom;
- Organizuje sportski i kulturni život za svoje članove;
- Pruža pravnu pomoć svojim članovima u slučaju kada su im povrijeđena prava utvrđena zakonom ili drugim aktima;
- Vršiti i druge poslove i zadatke u skladu sa zakonom i Statutom Udruženja;

- (4) UDRUŽENJA POLJOPRIVREDNIKA „POLJOPRIVREDNIK“ BOSANSKO - PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE djeluje na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i danom upisa kod ovog Ministarstva stiče svojstvo pravnog lica.
- (5) Osobe ovlaštene za zastupanje i predstavljanje UDRUŽENJA POLJOPRIVREDNIKA „POLJOPRIVRED-

NIK“ BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE su:

**Karović Rešad – Predsjednik
Udruženja**
**Lepenica Sinan – Dopredsjednik
Udruženja i**
Žiga Jusuf – Sekretar Udruženja

O b r a z l o ž e n j e

UDRUŽENJE POLJOPRIVREDNIKA „POLJOPRIVREDNIK“ BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE, podnijelo je Ministarstvu za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde zahtjev za upis u Registar udruženja, koji se vodi kod ovog Ministarstva.

Uz zahtjev je priložena dokumentacija propisana članom 28. Zakona o udruženjima i fondacijama (“Službene novine Federacije BiH”, broj:45/02) i to: Odluka o osnivanju Udruženja (Osnivački akt), Statut Udruženja (X2), spisak članova organa upravljanja, Odluka o imenovanju lica ovlaštenih za zastupanje i predstavljanje udruženja i Saglasnost Ministarstva za privredu BPK-a Goražde, broj:04-24-575-1/10 od 22.03.2010. godine, o odobravanju unošenja naziva BPK-a Goražde u naziv udruženja.

Uvidom u priloženu dokumentaciju Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, ocjenilo je da su ispunjeni uslovi za upis u registar UDRUŽENJA POLJOPRIVREDNIKA „POLJOPRIVREDNIK“ BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE, stoga je shodno odgovarajućim odredbama Zakona o udruženjima i fondacijama (“Službene novine Federacije BiH”, broj:45/02), odlučeno kao u dispozitivu rješenja.

PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE djeluje na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i danom upisa kod ovog Ministarstva stiče svojstvo pravnog lica.

- (5) Osobe ovlaštene za zastupanje i predstavljanje UDRUŽENJE PEDAGOGA I STRUČNIH LICA U OBLASTI FIZIČKE KULTURE I SPORTA BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE su:

**Borovac Senko – Predsjednik
Upravnog odbora i
Ćosović Enisa – Sekretar Udruženja**

O b r a z l o ž e n j e

UDRUŽENJE PEDAGOGA I STRUČNIH LICA U OBLASTI FIZIČKE KULTURE I SPORTA BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE, podnijelo je Ministarstvu za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde zahtjev za upis u Registar udruženja, koji se vodi kod ovog Ministarstva.

Uz zahtjev je priložena dokumentacija propisana članom 28. Zakona o udruženjima i fondacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj:45/02) i to: Odluka o osnivanju Udruženja (Osnivački akt), Statut Udruženja (X2), spisak članova organa upravljanja, Odluka o imenovanju lica ovlaštenih za zastupanje i predstavljanje udruženja i Saglasnost Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport BPK-a Goražde broj: 10-49-812/10 od 25.03.2010.godine, o odobravanju unošenja naziva Kantona u naziv udruženja.

Uvidom u priloženu dokumentaciju Ministarstvo za pravosuđe, upravu i

radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, ocjenilo je da su ispunjeni uslovi za upis u registar UDRUŽENJE PEDAGOGA I STRUČNIH LICA U OBLASTI FIZIČKE KULTURE I SPORTA BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE, stoga je shodno odgovarajućim odredbama Zakona o udruženjima i fondacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj:45/02), odlučeno kao u dispozitivu rješenja.

Ovo Rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv istog se može pokrenuti upravni spor tužbom kod Kantonalnog suda u Goraždu u roku od 30 dana od dana dostavljanja Rješenja. Tužba se podnosi u dva istovjetna primjerka i uz istu se prilaže ovo Rješenje u originalu ili prepisu.

Broj:UP-1:05-05-16/1 **MINISTAR**
29.03.2010.godine Radmila Janković,s.r.
G o r a ž d e
.....

380

Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, rješavajući po zahtjevu **UDRUŽENJA MLADIH „VIJEĆE ZA INCIJATIVU I RAZVOJ“ GORAŽDE-VITKOVIĆI**, na osnovu člana 29. Zakona o udruženjima i fondacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj:45/02), **d o n o s i:**

R J E Š E N J E

- (1) Upisuje se u registar udruženja koji se vodi kod Ministarstva za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde

**UDRUŽENJE MLADIH
„VIJEĆE ZA INCIJATIVU I RAZVOJ“
GORAŽDE-VITKOVIĆI**

Skraćeni naziv udruženja je: **UM
"VIR"**.

Sjedište udruženja je u Goraždu
-Vitkovići ul. Prve drinske brigade bb.

(2) Upis je izvršen pod registarskim brojem R-I-3/2010. u prvu Knjigu registra, dana 30.03.2010.godine.

(3) **UDRUŽENJE MLADIH „VIJEĆE ZA INCIJATIVU I RAZVOJ“ GORAŽDE-VITKOVIĆI**, je dobrovoljno, nazavisno, vanstranačko udruženje sa slijedećim programskim ciljevima i zadacima:

- **Poštivanje zakona;**
- **Zaštita ljudskih prava i sloboda;**
- **Zaštita prava mladih;**
- **Podrška procesu demokratizacije;**
- **Socio-ekonomski razvoj;**
- **Multikulturalizam;**
- **Evropske integracije;**
- **Decentralizacija, reorganizacija i lokalni razvoj;**
- **Ekologija i zaštita životne sredine;**

(4) **UDRUŽENJE MLADIH „VIJEĆE ZA INCIJATIVU I RAZVOJ“ GORAŽDE-VITKOVIĆI**, djeluje na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i danom upisa kod ovog Ministarstva stiče svojstvo pravnog lica.

(5) Osobe ovlaštene za zastupanje i predstavljanje **UDRUŽENJA MLADIH „VIJEĆE ZA INCIJATIVU I RAZVOJ“ GORAŽDE-VITKOVIĆI** su:

**Kunovac Nedim – Predsjednik
Udruženja i
Karčić Aida – Podpredsjednik
Udruženja**

O b r a z l o ž e n j e

UDRUŽENJE MLADIH „VIJEĆE ZA INCIJATIVU I RAZVOJ“ GORAŽDE-VITKOVIĆI, podnijelo je Ministarstvu za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde zahtjev za upis u Registar udruženja, koji se vodi kod ovog Ministarstva.

Uz zahtjev je priložena dokumentacija propisana članom 28. Zakona o udruženjima i fondacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj:45/02) i to: Odluka o osnivanju Udruženja (Osnivački akt), Statut Udruženja (X2), spisak članova organa upravljanja, Odluka o imenovanju lica ovlaštenih za zastupanje i predstavljanje udruženja i Saglasnost Načelnika Općine Goražde broj: 02-14-15251/2010 od 26.03.2010. godine, o odobravanju unošenja naziva Općine Goražde u naziv udruženja.

Uvidom u priloženu dokumentaciju Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, ocijenilo je da su ispunjeni uslovi za upis u registar **UDRUŽENJA MLADIH „VIJEĆE ZA INCIJATIVU I RAZVOJ“ GORAŽDE-VITKOVIĆI**, stoga je shodno odgovarajućim odredbama Zakona o udruženjima i fondacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj:45/02), odlučeno kao u dispozitivu rješenja.

Ovo Rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv istog se može pokrenuti upravni spor tužbom kod Kantonalnog suda u Goraždu u roku od 30 dana od dana dostavljanja Rješenja. Tužba se podnosi u dva istovjetna primjerka i uz istu se prilaže ovo Rješenje u originalu ili prepisu.

Broj:UP-1:05-05-18/10 **MINISTAR**
30.03.2010.godine Radmila Janković,s.r.
G o r a ž d e

.....

381

Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, rješavajući po zahtjevu UDRUŽENJE POSLODAVACA BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE, na osnovu člana 33. Zakona o udruženjima i fondacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj:45/02),
donosi:

R J E Š E N J E

(1) U Registar udruženja Ministarstva za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde pod registarskim brojem R-I-14/2005 u prvu knjigu registra upisano je UDRUŽENJE POSLODAVACA BOSANSKO - PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE.

(2) Upisuje se u registar Udruženja koji se vodi kod Ministarstva za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde promjena lica ovlaštenog za zastupanje i predstavljanje udruženja, tako što **Hamidu Bahtu-Predsjedniku Upravnog odbora i Nihadu Hadžiahmetoviću-Potpredsjedniku Upravnog odbora**, prestaje ovlaštenje za zastupanje i predstavljanje udruženja a nova lica za zastupanje i predstavljanje udruženja su:

**Nihad Hadžiahmetović – Predsjednik
Upravnog odbora
Munevera Ušanović – Potpredsjednik
Upravnog odbora**

(3) Upis promjene iz tačke 2. dispozitiva ovog Rješenja izvršena je dana **29. 03.2010.godine**.

(4) Udruženje djeluje na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, i danom upisa, kod ovog Ministarstva, stiče svojstvo pravnog lica.

O b r a z l o ž e n j e

UDRUŽENJE POSALODAVACA BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE upisano je u Registar udruženja, koji se vodi kod Ministarstva za pravosuđe, upravu i radne odnose, dana 10.10.2005.godine, pod registarskim brojem R-I-14/2005 u prvu knjigu registra.

Dana 17.07.2007. godine izvršena je promjena lica za predstavljanje i zastupanje udruženja i dana 18.03.2009. godine izvršena je promjena sjedišta udruženja, nova promjena lica za zastupanje i predstavljanje udruženja i dopune Statuta udruženja

Zahtjevom broj:UP-1:05-05-15/10 od 23.03.2010.godine, obratilo se Udruženje poslodavaca Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za upis u registar promjene lica ovlaštenih za zastupanje i predstavljanje udruženja.

Uz zahtjev je priložena Odluka broj:24-01/10 od 17.03.2010.godine o razrješenju lica ovlaštenih za zastupanje i predstavljanje udruženja i Odluka broj: 25-01/10 od 17.03.2010.godine o imenovanju novih lica za zastupanje i predstavljanje udruženja.

U postupku razmatranja zahtjeva i priloženih dokaza Ministarstvo za pravosuđe upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, ocijenilo da su ispunjeni uslovi za upis u registar promjena, stoga je na osnovu člana 33. Zakona o udruženjima i fondacijama ("Sl.novine F BiH", broj:45/02), odlučeno kao u dispozitivu ovog Rješenja.

Ovo Rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv istog se ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom kod Kantonalnog suda u Goraždu u roku od 30 dana od dana dostavljanja Rješenja. Tužba se podnosi u dva istovjetna primjerka i uz istu se prilaže ovo Rješenje u originalu ili prepisu.

Administrativna taksa u iznosu od 2,00 KM i 15,00 KM uplaćena je po Tarifnom broju 1. i 46. Zakona o administrativnim taksama („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:17/04, 9/07 i 14/08), i dokaz o njenoj uplati nalazi se u spisu predmeta.

Broj:UP-1:05-05-15/10 **MINISTAR**
29.03.2010.godine Radmila Janković,s.r.
G o r a ž d e

382

Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, rješavajući po zahtjevu UDRUŽENJA GRAĐANA -KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO „POLET“ USTIKOLINA-FOČA, na osnovu člana 33. Zakona o udruženjima i fondacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj:45/02), **d o n o s i**,

R J E Š E N J E

1. U Registar udruženja Ministarstva za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde pod registarskim brojem R-I-19/1997 u prvu knjigu registra upisano je UDRUŽENJE GRAĐANA -KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO „POLET“ USTIKOLINA-FOČA

2. Upisuje se u Registar udruženja koji se vodi kod Ministarstva za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde promjena naziva udruženja, tako što se naziv udruženja: **UDRUŽENJE GRAĐANA-KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO“POLET“ USTIKOLINA-FOČA** mjenja i novi naziv udruženja je: **KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO “POLET”**
3. Upisuje se u Registar udruženja koji se vodi kod Ministarstva za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde promjena skraćenog naziva udruženja, tako što se skraćeni naziv udruženja **U.G KUD “POLET” USTIKOLINA-FOČA** mjenja i novi skraćeni naziv udruženja je: **KUD “POLET”**.
4. Upisuje se u registar Udruženja koji se vodi kod Ministarstva za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde promjena Statuta Udruženja, gdje je na vandrednoj sjednici Skupštine Udruženja, donesen novi Statut sa slijedećim programskim ciljevima, djelatnostima i zadacima:
 - **Njegovanje i čuvanje od zaborava svih vrsta narodnih običaja;**
 - **Pružanje pomoći svojim članovima, da ostvare što bolje uslove za prezentaciju svojih ostvarenja;**
 - **Zastupa i štiti prava i obaveze članova društva;**
 - **Usklađuje interese svojih članova sa intresima društveno političke zajednice i drugim subjektima;**

- Ostvaruje saradnju sa društveno političkim, društvenim, vjerskim i drugim zajednicama i udruženjima na teritoriji djelovanja društva;
 - Okuplja omladinu i građane u svrhu popularizacije i omasovljenju na polju amaterizma;
 - Okuplja folkloriste, plesače, amatere pisanih djela, romanopisce, pjesnike, pisce drama i monodrama, scenariste i scenografe, tekstopisce muzičkih djela i muzičare, glumce, recitatore, humoriste, konferansijere, prosvjetne radnike i druge kvalitete na polju stvaranja, prikupljanja, prezentacije i da se u okviru postojećih propisa brine o ostvarivanju autorskih i izvođačkih prava svojih članova kao i o drugim pravima koja proizilaze iz rada po osnovu rada društva;
 - Organizovanje manifestacija i javnih nastupa svojih članova;
 - Organizovanje predavanja seminara u cilju obrazovanja svojih članova i
 - Izdavanje publikacija u vidu biltena uključujući i ostvarenja članova društva;
5. Upis promjena iz tačke 2. 3. i 4. dispozitiva ovog Rješenja izvršena je dana **12.04.2010.godine**.
6. Uruženje djeluje na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, i danom upisa, kod ovog Ministarstva, stiče svojstvo pravnog lica.

O b r a z l o ž e n j e

UDRUŽENJA GRAĐANA-KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO

„POLET“ USTIKOLINA-FOČA upisano je u Registar udruženja, koji se vodi kod Ministarstva za pravosuđe, upravu i radne odnose, dana 16.08.1997.godine, pod registarskim brojem R-I-19/1997 u prvu knjigu registra.

Zahtjevom broj:UP-1:05-05-19/10 od 06.04.2010.godine, obratilo se Udruženje građana – Kulturno umjetničko društvo „Polet“ Ustikolina-Foča za upis u registar promjene naziva udruženja, promjenu skraćenog naziva udruženja i promjenu Statuta Udruženja.

Uz zahtjev je priložena Odluka od 20.03.2010. godine o promjeni naziva i skraćenog naziva udruženja i Odluka od 20.03.2010.godine o donošenju izmjena i dopuna Statuta udruženja.

U postupku razmatranja zahtjeva i priloženih dokaza Ministarstvo za pravosuđe upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, ocjenilo da su ispunjeni uslovi za upis u registar promjena, stoga je na osnovu člana 33. Zakona o udruženjima i fondacijama („Sl.novine F BiH“, broj: 45/02), odlučeno kao u dispozitivu ovog Rješenja.

Ovo Rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv istog se ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom kod Kantonalnog suda u Goraždu u roku od 30 dana od dana dostavljanja Rješenja. Tužba se podnosi u dva istovjetna primjerka i uz istu se prilaže ovo Rješenje u originalu ili prepisu.

Administrativna taksa u iznosu od 2,00 KM i 15,00 KM uplaćena je po Tarifnom broju 1. i 46. Zakona o administrativnim taksama („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goraž-

de“, broj:17/04,9/07 i 14/08), i dokaz o njenoj uplati nalazi se u spisu predmeta.

Broj:UP-1: 05-05-19/10 **MINISTAR**
12.04.2010.godine **Radmila Janković,s.r.**
G o r a ž d e

383

Na osnovu člana 33. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj:15/09) Ministrica za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, **d o n o s i**:

CJELOVITI RAZVOJNI PROGRAM ZA RAD U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA BOSANSKO - PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE

1. OPŠTE ODREDBE

Na osnovu člana 31. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (u daljem tekstu BPK-a Goražde) Zajednička jezgra treba da omoguće da se:

1. U svim javnim i privatnim predškolskim ustanovama na području BPK-a Goražde uspostavljaju se i primjenjuju zajednička jezgra cjelovitih razvojnih programa za rad u predškolskim ustanovama.
2. Zajednička jezgra programa i planova treba da:
 - a) garantiraju i osiguraju kvalitetan odgoj i obrazovanje za svu djecu i dostizanje zadovoljavajućeg standarda znanja, vještina i sposo-

- b) osiguravaju dosljednost kvaliteta standarda odgoja i obrazovanja u svim predškolskim ustanovama na području BPK - a Goražde;
- c) osiguraju primjenu programa koji odgovaraju razvojnim potrebama djece predškolskog uzrasta;
- d) osiguraju da se kroz odgojno obrazovni proces razvija pozitivan odnos i osjećaja pripadnosti državi Bosni i Hercegovini;
- e) osiguraju zadovoljavajuću usklađenost programa, kao i njihovu prilagodljivost, u skladu s specifičnim potrebama predškolske ustanove i lokalne zajednice;
- f) osiguraju slobodu kretanja i jednak pristup predškolskom odgoju i obrazovanju;
- g) pored realizacije sadržaja iz Zajedničkog jezgra cjelovitih razvojnih programa za rad u predškolskim ustanovama, javne i privatne predškolske ustanove na području BPK-a Goražde imaju slobodu da kreiraju i realizuju određene sadržaje po svom izboru u skladu sa odredbama Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju BPK-a Goražde.

2.UVOD

Definicija predškolskog odgoja i obrazovanja

Predškolski odgoj i obrazovanje je sastavni dio jedinstvenog odgojno-obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini.

Predškolski odgoj i obrazovanje je prvi poseban i specifičan stepen odgojno-obrazovnog sistema, koji se bavi

odgojem djece predškolske dobi uzrasta od šest mjeseci do polaska u osnovnu školu.

Stoga je najvažnija uloga predškolskog odgoja i obrazovanja da se kroz kvalitetno i pažljivo praćenje svakog djeteta odgovori na njegove razvojne potrebe i tendencije, međudejstvom porodice i institucija, u dobro strukturanim uslovima socijalnog i materijalnog okruženja i osnaži dijete da se razvije do svojih optimalnih razina, poštujući prirodu cjelovitog učenja i razvoja.

Pri tome odgajanje treba shvatiti kao širok pojam, kroz koji se isprepliću, njega, zaštita, odgoj i obrazovanje.

2.2 Uspostava zajedničke jezgre programa

- U svim javnim i privatnim predškolskim ustanovama na području BPK-a Goražde uspostavljaju se i primjenjuje zajednička jezgra cjelovitih razvojnih programa za rad u predškolskim ustanovama.
- Zajednička jezgra programa i plana treba da:
 - o Garantira i osigura kvalitetan odgoj i obrazovanje za svu djecu i dostizanje zadovoljavajućeg standarda znanja, vještina i sposobnosti,
 - o Osigura dosljednost kvaliteta standarda odgoja i obrazovanja u svim predškolskim ustanovama na području BPK-a Goražde
 - o Osigura primjenu programa koji odgovaraju razvojnim potrebama djece predškolskog uzrasta,

- o Osigura da se kroz odgojno-obrazovni proces razvija pozitivan odnos i osjećaj pripadnosti državi Bosni i Hercegovini,
- o Osigura zadovoljavajuću usklađenost programa kao i njihovu prilagođenost specifičnim potrebama predškolske ustanove i lokalne zajednice i
- o Osigura slobodu kretanja i jednak pristup predškolskom odgoju i obrazovanju.

Predškolski odgoj i obrazovanje predstavlja temelj psihofizičkog razvoja, odgoja i obrazovanja čovjeka. Predškolski odgoj i obrazovanje je temelj cjeloživotnog učenja, usmjeren prema aspektima razvoja djeteta: intelektualnom, socio-emocionalnom, fizičkom razvoju i razvoju kreativnosti i stvaralaštva, kojim se dijete podržava za kvalitetno uključivanje u konkretni socio-kulturni kontekst, društvo zasnovano na znanju, uz njegovanje sopstvene duhovne i kulturne baštine.

Sukladno općim humanističkim i demokratskim težnjama razvoja društva, djeca predškolskog uzrasta imaju pravo na obrazovanje i ravnopravno uključivanje u svakodnevni život zajednice. Društvo ima odgovornost da stvara veće povjerenje u moć ranog djetinjstva i značaj ranog učenja razvijajući kapacitete, javnog i privatnog sektora, za rano obrazovanje unutar jedinstvenog sustava odgoja i obrazovanja.

Dakle, u predškolskoj dobi stvaraju se temelji koji će se godinama nadograđivati i usavršavati, imajući u vidu mogućnosti djece predškolske dobi da brže usvajaju vještine i navike iz nepo-

sredne okoline. Stoga se propusti koji se učine u najranijem razvoju djeteta mogu samo donekle ublažiti, ali se ne mogu nikako nadoknaditi u kasnijim godinama života.

3. CILJEVI PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Opći cilj

Cilj predškolskog odgoja i obrazovanja u BiH i na području BPK-a Goražde je osigurati optimalne i jednake uvjete da svako dijete, bez diskriminiranja po bilo kom osnovu, od rođenja do polaska u školu, razvija i ostvaruje sve svoje intelektualne i tjelesne sposobnosti, kao kompetencije, kroz različite vidove kvalitetnog profesionalno-autonomnog, institucionalnog i vaninstitucionalnog predškolskog odgoja i obrazovanja.

Posebni ciljevi

Ciljevi predškolskog odgoja i obrazovanja proizilaze iz općeprihvaćenih, univerzalnih vrijednosti demokratskog društva, te osobnog vrijednosnog sustava zasnovanog na specifičnostima nacionalne, povijesne, kulturne i vjerske tradicije naroda i nacionalnih manjina koje žive u BiH i na BPK-a Goražde

Predškolski odgoj i obrazovanje treba da:

- osigura kvalitetne pedagoške aktivnosti tijekom kojih briga, njege i učenje čine jedinstvenu cjelinu;
- daju potporu pri razvoju povjerenja i samopouzdanja;
- osigura sigurno okruženje, a istodobno im pruža izazove kao i poticaje na igru i dječije aktivnosti;

- razvijanje kognitivnih sposobnosti djeteta neophodnih za razumijevanje prirode, svijeta u kojemu živi, sukladno potrebama i interesovanjima;
- razvijanje inicijative, radoznalosti, istraživačkog duha, mašte, intuicije, kritičkog promišljanja, učenja kao osnova cjeloživotnog učenja;
- poticanje razvoja fizičkih sposobnosti, skladnog razvoja tijela i usvajanja zdravstveno higijenskih navika za zdrav život;
- razvoj socijalnih i emocionalnih sposobnosti, individualne odgovornosti za rad i život u zajednici, razvijanje samokontrole;
- razvoj govornih i komunikativnih sposobnosti;
- razvijanje svijesti o značaju zaštite i očuvanja prirodnog okruženja;
- njegovanje identiteta i osjećaja pripadnosti zasnovanih na tradiciji i kulturnoj baštini naroda BiH i BPK-a Goražde, europskih naroda i civilizacije uopće;
- pripremanje za školu i akademske programe učenja;
- stvaranje razvojnih pretpostavki i usvajanje socijalnih i moralnih vrijednosti demokratskog, humanog i tolerantnog društva;
- osposobljavanje za poštivanje ljudskih prava, temeljnih sloboda i razvoj sposobnosti za život u demokratski uređenom društvu;
- poticaj stvaralaštva, simboličkog i kreativnog mišljenja i izražavanja različitim medijima;
- omogućiti svoj djeci da utječu na sadržaje, aktivnosti, metode i ocjenjivanje aktivnosti na temelju njihove rastuće sposobnosti;

- osigurati da i djevojčice i dječaci imaju jednak uticaj na gore navedeni izbor, te da imaju iste mogućnosti sudjelovanja u aktivnostima.

4.PRINCIPI PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Principi na kojima se zasniva predškolski odgoj i obrazovanje, a koji se temelje na Konvenciji o pravu djeteta su:

- princip jednakog dostupa kvalitetnom programu predškolskog odgoja i obrazovanja;
- princip potpore cjelovitom i optimalnom razvoju svakog djeteta predškolskog uzrasta do polaska u školu;
- princip dosljednosti i ispunjavanja kvalitete programa predškolskog odgoja i obrazovanja u ruralnim i urbanim sredinama;
- princip razvojnosti programa predškolskog odgoja i obrazovanja;
- princip individualiziranja i rada u maloj i velikoj grupi;
- princip inkluzivnosti u odnosu na uzrast, sposobnosti, spol, socio-ekonomski status, vjersku i nacionalnu pripadnost;
- princip kontinuiteta i interaktivnog odnosa između različitih okruženja u kojima dijete raste;
- princip demokratije i pluralizma;
- princip autonomnosti, profesionalizma i stručne odgovornosti;
- princip usklađivanja odgojnih zahtjeva;
- princip cjelovitosti odgojno obrazovnih utjecaja;
- princip dominacije igre i igrovnih postupaka;

- princip socijalnog integriranja i kontinuiteta s kulturnom i duhovnom baštinom svog okruženja;
- princip usklađenosti aktivnosti učenja s dobnim, individualnim mogućnostima djeteta;
- princip kontinuiranog praćenja i hrabrenja djeteta;
- princip jedinstva i usklađenosti općih i posebnih ciljeva sustava odgoja i obrazovanja;
- princip očiglednosti;
- princip jasnoće;
- princip postupnosti;
- princip sistematičnosti.

5. ASPEKTI RAZVOJA I OSTVARIVANJA POSEBNIH ZADATAKA

Fizički razvoj

- podržavanje fizičkog razvoja kao temelja cjelokupnog razvoja djeteta;
- podržavanje razvoja čula i čulne prirode učenja kao najprirodnijeg načina ranog učenja;
- jačanje fizičkog zdravlja i otpornosti djece kao elementarnih uvjeta pravilnog razvoja svih organa i organskih sustava u ovoj uzrasnoj dobi;
- razvijanje navika, tjelesne higijene, hranjenja i kontrole izlučivanja.

Socio-emocionalni razvoj i razvoj ličnosti

- očuvanje integriteta djeteta u kontaktu sa svojim okruženjem;
- zaštita od nepovoljnih psihosocijalnih utjecaja;
- zaštita osjećanja;

- potpora razvoja primarnih socijalnih kompetencija;
- uvažavanje potreba druge djece i odraslih.

Kognitivni (saznajni) razvoj

- podržavanje aktuelnih mogućnosti djeteta da se uživljava u pojave oko sebe;
- da koristi predmete i materijale za učenje;
- njegovanje osjetljivosti;
- motiviranje za postavljanje pitanja kao načina učenja i širenja sazajnih interesovanja.

Razvoj govora, komunikacije i stvaralaštva

- poticaj djece na verbalno izražavanje misli, ideja i osjećanja u spontanim i organiziranim aktivnostima;
- stvaranje bogate i poticajne sredine u kojoj će dijete uvidjeti smisao i vrijednost usmenog i pismenog izražavanja;
- stvaranje uvjeta za usvajanje pravilnog maternjeg i književnog jezika;
- stvaranje uvjeta u kojima će djeca dalje razvijati simboličko i kreativno mišljenje i imaginaciju koristeći različite medije (govor, tijelo, linije, prirodne i vještačke materijale, boje, zvuke, slike, pokret, maske i kostime, informaciono-komunikacijske tehnologije).

6.METODIČKO DIDAKTIČKE UPUTE ODGAJATELJIMA

6.1.Planiranje i evaluacija

Planiranje odgojno-obrazovnog

rada je uslovljeno brojnim faktorima koji utiču na procese planiranja (funkcija, struktura i organizacija ustanove). Svaka ustanova na specifičan način planira i realizuje svoje planove zavisno od realnih potreba djece i uslova u kojima ona žive. Potreba za planiranjem postoji na više nivoa: planiranje koje se odnosi na rad ustanove u cjelini, na nivou odgojne grupe, nivou manje grupe i na nivou svakog djeteta pojedinačno. U duhu sa načelima rada sa predškolskom djecom i uvažavanja djeteta, u proces planiranja uključena su i sama djeca i roditelji. Planiranju odgono-obrazovnog rada prethodi sistematsko praćenje: posmatranje, slušanje, spremnost i sposobnost da se svako dijete upozna i razumije. U planiranju kao i u praktičnom radu, važno je dosljedno slijediti ciklus: posmatranje, planiranje, djelovanje, praćenje i procjena efekata djelovanja.

Evaluacija je sastavni dio svakog učenja, pa i učenja predškolskog djeteta. To je aspekt učenja koji vodi osvještavanju znanja kako o radu odgajatelja, tako i kod same djece. Konstantno se evaluira rad cijele ustanove, sopstveni rad i napredak djece.

Planiranje je kontinuiran proces, i sastavni je dio odgojne prakse, a ne formalan proces. Istovremeno uz orijentaciju na krajnje rezultate i sadržaje, pri planiranju treba voditi računa o procesu i vještinama koje će djeca dugoročno sticati.

U procesu planiranja odgajatelji treba veliki dio vremena da posvete evaluaciji i samoevaluaciji sopstvenog rada. Evaluacija je srž pedagoškog angažmana. Ona ima pedagošku svrhu i opravdanje samo ako pomaže samoevaluaciji (osvještavanju) onoga koji se vrednuje i onoga koji procjenjuje. Evaluacija je po-

tencijalni sastavni dio učenja, kako odgajatelja, tako i djece. Samoevaluacija je procjena odnosa između namjera, našeg djelovanja i postignutih efekata. To je aspekt učenja koji vodi osvješćivanju znanja. Podsticanje smislaonog učenja kod djece vodi razvoju integrisane i zrele ličnosti. Podržavanje i stimulisanje svijesti o sopstvenom znanju, kako kod sebe, tako i kod djece, jedan je od jako bitnih zadataka odgajatelja. Konstruktivne razmjene i interakcije među djecom u malim grupama, zajedničko rješavanje problema i partnerske intervencije odgajatelja pomažu takve interakcije. Sa svoje strane, odgajatelj potiče dječije samouvide, njihovu svijest o sopstvenom znanju, sopstvenim primjerom – tako što opisuje, obrazlaže i procjenjuje sopstvene postupke, ali i postupke i načine rada djeteta.

6.2 Uloge odgajatelja u planiranju i evaluaciji

Tokom procesa planiranja odgajatelju su neophodne vještine:

- Fleksibilnog planiranja (planiranje velikog broja sadržaja i situacija, organizacionih formi i mjesta gdje će se učenje odigravati-da bi djeca imala dovoljno izbora)
- Planiranje mrežnog karaktera (razvijanje teme ili projekta)
- Planiranje dogovornog karaktera u kome učestvuju djeca, roditelji i drugi odgajatelji
- Planiranje sa povratnom spregom: plan-akcija-evaluacija, i na osnovu nje, dalje planiranje
- Integracija opaženih nalaza o djeci (njihova interesovanja, sposobnosti, dešavanja) u neposrednu

realizaciju plana

- Interaktivno reagovanje tokom realizacije aktivnosti (spremnost na preusmjeravanje; odustajanje od nekih dijelova tema; redefinisanje; uklapanje evaluacionih nalaza u naredni plan)
- Planiranje saradnje sa okruženjem i svim situacijama iz kojih se učenje djece može najoptimalnije ostvariti; otkrivanje različitih resursa i medija kroz koje djeca mogu učiti na različite načine
- Poznavanje velikog broja tehnika kojima će se procjenjivati napredak djece i sopstveni rad (sistematska i neformalna posmatranja, razgovori sa djecom, kolegama i roditeljima, vođenje zabilježki o djeci, vođenje dosijea o dječijim radovima i postignućima iz različitih razvojnih aspekata, korišćenje skala procjene razvoja djeteta, upitnika, pravljenje video zapisa, praćenje djeteta preko neformalnih skala, vođenje intervjua i diskusija itd.)

6.3 Uloga odgajatelja u organizaciji situacija učenja

Na osnovu zajedničke vizije o tome šta će raditi, odgajatelj zajedno sa djecom prije svega kreira ambijent u kome će se učenje odvijati. U toku dužeg vremenskog perioda izbor tema pokriva sve aspekte razvoja djece, jer djeca imaju prirodnu potrebu da angažuju sva svoja čula i potencijale.

Budući da treba da podstakne različite tipove učenja i nivoe znanja i vještina koje će djeca savladati kroz pojedinačnu temu, odgajatelj i dalje razmišlja o mogućim sadržajima i njihovom balansu.

Poslije „skiciranja“ nacрта za sadržaje, odgajatelj pravi selekciju uzimajući one sadržaje koji više odgovaraju individualnim i grupnim karakteristikama djece, mogućnostima saradnje sa roditeljima i lokalnom zajednicom i mogućnostima samostalnog rada djece, te bira one sadržaje koji mogu dovesti do bogatijih i zanimljivijih efekata i proširivanja dječijeg iskustva.

Uključivanje roditelja takođe se pažljivo planira, kao i saradnja sa lokalnom zajednicom. Važno je planirati i druge aktivnosti koje se odvijaju van teme (obavezne svakodnevne fizičke aktivnosti, posjete, saradnja sa timom odgajatelja iz ustanove, saradnja sa drugim profilima i akterima koji utiču na realizaciju rada).

Svaka tema ili projekat koji djeca i odgajatelji razvijaju u isto vrijeme odlikuje se i organizacijom i fleksibilnošću. Odgajatelj svakodnevno planira i organizuje više različitih sadržaja i prilika za različite tipove interakcija i načina učenja. Svaki od ponuđenih sadržaja se na kraju dana zajedno sa djecom analizira, da bi djeca postala svjesna onoga što se događalo. Kroz razgovor odgajatelj dobiva podatke o tome: ko se gdje igrao, šta je koja grupa radila, šta su naučili, šta je djeci bilo važno i kako se osjećaju. Zatim slijede aktivnosti u prisustvu cijele grupe djece.

Posebno je važno da odgajatelj isplanira način na koji će se on angažovati u radu sa djecom: da li će biti samo saigrač, u kojoj će biti posrednik, u kojoj davati sugestije, u kojoj posmatrati dijete ili grupu djece i na koji način, u kojoj grupi ili situaciji će uključiti roditelje i na koji način, da li će sa djecom nešto zajedno praviti, da li će nešto analizirati i istraživati, ko će za koji dio biti zadu-

žen (drugi odgajatelj, volonter, roditelj i sl.).

Odgajatelji treba da poznaju vrijednosti različitih sadržaja, da znaju kako da ih predstavljaju djeci i da artikulišu ideje i načine na koje će djeca sama doći do odgovora, kako da osmisle i organizuju situacije u kojima će djeca biti aktivna i raditi timski, da znaju pažljivo da slušaju djecu i da olakšaju primjenu dječijih ideja, tako da one imaju dogovor o sutrašnjem danu. Taj razgovor se može voditi i u jutarnjim satima, ali su važne u razvoju vrijednosnih orijentacija i kreiranju određenih vještina.

7.SADRŽAJ PREDŠKOLSKOG PROGRAMA

Struktura i sadržaj predškolskog programa uređeni su kroz četiri aspekta razvoja: fizički, socijalno emocionalni i razvoj ličnosti, intelektualni razvoj i razvoj govora, komunikacije i stvaralaštva.

Svi aspekti razvoja podržani su sustavom učećih i igrolikih aktivnosti i mrežom ishoda učenja u okviru integriranog programa, što odgovara prirodni djeteta i njegovom cjelovitom gledanju na svijet i saznavanju.

Sistem učećih aktivnosti integriran je mrežom ishoda učenja, potencijalnim sadržajima aktivnosti i igrama, prema različitim uzrasnim karakteristikama.

Ishodima su definirane razvojne promjene i postignuća djeteta u njegovim pojedinim aspektima razvoja na određenom uzrasnom nivou. Njima su određeni konkretni ciljevi učenja i razvoja djeteta, proizašli iz općih ciljeva predškolskog odgoja i obrazovanja, rekreacija u psihofizičkom i mentalnom razvoju djece, struktuiranog i za djecu prihvatljivi-

vog naslijeđa do kojeg je nauka došla i sadržaja iz djetetovog najužeg socijalnog miljea. Izraženi su terminima dječijeg ponašanja i predstavljaju sve ono što predškolsko dijete zna, umije i može da uradi ili će moći uraditi uz iskusnijeg vršnjaka ili odraslog, te stavovima i vrijednostima koje dijete određenog uzrasta i nakon procesa učenja i razvoja ima. Iskhodi govore o znanjima, vještinama i stavovima djeteta kao kompetencijama s kojima dijete ide k naprednoj razini znanja.

Cjeloviti predškolski program predstavlja okvir za konkretne programe predškolskog odgoja i obrazovanja u predškolskim ustanovama, odnosno, odgojnim grupama širom Bosne i Hercegovine, bez obzira na njihov pravni status.

Program predškolskog odgoja obuhvaća sva iskustva koja djeca stječu, planirana i neplanirana, izravna i neizravna, u sredini materijalnoj i socijalnoj, koja je uređena na taj način da podržava njihovo učenje i sveukupni razvoj. Obuhvaća i sve aktivnosti, događaje, rituale, običaje odraslih i djece u vrtiću i izravne i neizravne utjecaje iz okruženja. Uključuje individualna i grupna iskustva iz aktivnosti i praktičnog života djece i odraslih.

Savremena predškolska ustanova ima zadatak da djeci obezbijedi povoljnu društvenu i materijalnu sredinu sa svim potrebnim uslovima i podsticajima za razvoj bogatih, raznovrsnih i osmišljenih aktivnosti, kojima ona mogu da se bave koristeći svoje ukupne potencijale za razvoj sposobnosti. Predškolska ustanova treba da predstavlja sredinu u kojoj se svako dijete osjeća sigurno i prihvaćeno, da bi moglo bezbijeđno i relativno samostalno da ispituje svijet oko sebe, stičući pozitivna iskustva koja će se

izraziti kroz sklonost i sposobnost za aktivno učestvovanje u životu i radu zajednice djece i odgajatelja, kakvu predstavlja odgojna grupa. Ovo opšte aktiviranje djeteta, a posebno njegovo osposobljavanje za samostalno, ali i udruženo djelovanje, najvažnija je pedagoška funkcija predškolske ustanove.

a) Cjeloviti razvojni program

1) Cjeloviti razvojni program je program koji osigurava povoljne uslove za cjeloviti razvoj djeteta od 6 mjeseci do polaska u školu jer:

- a) utiče na kompletan psihofizički rast i razvoj predškolskog djeteta
- b) osigurava najpovoljnije uslove za njegov rast i razvoj
- c) utiče na sigurnost isreću djeteta
- d) utiče na smanjenje stepena mogućeg društveno neprihvatljivog ponašanja u narednim razvojnim fazama
- e) utiče na kasniju uspješnost djece u školi i životu
- f) sva djeca imaju korist od kvalitetnog predškolskog odgoja, a pogotovo djeca koja dolaze iz socijalno ugroženih porodica
- g) ublažava, otklanja negativne socio-ekonomske, kulturne i zdravstvene i druge uticaje (koliko je više moguće).

2) Strukturu cjelovitog razvojnog programa iz stava 1. ovog člana čine:

- program njege i odgojnog rada sa djecom od 6 mjeseci do navršene 3 godine života
- program odgojno-obrazovnog rada za djecu u 4-toj godini života
- program odgojno-obrazovnog ra-

- da u 5 – toj godini života
- program odgojno-obrazovnog rada u 6-toj godini života
 - obavezno odgojno-obrazovni program u 6 – toj godini života
 - program podsticanja razvoja za djecu kod kojih je razvoj usporen
- 3) Cjelovit razvojni program obavezno se ostvaruje u ustanovi predškolskog odgoja i obrazovanja i ustanovi socijalne zaštite za djecu bez roditeljskog staranja.

Osnovni zadatak njege i odgoja djece ranog uzrasta je očuvanje, podržavanje i oplemenjivanje spontanog izraza djeteta u odnosu na okolinu i poštovanje njegove individualne osobnosti u otkrivanju svijeta i razvoju.

Njegu djece do 3 godine realizuju medicinske sestre, a u odgojne procese postupno treba uvoditi i odgajatelje zavisno od mogućnosti, kako i predviđa naučna i zakonska regulativa.

Osnovni zadaci su:

- očuvanje i unapređivanje zdravlja djece (kroz aktivnosti preventivno zdravstvene zaštite)
- njegovanje, podsticanje i oplemenjivanje spontanog razvoja djeteta (kroz različite sisteme i oblike aktivnosti i igre)
- uvažavanje specifičnosti uzrasta i individualnih potreba djeteta
- stvaranje povoljne socijalno-emotivne klime i struktuiranje odgojne sredine koja zadovoljava potrebe i motiviše

dijete

Period adaptacije je posebno važan period u procesu prilagođavanja djeteta na novu sredinu i iz tog razloga treba pažljivo planirati aktivnosti koje djetetu omogućuju lakši boravak u grupi. Aktivnosti koje u tom smislu sestre realizuju spadaju prije svega u domen saradnje sa roditeljima kroz individualne kontakte, roditeljske sastanke, podjelu štampanog materijala, a sve u cilju upoznavanja roditelja djece koja se uključuju u vrtić, sa onim što čini život i rad u jaslicama i potrebne pripreme za uključivanje djeteta u jaslice.

Na ovom uzrastu je jako važno jedinstvo njege i odgoja, što znači da sve životne situacije doprinose odgoju i razvoju i polako prerastaju u zajedničke organizovane oblike rada. Zbog toga treba uvoditi u rad i stručnjake različitih profila.

U bogaćenju dječijeg iskustva i podsticaja razvoja treba planirati posebne zadatke, sadržaje i aktivnosti u okviru:

- igre
- motoričkih aktivnosti
- senzo-perceptivnih aktivnosti
- socijalno-emotivnih odnosa
- muzičko-ritmičke aktivnosti
- grafičko-likovne aktivnosti
- intelektualne aktivnosti
- jezičke aktivnosti
- aktivnosti dramatizacije

c) Program odgojno-obrazovnog rada na uzrastu od 3 do 6 godina

U cjelodnevnom boravku prioritetni zadaci odgojno-obrazovnog rada sa djecom od 3 do 6 godina su:

- stvaranje povoljne sredine za učenje i razvoj
- bogaćenje i podsticanje dječjeg razvoja i napredovanja kroz socijalni, emocionalni, fizički i intelektualni razvoj
- praćenje razvojnih i individualnih karakteristika
- ostvarivanje što bolje saradnje na različitim planovima, odgajatelj-dijete, odgajatelj - odgajatelj, dijete-dijete, odgajatelj-roditelj, odgajatelj-šire okruženje...

Navedeni zadaci mogu se realizovati kroz planiranje i razvijanje tema, sadržaja, aktivnosti čije je polazište dato u Osnovama programa i na osnovu čega se vrši operacionalizacija od strane odgajatelja (konkretni ciljevi, sadržaji i aktivnosti).

Programske osnove za rad sa djecom od 3 do 6 godina, podrazumijevaju da odgajatelji u planiranju izdvoje ciljeve, rukovodeći se načelima rada, sagledavajući osnovnu funkciju i ulogu predškolskih ustanova, imajući u vidu ko sve i kako može da bude dio odgojno-obrazovnog procesa (saradnja) i vodeći računa o djetetu i njegovom okruženju.

Programski sadržaji i zadaci zahtijevaju poštovanje:

- uzrasnih mogućnosti djece
- različitih aspekata razvoja
- individualizacije u radu
- aktuelnosti u životnom okruženju
- pokazatelja praćenja rada (evaluacija)

- ostvarene saradnje sa roditeljima i sredinom

Kroz razvijanje planiranih tema pretočenih u sadržaje i aktivnosti prati se i podstiče fizički razvoj, socio-emocionalni, intelektualni, razvoj komunikacije. Kroz sistem igara i aktivnosti (perceptivne, motoričke, otkrivačke, radne, zdravstveno-higijenske aktivnosti, aktivnosti izražavanja...) daje se podrška djetetu da upozna sebe, razvije sliku o sebi i svijetu koji ga okružuje.

Predškolski period je najburniji period razvoja djeteta i svaka od faza u okviru ovog perioda ima svoje specifičnosti. Uvažavanje ovih specifičnosti, kao i individualnih karakteristika svakog djeteta, uslov je uspješnog odgojno-obrazovnog rada. Da bi taj rad bio naučno zasnovan i u skladu sa specifičnostima i razlikama u okviru pojedinih razvojnih faza, on treba da se odvija prema ovim Osnovama programa.

1.1. Struktura sadržaja predškolskog programa

I.	II.	III.	IV.
FIZČKI RAZVOJ	SOCIO-EMOCIONALNI RAZVOJ I RAZVOJ LIČNOSTI	INTELEKTUALNI RAZVOJ	RAZVOJ GOVORA, KOMUNIKACIJE I STVARALAŠTVA
A. Ishodi vezani za raznovrsne oblike kretanja	D. Ishodi društvenih aktivnosti	I. Ishodi otkrivačko-pronalazačko-saznajnih aktivnosti	L. Ishodi aktivnosti govora, komunikacije i pismenosti
B. Ishodi perceptivno-motoričkih aktivnosti	E. Ishodi afektivnih aktivnosti	J. Ishodi logičko-matematičkih aktivnosti	M. Ishodi dječijeg stvaralaštva, govorno-dramsko, plesno-muzičko, likovno-modelarsko
C. Ishodi zdrastveno-higijenskih aktivnosti	F. Ishodi ekoloških aktivnosti	K. Ishodi grafomotoričkih aktivnosti	
	G. Ishodi praktičnih aktivnosti (radnih i prometnih)		

1.2. Program prema uzrastu

OSNOVE PROGRAMA za djecu u dobi 6-12 mjeseci	
Manifestacije - očekivani ishodi	Potencijalne aktivnosti
Razvoj krupne motorike	
<ul style="list-style-type: none"> • Sjedi na kratko bez podrške, premiješta igračke iz ruke u ruku • Podiže se do sjedećeg položaja uz malu pomoć • Sjedi samostalno, počinje da puzi, stoji uz pridržavanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Hrabrenje na samostalno umjereno sjedenje, puzanje, pokušaje stajanja • Stimuliranje puzanja i hodanja

<ul style="list-style-type: none"> • Samostalno se podiže u stojeći položaj • Hoda uz pridržavanje, hoda uz držanje za jednu ruku, puzi 	
Razvoj fine motorike (okulo-motorna koordinacija i prakcija)	
<ul style="list-style-type: none"> • Doseže i hvata predmete na dohvat ruke, lupka i trese predmet • Uzima predmet prstima i palcem (intermedijalno) • Hvata sitne predmete palcem i kažiprstom (hvat „pinceta“) • Horizontalno pomjera predmet, naprijed-nazad • Namjerno ispušta predmet u kutiju, oponaša šaranje olovkom po papiru 	<ul style="list-style-type: none"> • Manipulativne aktivnosti sa različitim privlačnim sitnim predmetima • Perceptivno-motoričke aktivnosti sa poznatim predmetima i hrabrenje na složeniju manipulaciju predmetima
Razvoj perceptivnih sposobnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Posmatra i dodiruje svoj lik u ogledalu • Očima prati loptu koja se kotrlja • Prepoznaje mnoge predmete iz svog okruženja • INDIKATOR RAZVOJNIH POTEŠKOĆA: Izostaju reakcije na slabije zvuke 	<ul style="list-style-type: none"> • Igre sa ogledalom i kotrljajućim igračkama • Pokazivanje i imenovanje predmeta na jednostavan način • Igre zvučnim igračkama-zvečke, igre imitacije sa ponavljanjem zvukova (maca i cuko)
Razvoj kognitivnih sposobnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Asocijativno učenje • Igra se bacajući predmete na pod • Traži neposredno sakriveni predmet: učenje putem IMITACIJE • Pronalazi sakriveni predmet • Traži predmete izvan vidnog polja 	<ul style="list-style-type: none"> • Igrolike aktivnosti „SKRIVAČA“, skrivanje i pronalaženje predmeta • Igrolike aktivnosti skrivanja, pronalaženja, u početku ponavljanjem iste pozicije predmeta, a kasnije promjenom, izmještanjem

<ul style="list-style-type: none"> • Učenje putem pokušaja i pogrešaka • INDIKATOR RAZVOJNIH TEŠKOĆA: ne pokazuje interesovanje za predmete iz okoline • INDIKATORI RAZVOJNIH TEŠKOĆA: predmete ne istražuje već ih trpa u usta 	<ul style="list-style-type: none"> • Manipulativne igre za razvoj sitne i krupne motorike Vježba koordinacije „oko-ruka“
Razvoj govornih sposobnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Izgovara više određenih slogova uz promjenu jačine i visine tona • Brblja, jasno spaja slogove (ba ba), razumije jednu riječ • Razumije nekoliko riječi • Na nalog okreće glavu prema poznatoj osobi • Imitira nekoliko glasova • Izvršava jednostavne naloge: dođi, nemoj 	<ul style="list-style-type: none"> • Stimuliranje na ponavljanje glasova i slogova koji su poznati u govornim manifestacijama • Igrolike aktivnosti u kojima su jednostavni nalozi i hrabrenje na govorne improvizacije djeteta
Socio - emocionalni razvoj	
<ul style="list-style-type: none"> • Igra se skrivača „ku ku“ • Spava oko 15 sati, hrani se keksom, reaguje na svoje ime, aktivno se vezuje za jednu osobu, strah od stranih lica, rezervisano ponašanje • Pije iz šoljice uz pomoć odraslog • Reaguje na zabranu prekidom započete aktivnosti, • Pomaže pri oblačenju, samostalno prinosi hranu ustima, pokazuje interesovanja za djecu i odrasle 	<ul style="list-style-type: none"> • Igrolike aktivnosti skrivača i skrivanja, hrabrenje na socijalni kontakt sa okolinom • Osamostaljivanje u ishrani • Manipulativne igre raznim dostupnim i sigurnim predmetima • Povremeni kontakti sa drugom djecom • Igra „Radi ono što radim ja“ • Igre očiglednim sredstvima

<ul style="list-style-type: none"> • INDIKATOR RAZVOJNIH TEŠKOĆA: ne odgovara na emocionalne podražaje iz okoline, produžena stanja iritiranosti, ne uspostavlja kontakt oči u oči 	<ul style="list-style-type: none"> • Igra koja uključuje čula (zvuk, vid, dodir) • Pjevanje uspavanki i igre tašunanja
OSNOVE PROGRAMA za djecu uzrasta dobi od 1-3-godine	
Manifestacije – očekivani ishodi	Potencijalne aktivnosti
Razvoj perceptivnih sposobnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznavanje likova i predmeta na slici (pas, mačka) • Brzo lokalizuje izvor zvuka • Ispravlja sliku izvrnutu naopako • Lokalizuje zvuk iz druge prostorije • Imenuje jednu boju • Prepoznaje fine detalje na slici • Prepoznaje sebe na fotografiji • Pronalazi određenu knjigu po izgledu • Razlikuje hladno od toplog • Razvrstava žetone po boji ili po veličini (tri boje ili veličine) 	<ul style="list-style-type: none"> • Prvi dodir sa slikovnicama • Senzorno-perceptivne aktivnosti • Elementarne aktivnosti sa predmetima • Upoznaje prostorije ustanove i postepeno se orijentiše u njima • Igrolike aktivnosti sa knjigama • Razvrstavanje predmeta na jednostavne klase • Igre: kakvo je danas vrijeme, gdje stoje igračke, kako se zove moja učiteljica, kako se zovu moji drugari • Svakodnevne prirodne situacije pri obavljanju njege za bogaćenje dječijeg čulnog doživljaja (voda je topla ili hladna, da sapun miriše, da je peškir mekan, da su ruke hladne, da je košulja crvena ili..., lijepa, da su čarape tople i slično • Da vide i dožive prirodne pojave (kiša pada, snijeg pada, vjetar puše, sunce grije, lišće, trava, cvijeće...) • Neposredno manipulisanje prirodnim materijalima: trava, voda, šumski plodovi, kamenčići, lišće, snijeg..

Razvoj kognitivnih sposobnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Na zahtjev pokazuje predmete iz neposredne okoline • Na zahtjev pokazuje na sebi tri dijela tijela (oko, glava, nos) • Počeci simboličke igre • Poslije pokazivanja stavlja 4 šoljice na 4 tanjirića • Koristi sredstva u rješavanju problema • Dovodi predmete u međusobni odnos i djeluje jednim predmetom na drugi • Savladava jednostavne prepreke • Na zahtjev pokazuje 5 dijelova tijela • Izdvaja jedan predmet iz hrpe • Učenje uviđanjem • Daje „još jedan“ • Slaže 4 kockice u kvadrat • Razlikuje i razvrstava veliko i malo • Uočava količinu mnogo-malo • Izvršava 3 naloga • Postavlja pitanja • Prepoznaje najdužu od 3 linije i najveću od 3 lopte • Prepoznaje boje-tri 	<ul style="list-style-type: none"> • Hrabrenje da se identifikuju dijelovi tijela • Simbolička igra oponašanjem • Funkcionalne igre, igre skrivanja • Prve slikovnice, intelektualne aktivnosti, igre skrivanja predmeta, razne igre skrivanja koje poživaju na novoj sposobnosti da traži predmet koji nestaju iz opažajnog polja • Intelektualne aktivnosti istraživanjem predmeta i okoline • Redovni kontakti sa prirodom • Razvijanje preciznije diferencijacije po obliku • Aktivnosti kombiniranja složenije igre skrivanja • Konstruktorske igrolike aktivnosti sa građenjem po zadatom modelu • Govorne igrolike aktivnosti za bogaćenje govornog iskustva • Igra uloga prema afinitetima • Korištenje znakova (igre pokazivanja) • Upoznavanje pojmova: sunce, kiša, oblak, vjetar, prostor, oblik • Istražujemo naša čula • Upoznajmo svoje tijelo • Upoznavanje i usvajanje kulturno higijenskih navika kroz igre (hvala, molim, izvoli, dobar dan...)

Razvoj govornih sposobnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Glasom izražava želje razumije da poznate stvari i osobe imaju imena • Koristi rečenicu od jedne riječi • Koristi 6 riječi • Imenuje jedan predmet na zahtjev, spaja imenicu i glagol • Zna više fraza od dvije riječi, tipa imenica-glagol • Prepoznaje 8-12 slika • Koristi imenice, glagole i pridjeve; Izgovara svoje ime na zahtjev; Upotrebljava 200-250 riječi • Govori o sebi u trećem licu • Završava posljednji slog ili riječ stiha poznate pjesmice • Razumije tri prijedloga: recituje kraće recitacije • Upotrebljava zamjenice i množinu, koristi zamjenicu „ja“, traži da mu se pričaju omiljene priče, upotrebljava 600-800 riječi(na kraju perioda) 	<ul style="list-style-type: none"> • Imenovanje stvari i predmeta • Hrabrenje na izgovor duže govorne cjeline-fraze • Jezičke aktivnosti-neverbalne • Komunikacije-neverbalno sporazumijevanje • Djelovanje na vokalizaciju • Spontane govorne igre djeteta • Saznajne aktivnosti • Igrolike aktivnosti sa govornim cjelinama, igre riječima slušanjem i oponašanjem gramatički-književno pravilnog rječnika • Aktivnosti slušanja govora i bogaćenja aktivnog rječnika • Igre imenovanja predmeta i slika • Imenovanje pojedinih predmeta na slikama • Aktivni govor djeteta (pojedinačne riječi dvočlanih rečenica, višočlani iskazi) • Govorne improvizacije i govorne vježbe • Pričanje bajki i basni • Recitovanje • Opisivanje • Igre predstavljanja • Jezičke aktivnosti

<ul style="list-style-type: none"> • INDIKATORI RAZVOJNIH TEŠKOĆA: zaostao govor, ne govori i ne razumije govor • INDIKATORI RAZVOJNIH TEŠKOĆA: Zamuckivanje i mucanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Memorisanje brojalica i kratkih recitacija uz pokazivanje: En ten tini, Ram tam, Eci peci pec i sl. • Razgledanje slikovnica i druge jednostavne literature, imenovanje onoga što vidi (predmet, oblik, boju...) • Kratke dramatizacije: Lisica i pijetao, Maša i medo... • Igra: Telefon • Pjevanje pjesmica grupno i individualno
Socio – emocionalni razvoj	
<ul style="list-style-type: none"> • Strah od nepoznatih osoba dostiže vrhunac • Reaguje na svoje ime • Ponavlja aktivnosti kojoj se ukućani raduju, igra solidarna, javljaju se znaci ljubomore, negoduje kada drugo dijete privlači pažnju na sebe • Skida gaćice, zatvara rajfešlus, pije samo iz šolje • Početak paralelne igre, uživa u igrama borbe i premetanja sa vršnjacima • Bezbrižni napadi vriske, bijesa i smijeha • Ostaje kraće vrijeme sa nepoznatom osobom • Oblači dijelove odjeće • Inicira vlastitu igru • Prihvata igru JA-TI, 	<ul style="list-style-type: none"> • Afektivne igrovne aktivnosti • Oponašanje odraslih • Hrabrenje na samostalnost pri hranjenju, kontakt sa drugom djecom, muzičko-ritmičke aktivnosti, igre plesom, pjevanje jednostavnih pjesama, slušanje muzike instrumentalnog karaktera, cupkanje u mjestu, njihanje tijela, pljeskanje dlanovima • Muzičko-ritmičke aktivnosti • Igre hvatanja, slušanja muzike • Igrolike aktivnosti sa oblačenjem i odijevanjem • Simboličke igrolike aktivnosti • <i>Jednostavne igrolike društvene aktivnosti</i> • <i>Grupne aktivnosti sa gotovim pokretnim igrama</i> • <i>Stimuliranje na redovno pospremanje prostora za boravak u skladu sa</i>

<ul style="list-style-type: none"> • Na vrijeme traži tutu, uz podršku zna koristiti WC šolju, ne mokri noću • Uživa pomažući odraslima u aktivnostima, igru često prati govorom, koristi fraze učivosti, pokušava da pospremi igračke, dobiva napade bijesa pri sputavanju • INDIKATORI RAZVOJNIH TEŠKOĆA: nekontrolisano slinjenje, postoje intervali odsutnosti, stereotipni pokreti • INDIKATORI RAZVOJNIH TEŠKOĆA: nemotivisana agresivnost prema sebi i drugima, bezrazložni strahovi, odsustvo straha od realnih opasnosti, potencirani znaci izolacije 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>moгуćnostima</i> • Dramatizacija priča- najbolje je koristiti ginjol lutke, ona se obraća djeci izražajnim glasom koji se modifikuje u zavisnosti od situacije i uloge koju tumači u zavisnosti od emocionalnog toka onoga o čemu se priča • Veoma je važno držanje tijela, pokreti i boja glasa koje variraju prema situaciji, od uloge do uloge • Igre oponašanja odraslih: Odlazimo u prodavnicu, U kuhinji, Idemo u šetnju... • Zajedničke proslave rođendana i praznika kroz muzičke i plesne aktivnosti-priredbe • Igre osjetila: Kakvog je okusa • Igre za upoznavanje sebe i druge djece: Gledam se u ogledalu, kaži mi šta da provjerim-ispred ogledala • Razvoj ritma uz korištenje udara-ljki, doboša, improvizovanih instrumenata • Slušanje muzike i kretanje uz muziku • Igre koje jačaju grupnu dinamiku i pripadnost grupi (Ringe, ringe, raja; Igre prozivanja) • Učenje granica, razlikovanje važnog od nevažnog, šta je dozvoljeno a šta ne • Rad glinom, plastelinom i tečnim bojama
--	---

Razvoj krupne motorike	
<ul style="list-style-type: none"> • Trči, šuta loptu bez gubitka ravnoteže • Otvara vrata • Penje se uz stepenice bez pridržavanja • Baca predmet u određenom pravcu • Silazi niz stepenice bez pridržavanja, stepenik po stepenik • Skakuće na obje noge kao zeko • Hoda na prstima i peti naprijed-nazad • Preskače preko visine 5 cm • Kratko stoji na jednoj nozi:trči stabilno i brzo • INDIKATOR RAZVOJNIH TEŠKOĆA: okupiranost jednom aktivnošću koja se ponavlja • INDIKATOR RAZVOJNIH TEŠKOĆA: stalno u pokretu-hiperkinetično, motorno nespretno 	<ul style="list-style-type: none"> • Raznovrsne aktivnosti kretanja uz korištenje rekvizita pri kretanju • Motoričke aktivnosti-hodanje, penjanje • Igre igračkama: bacanje-kotrljanje • Igrolike aktivnosti sa raznovrsnim oblicima kretanja: hodanje, trčanje, skakutanje, preskakanje • Raznovrsne aktivnosti rješavanja praktičnih problema, dohvatanja, približavanja, odgurkivanja, izguravanja, privlačenja i izvlačenja • Skakutanje po zadatim poljima • Formiranje kruga i kolone • Oponašanje pokreta domaćih i šumskih životinja • Kotrljanje, šutanje, bacanje i hvatanje lopte • Razvijanje mišića ramena i nogu: Jedan, dva, tri, okreni se sad ti; Berem, berem grožđe i sl. • Trčanje u zadatom prostoru • Provlačenje kroz obruč • Preskakanje manjih predmeta: konop, šal i sl. • Vožnja bicikla u ležećem položaju • Vježbe hvatanja i dodavanja • Slaganje velikih puzzli od spužve • Igre prstima i bojom

	<ul style="list-style-type: none"> • Mirna igra – Auto u garažu, Za zvoncem, Balon i sl. • Dodavanje lopte sjedeći na podu • Djeci treba omogućiti da guraju vuku i voze različite predmete i igračke (razna kolica, automobile, voziće, likove životinja na točkovima, sanduke, stolice, veće kocke, jastuke i slično, kao i da se provlače ispod stola, klupe prečke, kanapa i slično. • Bacanje veće lopte na dole, manje lopte u dalj, kotrljanje veće lopte ispod stola, stolice i slično.
Razvoj fine motorike (okulo-motorna)	
<ul style="list-style-type: none"> • Baca predmete bez određenog pravca • Lista knjigu stranicu po stranicu • Vadi sitne predmete iz flašice • Crta spiralne linije • Kotrlja loptu i valjak • Savija papir na pola, gradi kulu od 6 kocaka • Gradi kulu od 7 kocaka • Slaže kocke u nizu • Oponaša provlačenje crte vodoravno i uspravno • Siječe makazicama bez preciznosti • Precrtava krug kad mu se pokaže • Jede viljuškom, pravi harmoniku od papira, slika vodenim bojicama 	<ul style="list-style-type: none"> • Grafičko-likovne aktivnosti-šaranje • Želja za preodijevanjem • Igra sipanja i prolivanja vode i drugih sitnih materijala • Igre slikovnicama, materijalima za slaganje • Igrolike aktivnosti jednostavnim konstruktorskim materijalom • Igrolike aktivnosti sa konstruktorskim materijalom: papir, plastelin, tijesto u boji, pribor za crtanje • Igrolike aktivnosti sa slikanjem: otiskivanje šake, stopala, slikanje prstima, slikanje klikerima i sl. • Korištenje jednostavnih prirodnih i vještačkih materijala za kidanje, gužvanje, lijepljenje... • Korištenje boja za otiskivanje i slikanje prstićima, spužvicama, šablonima...

<ul style="list-style-type: none"> • INDIKATORI RAZVOJNIH TEŠKOĆA: nespretno hvata, trema ruku 	<ul style="list-style-type: none"> • Crtanje jednostavnih oblika, linija • Slaganje velikih jednostavnih slagalica-umetaljki • Pronađi par-boje i oblici
SADRŽAJI PROGRAMA za djecu u 4-toj godini života	
OČEKIVANI ISHODI	POTENCIJALNE AKTIVNOSTI
1. KOMUNIKACIJSKE SPOSOBNOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> • Počinje razumijevati rečenice tipa „idemo u zoo sutra“ • Na pitanje koliko ima godina podigne toliko prstića • Zna svoje ime i prezime • Govor je razumljiv, još preovladava egocentričan govor (samogovor), razgovara rečenicom od 3 i više riječi, ponavlja najmanje jednu rimu i može pjevati pjesmicu , postavlja pitanja: gdje, kako i zašto?, prepričava događaje onim redom kako su se dogodili, broji do 5 bez razumijevanja, slijedi uputu: unutra, vani navrh, iza 	<ul style="list-style-type: none"> • Igre koje bogate iskustvo o sebi i neposrednoj okolini • Životno praktične i radne igre-vezane za potrebe djeteta • Funkcionalne, simboličke igre • Dobar govorni model odgajatelja • Igra: Ko sam ja • Proslave rođendana i praznika • Igra uloga: Oponašanje ljudi koji brinu za naše zdravlje (ljekar, zubar, medicinska sestra) • Igra: Mirišem, probam, dodirujem • Artikulacija i diskriminacija glasova (govorne igre) - Na slovo, na slovo • Pričanje priče po nizu slika • Orijentacija u prostoru kroz igru-Slijedi uputu
2. MOTORIČKE SPOSOBNOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> • Balansiranje na jednoj nozi 5-10 sekundi • Balansiranje na jednoj nozi 5-10 	<ul style="list-style-type: none"> • Građenje-konstruiranje • Šetnje, igre na otvorenom koje podstiču sve oblike kretanja

<p>Sekundi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvata dobačenu loptu, crta ravnu crtu i krug • Uspješno slaže 6 kocki jednu na drugu • Rukuje glinom: oblikuje kuglice, zmiije, kekse, reže komadiće makazama • Koristi palac kod držanja olovke ili hvatanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Izražavanje i stvaranje-manipulacija predmetima • Igre: Gradimo vrtić za sve nas, Gradimo kuću ili zgradu u kojoj živimo, Pravimo kule u pijesku • Šetnje sa drugarima po dvorištu • Igra: Čije je ovo dijete (formiranje kruga) • Otiskivanje dlanova i stopala u pijesku • Vježbe- skakanje na jednoj i obje noge • Igre: U dvorištu, Širi, širi, Poskoči ako ti je drago • Grafomotoričke vježbe: Spoji tačkice (predvježbe pisanja-radni listovi) • Vježbe organizovanog kretanja i postavljanja u kolonu, po jedan, po dvoje-u paru • Igre: putujemo autobusom, vozom • Pokretne igre: Ide maca oko tebe, Lisica i pilići, Medo i pčele, Vrabac skače u kolu • Priprema materijala za izradu kolaža (kidanje i gužvanje papira)
<p>3. SAMOSTALNOST</p>	<p>POTENCIJALNE AKTIVNOSTI</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Pere ruke bez pomoći i koristi toalet samostalno • Iz kašike mu se ne prosipa hrana • Oblači majicu i rukavice, obuva se bez zavezivanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturno-higijenske navike • Samoposluživanje (obrokom) • „Ja mogu, ja znam“ • Briga za svoje potrebe (tijelo), fiziološke potrebe i sl.

<ul style="list-style-type: none"> • Otkopčava i zakopčava veliku dugmad • Briše nos kad ga se podsjeti 	
<p>4. SOCIJALNO-EMOTIVNE SPOSOBNOSTI</p>	<p>POTENCIJALNE AKTIVNOSTI -sadržaji</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Igra se samo za sebe • Pridružuje se djeci u igri • Dijeli igračke • Prihvata modele socijalnog ponašanja i pravila igre • Imitira djecu, odrasle i životinje • Čeka na red • Iskazuje osjećanja ponašanjem i riječima • Svjesno isprobava zabrane 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivnosti koje podstiču radoznalost i aktivan odnos prema svijetu i okolini • Simboličke igre, imitativne • Igre s pravilima • Druženje s djecom • Imenuje prijatelja, prijateljicu • Igra: Ko me zove • Pripremamo zabavu za drugare • Imitativna igra: Uradi isto što i ja • Imitativna igra: Porodični ručak, Sat raspoloženja, Kaži kako se ja osjećam, Utješi uplakanu lutku • Igra uloga: Tata i ja popravljamo auto • Igre pantomime • Društvene igre: Čovječe ne ljuti se, Loto slike
<p>5. SPOZNAJNE SPOSOBNOSTI</p>	<p>POTENCIJALNE AKTIVNOSTI -sadržaji</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznaje i slaže osnovne boje: žuta, crvena, plava, zelena • Stavlja oblike u odgovarajuća ležišta-zna veliči 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivnosti koje podstiču radoznalost i aktivan odnos prema svijetu i okolini • Gledanjem, slušanjem, dodirrom, miriso

<ul style="list-style-type: none"> • Imenuje i kratko objašnjava sliku (pažnja traje 5-10 minuta) • Grupiše predmete po nekom svojstvu (razlikuje lagano i teško) • Zna sastaviti priču • Slaže 6-dijelnu slagalicu • Dodaje ruku ili nogu nedovršenom čovjeku • Zna što je isto a što različito • Razlikuje spolove • Imenuje kvadrat i krug 	<ul style="list-style-type: none"> • Iskustvo o sebi-fizičko Ja • Grupiranje predmeta (npr. "čarobna vreća" s predmetima) • Imenuje prijatelja, prijateljicu
SADRŽAJ PROGRAMA za djecu u 5-toj godini života	
OČEKIVANI ISHODI	POTENCIJALNE AKTIVNOSTI-sadržaji
1. KOMUNIKACIJSKE SPOSOBNOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> • Razumije i koristi komparaciju pridjeva • Postavlja pitanja:kada, kako i zašto • Priča priču bez slike kao podsjetnika • Govor razumljiv i koristi sve vrste riječi • Može izbrojati do 10 predmeta na stolu • Imenuje što ne pripada grupi, npr.: što nije životinja • Pita i ako zna odgovor • Odrađuje seriju od 3 uputstva 	<ul style="list-style-type: none"> • Podsticanje komunikacijskih vještina: dijete-dijete, dijete-odgajatelj • Verbalnim izražavanjem • Neverbalnim izražavanjem, tijelom (cjelokupna motorika) • Glasovnim sposobnostima, likovnim, scenskim, uz ovladavanje komunikacije na maternjem jeziku • Teškoće u izgovoru • Pomoću logopeda, ne ispoljavanje mucanja i zamuckivanja • Igre ginjol lutkama • Opisivanje sličnosti i razlika među predmetima • Igra: Dopuni rečenicu, Izokrenuta priča, Na slovo na slovo, Doprši

	<p>započetu priču, Kaži obrnuto da bude smiješno, Pokaži pa kaži</p> <ul style="list-style-type: none">• Aktivnosti praktičnog komuniciranja: učtiva komunikacija, govorno snalaženje u različitim situacijama, razumijevanje govora drugih ljudi, neverbalna komunikacija-uočavanje, razumijevanje i reagovanje• Aktivnosti kulture usmenog izražavanja: pričanje na osnovu posmatranja i pričanje na osnovu niza slika, prepričavanje, lutkarske predstave• Upoznavanje sa vrstama tekstova koji su dostupni i koriste se u svakodnevnom životnim situacijama kao što su: obavještenja, pisma, čestitke, razvijanje reklame, oglasi, poruke, panoi, recepti, prognoze, ulaznice, karte, pozdravi...• Svijest o pojmu riječi i dijelovima riječi: analitičko-sintetička vježbanja, rastavljanje i sastavljanje riječi na slogove i glasove, stvaranje novih riječi• Organizovanje igrovnih aktivnosti vezanih za uočavanje glasova izdvajanjem slogova, građenjem neobičnih glasovnih grupa, samoglasnici, suglasnici, uočavanje pozicije glasa u riječi (početak, sredina i kraj riječi),...• Vježbe artikulacije-ovladavanje pravilnim izgovorom glasova• Vježbe oslobađanja riječi iz rečeničkog konteksta-zamisli riječ, dodaj, izbaci, proširi, skрати, zamijeni, formiraj novi iskaz...
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Vježbe oslobađanja riječi od objekta-uočavanje odnosa između objekata i dužine riječi, kratak objekat-dugačka riječ, dugačak objekat-kratka riječ, kratke i dugačke riječi, neobične riječi, zamjena riječi... • Vježbe oslobađanja riječi od jednog značenja – govorne igre, govorni zadaci sa korištenjem istih riječi u različitim značenjima(jagoda je voće, a Jagoda je djevojčica i sl.) • Uvođenje elemenata grafomotoričke pismenosti-vježbe grafomotorike • Medijska pismenost: podržava se pismenost djece da koriste medijske knjige, časopise, novine tv aparate, kasetofone, dvd, foto-aparate, cd plejera...
2. MOTORIČKE SPOSOBNOSTI	POTENCIJALNE AKTIVNOSTI-sadržaji
<ul style="list-style-type: none"> • Ide natraške na prstima i peti • Penje se i silazi stepenicama bez pomoći, s noge na nogu • Izrezuje po crti bez prekida • Izrezuje krug • Crta krug i kvadrat • Preslikava nekoliko velikih slova • Uspješno hvata malu loptu • Skače na jednoj nozi barem 5 puta uzastopno • Drži ravnotežu na gredi • Skače sunožno naprijed 8 puta bez padanja • Od gline pravi lik iz 2-3 dijela 	<ul style="list-style-type: none"> • Osnovna potreba za kretanjem, hranom, zrakom, igrom, boravkom u prirodi • Morfološki status djeteta-njegovanje mišićnih reakcija potrebnih za ravnotežu i održavanje stava tijela • Hodanje po šljunku do zadatog cilja • Uskakanje i iskakanje iz obruča • Provlačenje, penjanje i puzanje-igra Tunel • Skakanje u vreći kroz igru kengura • Preskakanje lastiša • Igre loptom: tenis, košarka, fudbal • Igre savladavanja prepreka-poligon igre

<ul style="list-style-type: none"> • Crta čovjeka, kuću i drvo • Zna zašiljiti olovku 	<ul style="list-style-type: none"> • Oponašanje kretanja životinja kroz igru Bijela roda tiho hoda • Nošenje vrećice sa pijeskom na glavi i sl.-vježbe ravnoteže • Igra Slijedi trag • Izrada dekorativnih predmeta za sobu, slikovnica, čestitki i sl. • Prirodni oblici kretanja sa elementima atletike(hodanje, trčanje, skakanje, penjanje, provlačenje, kotrljanje, održavanje ravnoteže prilikom kretanja, šutiranje, vođenje lopte...) • Elementarna gimnastika-bacanje i hvatanje, bacanje kotrljanjem, guranje, vučenje i potiskivanje, vožnja tricikla, trotineta, bicikla, sankanje, klizanje, voženje koturaljki, organizovano postavljanje i kretanje • Pokretne igrolike vježbe, tematske pokretne igre i elementarne sportske igre • Plesne aktivnosti, naše narodne igre i plesovi, plesovi drugih naroda i disko plesovi • Pokretne igre i šetnje na otvorenom vazduhu i u prirodi • Aktivnosti crtanja i slikanja (likovne igre linija po raznovrsnosti i dužini , vrsti, smjeru, intenzitetu... dekorativna upotreba boja • Izrada reljefa i pune plastičnosti • Aktivnosti sa prirodnim i otpadnim materijalima • Igre štampanja i umnožavanja-
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • preslikavanja
3. SAMOSTALNOST	POTENCIJALNE AKTIVNOSTI -sadržaji
<ul style="list-style-type: none"> • Samostalno se oblači i obuva (bez zavezivanja) • Samostalno jede • Pomaže u postavljanju stola • Čisti svoje mjesto na stolu • Češće briše nos samoinicijativno nego uz podsjećanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Igre „kao da“ (oponašanje radnje odraslih) • Igre uloga imitativne prirode (npr. životinja) • Vidi kako mogu, kako znam • Igre: Mali ljekari, Kod frizera, U kuhinji, Uradi što radim ja, Modne revije, Ko će prije (oblačenje, obuvanje, pranje zubića, češljanje i sl.), • Održavanje higijene tijela, posebno lica, ruku noktiju, nogu • Održavanje higijene usta (korištenje četkice za zube) • Održavanje higijene kose (češljanje) • Održavanje čistoće i urednosti odjeće, obuće i ličnih stvari, kao i higijena neposredne okoline u skladu sa dječijim mogućnostima • Mjerenje sopstvene težine i praćenje promjene u pogledu težine • Pravilna ishrana- korištenje pribora za jelo
4.SOCIJALNO-EMOTIVNE SPOSOBNOSTI	POTENCIJALNE AKTIVNOSTI-sadržaji
<ul style="list-style-type: none"> • Igra se sa drugom djecom • Igra uloge iz bliskih društvenih događaja • Voli tajne i iznenađenja • Govori hvala i molim u 75% slučajeva 	<ul style="list-style-type: none"> • Takmičarske igre • Igre s pravilima i dogovaranjem • Empatično je, suosjećajno, tješi mlađeg i slabijeg prijatelja • Crtanje u paru

<ul style="list-style-type: none"> • Poštuje većinu zabrana • Pokazuje obzir kada treba pomoći drugoj djeci • Pokazuje interes u ispitivanju spolnih razlika 	<ul style="list-style-type: none"> • Igre s izmišljenim pravilima (stvaranje novih pravila) • Društvene igre: Gluhi telefoni, Don Makaron... • Saobraćajne igre • Situacione igre • Igre sa pravilima • Izlasci i šetnje do kulturnih ustanova • Ravnopravno dijeljenje igračaka, pribora i materijala za rad i sl. • Međusobno poštivanje djece • Koncepti: Autoritet i Pravda • Pjevanje u okviru muzičkih igara ili muzičkih dramatizacija • Izvođenje melodije pjesama uz pratnju melodijskog instrumenta i ritmičke strukture uz pratnju orfovog instrumentarija (štapići, bubnjevi, zvečke, kastanjete...) • Plesne aktivnosti (najčešće se povezuju sa tjelesnim aktivnostima)
5. SPOZNAJNE SPOSOBNOSTI	POTENCIJALNE AKTIVNOSTI -sadržaji
<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznaje i imenuje do 8 boja • Grupiše slike poznatih predmeta (čarapa, cipela, stopalo) • Crta, imenuje i opisuje prepoznatljive slike, crta osobu sa 2-6 prepoznatljivih dijelova (glava, ruke) • Pažnja traje 10-15 minuta 	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznavanje i verbaliziranje opaženog (npr.neposredna okolina) • Priče i bajke • Igra slova i brojki • Klasifikacija po boji, veličini i obliku • Igre zamišljanja i uživljanja u neki lik

<ul style="list-style-type: none"> • Može govoriti o juče, davno prošlom, o danas i sutra • Prisjeća se 4 viđena predmeta na slici • Donosi 1-5 predmeta na zahtjev • Gradi piramidu od 10 kocaka kao imitaciju • Zna šta je prvi i zadnji • Imenuje, pokazuje dijelove koji nedostaju na nacrtanom predmetu • Broji do 10 • Dovršava započeto • Po opipu prepoznaje krug, kvadrat i zvijezdu 	<ul style="list-style-type: none"> • Igre: Dopuni rečenicu, Na slovo na slovo, Čarobna vreća, Uoči šta nedostaje • Dramatizacije tekstova i stihova • Manipulacija materijalima (prirodnim i drugim) • Igre: igre na računaru • Loto igre • Memory slike • Igre utvrđivanja količine-mjere i mjerenje • Igre: upoređivanje, serijacija, klasifikacija • Aktivnosti sticanja znanja direktnim posmatranjem • Aktivnosti samosaznavanja:izgled, građa sopstvenog tijela, lične, porodične, uzrasne, polne, zdravstvene, socijane, kulturne, rasne, jezičke osobenosti • Aktivnosti izražavanja i prepoznavanja osjećanja:tijelom, pokretom, gestom, mimikom, verbalno • Aktivnosti shvatanja odnosa među ljudima: dječija prava, norme i pravila, socijalne uloge: porodica-uža i šira porodica, poznati i nepoznati vršnjaci i odrasli; odnosi među ljudima-saradnja, prijateljstvo • Aktivnosti o zanimanjima ljudi • Društvene, rekreativne, umjetničke, sportske i istraživačke igre/aktivnosti djece i odraslih • Aktivnosti istraživanja prirodnih i
--	--

	<p>društvenih pojava:razlikovanje živog i neživog, čovjek kao pripadnik društva</p> <ul style="list-style-type: none">• Biljni svijet (karakteristike biljaka, kriterijumi za klasifikaciju, uslovi za opstanak biljaka, izgled i osnovni dijelovi biljaka, vrste biljaka prema mjestu gdje rastu• Ekosistemi: voćnjak, njiva, šuma, polje, bara ...• Životinjski svijet : karakteristike životinja, poznavanje životnog ciklusa, način kretanja životinja, mjesta za opstanak i život (grad, selo, kuća), načina razmnožavanja...• Prirodne pojave: razlikovanje godišnjih doba, toplotne pojave, magnetizam, elektricitet, vazduh, svjetlost, zvuk, trenje, kretanje• Agregatna stanja, rastvorljivost u vodi• Reljef kraja u kome živimo, zemlja i svemir• Zaštita i očuvanje životne sredine-ekološke aktivnosti i radionice• Saobraćaj: upoznavanje sa pravilima ponašanja u saobraćaju i njihovom primjenom u svakodnevnom životu, saobraćajna pravila, uloga semafora, poznavanje osnovnih saobraćajnih znakova, prevozna sredstva, vrste saobraćajnih sredstava...• Praktična prostorna orijentacija (opažanje , imenovanje i apstrahovanje prostornih dimenzija predmeta i shvatanje veličine)
--	---

	<ul style="list-style-type: none">• Praktično korištenje i učestvovanje u kreiranju različitih prostora u vrtiću, situacijama šetnje i boravka na polju• Uočavanje rasporeda predmeta i bića u prostoru, količine, veličine, oblici, poredak-niz, ...• Formiranje pojma skupa: grupisanje predmeta, izdvajanje i razlikovanje svojstava predmeta, nalaženje sličnosti i razlika među predmetima, klasifikacija predmeta, operacije sastavljanja i rastavljanja skupova, pridruživanje, predstavljanje skupa• Predstavljanje prostora iz okoline kroz korištenje predmeta, slika, modela, maketa, crteža, panoa, plakata, slikovnica, igračka...• Izgrađivanje pojma broja: brojanje predmeta, pokreta, zvukova, zamišljenih predmeta i pojava• Serijalno brojanje po: dužini predmeta, koraka, zvuka, nijansi boja...• Upoznavanje i prepoznavanje cifre kao simbola• Pisanje cifara• Formiranje pojma brojnog niza, mjesto broja u brojnom nizu• Formiranje pojma: cijelo, pola, dio• Osmišljavanje matematičkih problema pomoću predmeta ili zamišljanjem (smisli priču u kojoj se nešto sabira, gdje se pominju parovi...)• Korištenje društvenih igara i stvaranje novih pravila
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Obilježavanje prisutnosti djece u vrtiću, zaduženja... • Praktično korištenje predmeta različitih oblika , igračaka, modela, slika, kombinacija oblika, izmišljanje neobičnih oblika, pronalaženje predmeta u okolini koji liče na geometrijske oblike • Aktivnosti prevođenja sa predmetnog na slikovno predstavljanje (kocka, kvadrat, lopta) • Mjere i mjerenje:opažanje, shvatanje i praktično mjerenje različitih veličina (dužine, zapremine i težine) • Igre istraživanja i isprobavanja nestruktuiranog materijala-voda, tijesto, plastelin, pijesak, lišće, sjemenje, plodovi, dugmad, ambalažni materijali... • Različite sportske igre u kojima će određivati različite dužine,... mjerenje zvuka, pokreta...korištenje nestandardnih mjera • Vremenski odnosi: doba dana, dani u sedmici, godišnja doba
SADRŽAJ PROGRAMA za djecu u 6-toj godini života	
OČEKIVANI ISHODI	POTENCIJALNE AKTIVNOSTI-sadržaji
1.KOMUNIKACIJSKE SPOSOBNOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> • Priča jednostavne šale • Prepričava svoj dan • Zna: kroz, od, prema, preko, daleko • Pita za značenje nepoznatih riječi • Još uvijek se može čuti nepravilan raspored riječi u rečenici 	<ul style="list-style-type: none"> • Kreativne dramske uloge i igre uloga • Aktivno slušanje-pripovijedanje-glazba (muzika) • Predčitačke vještine-manipulacija slovima • Literarna i umjetnička djela

	<ul style="list-style-type: none"> • Ponavljanjem usvaja retoriku, npr. recitacije, brojalice • Glumi • Govorne igre: Kaži suprotno, Kaži naopačke, Rimovanje riječi, Izmisli kraj priče, Gluhi telefon... • Moja mama, moj tata i moj prijatelj- opisivanje karakteristika • Igra pamćenja: Šta nedostaje • Dramatizacije tekstova: Jež i jabuka ... • Igra imitacije: Pogodi šta radim... • Pričanje po slici • Kaži nešto umanjeno • Kaži nešto uvećano
2. MOTORIČKE SPOSOBNOSTI	POTENCIJALNE AKTIVNOSTI-sadržaji
<ul style="list-style-type: none"> • Skače s noge na nogu • Hoda po gredi • Uspješno baca i hvata malu loptu • Hoda ravno prema cilju • Izrezuje jednostavne oblike • Crta trokut • Prepisuje vlastito ime • Preslikava brojeve 1-5 • Drži olovku poput odraslog • Nosi ljepilo i priljepljuje pravilno • Ustaljeno korištenje ruke dešnjak-ljevjak 	<ul style="list-style-type: none"> • Vještine u igri loptom na otvorenom • Fine grafomotoričke vježbe na zadani oblik, radni listić s crtama i bez • Bojenje unutar crte-bojanke-nizanje-umetanje-mjerenje • Šetnja na svježem vazduhu u parovima • Pravimo vrećice za voće i povrće, bojimo vrećice • Kaširanje- izrada raznih oblika i predmeta u skladu sa temama • Vagamo voće, povrće i druge namirnice-upoređivanje • Nižemo ogrlice od tjestenine

<ul style="list-style-type: none"> • Boji ostajući 95% unutar crte • Veže čvor na cipeli i sl. 	<p>i drugih materijala</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loto igre-složi slike po redoslijedu • Mijesimo tijesto-pravimo kolače
<p>3.SOCIJALNO-EMOTIVNE POSOBNOSTI</p>	<p>POTENCIJALNE AKTIVNOSTI-sadržaji</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Bira prijatelje • Igra se jednostavnih stolnih igara • Igra se takmičarskih igara • Udružuje se sa drugom djecom u saradničkoj igri, uvodeći grupne oblike, podjelu uloga, zadanu riječ • U igri koristi rekvizite i simbole • Preuzima odgovornost za učinjeno • Izražava osjećanja: ljut, sretan, voli • Tješi prijatelja u nevolji • Opisuje ljudska prava, a posebno prava djeteta kroz priče, slike, simbole i pjesme 	<ul style="list-style-type: none"> • Takmičarske igre • Igre po pravilima, podjela uloga, fair play igra • Unapređivanje dramskih igara kroz posjete institucijama-dom zdravlja, policija, mediji, pošta i sl. • Omogućiti slobodan izbor igara, poticati pozitivno ponašanje i preusmjeravati nepoželjna ponašanja • Dijelimo slatkiše i pribor ravnomijerno za sve • Igre: Pokaži pa kaži, Pogodi po ukusu • Stvaralačka igra: Neobična prodavnica • Igre pantomime • Briga o sobnom cvijeću i kućnim ljubimcima (ribice, ptice, kornjače) • Imitativne igre: Veseli i tužni klovn, Idemo na more, Na klizalištu, Rijeka teče i sl. • Posjete pozorišnim predstavama za djecu, posjete muzeju i drugim institucijama • Igre uloga: Mama, Nana-Baka, Djed, Moj drug, Moja sestra i sl. • Koncepti privatnost i odgovornost

4. SPOZNAJNE SPOSOBNOSTI	POTENCIJALNE AKTIVNOSTI-sadržaji
<ul style="list-style-type: none"> • Prepričava priču iz slikovnice sa razboritom preciznošću • Imenuje barem po 5 slova i brojeva • Napamet broji do 20 • Reda cifre id 1-10 po redu • Svrstava predmete po jednostavnim obilježjima (boja, oblik, veličina) • Precizno koristi vremenske pojmove: sutra i jučer • Poznaje pravila za siguran prelazak preko ulice • Zna šta je pola a šta cijelo • Zna dane u sedmici • Slaže predmete po dužini i debljini • Zna desno-lijevo • Slova svog imena • Naslijepo prepoznaje kvadrat i trokut • Zna: prvi, drugi, treći • Razvijanje svijesti o značaju zaštite i očuvanja okoliša • Kulturna baština • Priprema se za školu i akademske programe učenja • Stvaranje razvojnih pretpostavki i usvajanje socijalnih i moralnih vrijednosti demokratskog i tolerantnog društva • Poštivanje ljudskih prava, temeljnih sloboda i razvoj za život u demokratski uređenom društvu 	<ul style="list-style-type: none"> • Uočavati, zaključivati, povezivati, dan-noć, jučer-danas-sutra • Igre klasifikacije i serijacije • Na osnovu doživljenog prepričavati kreativno stanje i izražavanje • Dnevni ritam aktivnosti-slikovno izražen sat • Nizanje, brojanje, računanje • Kroz obilje prirodnog materijala omogućiti djeci neposrednu manipulaciju i istraživanje (lišće, cvijeće, trava, i dr.) • Učenje tradicionalnih igara kraja • Upoznavanje sa običajima zavičaja • Obilježavanje značajnih datuma • Učešće na kulturnim manifestacijama • Folklor i ples • Posjeta muzejima i spomenicima • Organizirati rad sa djecom u godini prije polaska u školu kroz muzički, jezički program • Origami tehnika-ukrasi za sobu i sl. • Izrada slikovnica, albuma • Igra: Loto-godišnja doba • Razgledanje enciklopedija uz razgovor i diskusiju • Igra : Ne ljuti se čovječe, šah, domino i sl. • Didaktička igra: Čarobna kutija

	<ul style="list-style-type: none"> • programi igraonice: <ul style="list-style-type: none"> a. Rano učenje nota i sviranja (prema interesu djeteta) b. Rano učenje stranog jezika kroz igru: učenje osnovnih riječi c. Likovne, lego, informatičke i druge igraonice • Razvijanje zdravih navika • Razvijanje vještina, tolerancije i kreativnosti • Podsticanje pozitivnog ponašanja • Poštivanje individualnosti, osobina djeteta umjesto nadmoći • Poštivanje različitosti i sličnosti (imam plavu kosu a moj prijatelj crnu) • Sloboda, mišljenje i govor • Zajedničko osmišljavanje • Pravo na izbor
--	--

8.PROFIL STRUČNJAKA

1. Profil za obavljanje dužnosti odgajatelja-učitelja predškolske djece definiran zajedničkim jezgrama programa za predškolski odgoj i obrazovanje, stepen stručne spreme, i ostali uvjeti za obavljanje odgajateljske-učiteljske dužnosti bliže se definiraju standardima i normativima predškolskog odgoja i obrazovanja.
2. Različite programe predškolskog odgoja i obrazovanja u javnom i privatnom sektoru realiziraju odgajatelji-

učitelji predškolske djece, specijalizirani stručnjaci različitih profila-stručni saradnici (pedagozi, psiholozi, specijalni pedagozi, defektolozi, ljekari, socijalni radnici) sa visokom stručnom spremom.

3. Njegu i brigu o zaštiti i unaprijeđenju zdravlja djece u dobi od šest mjeseci do polaska u školu realiziraju medicinski radnici sa završenim fakultetom, višom ili srednjom stručnom spremom medicinskog usmjerenja.

9. ZAVRŠNE ODEDBE

Cjeloviti razvojni program za rad u predškolskim ustanovama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde stupa na snagu danom donošenja, a naknadno će se objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

Broj:10-38-869/10 **MINISTRICA**
30.03.2010.godine Alma Delizaimović,s.r.
G o r a ž d e

.....
384

Na osnovu člana 24. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde («Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde», broj:5/03), te člana 63. stav 3. Zakona o prostornom uređenju i građenju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde («Službene novine Federacije BiH», broj:15/09), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na prijedlog Ministra za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline, na nastavku svoje 61-ve redovne sjednice, održanom dana 15.04.2010.godine, **d o n o s i**:

U R E D B U

o definisanju građevina i zahvata za koje preduvjete za odobravanje planirane promjene u prostoru utvrđuje Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline

Član 1.

Ovom Uredbom definišu se građevine i zahvati u prostoru za koje preduvjete za odobravanje planirane promjene u prostoru utvrđuje Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Bosansko-podrinjskog kantona

Goražde (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Član 2.

Ministarstvo na osnovu prethodno pribavljenog mišljenja nadležnog organa jedinice lokalne samouprave utvrđuje preduvjete za odobravanje planirane promjene u prostoru u slučajevima:

- a. izgradnje građevina, obavljanja djelatnosti i izvođenja zahvata koji mogu u znatnoj mjeri uticati na okoliš, zdravlje ljudi u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde (u daljem tekstu: Kanton) i šire;
- b. izgradnje građevina i izvođenje zahvata na područjima za koje se radi prostorni plan područja posebnih obilježja Kantona;
- c. izgradnje građevina i izvođenje zahvata koji su od posebnog interesa za Kanton.

Član 3.

Građevine i zahvati u prostoru iz člana 2. alineja a. ove Uredbe su oni objekti čija namjena može imati značajan uticaj na okolinu, odnosno koji podliježu izdavanju okolinske dozvole u skladu sa propisima iz oblasti zaštite okoline.

Član 4.

Izgradnja građevina i izvođenje zahvata iz člana 2. alineja b. Uredbe, na područjima za koje se radi prostorni plan područja posebnih obilježja Kantona utvrđuju se za:

- područja od graditeljskog, priorodnog i kulturno-istorijskog značaja;

- područja hidroenergetskih građevina kapaciteta do 30 MW;
- slivno područje hidro-akumulacije za snabdjevanje dvije ili više općina;
- regionalne (međupćinske) ceste, hidromelioracione i agrarne sisteme do 2000 ha;
- ugrožena područja na teritoriji dvije ili više općina (plavna područja, goleti, klizišta);
- ugrožena područja: poplavna, erozivna i druga područja, s obzirom na odredbe Zakona o vodama;
- područja eksploatacije mineralnih sirovina na područjima dvije ili više općina;
- rekreativne površine i banje na teritoriji dvije ili više općina.

Član 5.

Građevine i zahvati u prostoru iz člana 2. alineja c. ove Uredbe, a koji su od posebnog interesa za Kanton su:

GRAĐEVINE SAOBRAĆAJA I VEZA

- sve regionalne javne ceste s pripadajućim objektima (mostovi, vijadukti, tuneli, galerije, odvodnje i sl.);

ENERGETSKE GRAĐEVINE

- elektrane instalirane ukupne snage od 5 do 30 MW;
- dalekovod, transformatorsko i rasklopno postrojenje napona od 35 do 220 kV;

VODOPRIVREDNE GRAĐEVINE

- regionalni vodovodni i kanalizacioni sistemi;
- vodoprivredne građevine koje utiču na režim voda na području dvije ili više jedinica lokalne sa-

mouprave;

OSTALI OBJEKTI

- objekti iz oblasti društvene djelatnosti (obrazovanje, kultura, zdravstvo, socijalno staranje, državna uprava, sport itd.) koji pružaju usluge na nivou Kantona;
- sve građevine i planirani zahvati čija korisna površina prelazi 3000 m².

Član 6.

Ova Uredba će se primjenjivati i za druge građevine i zahvate u prostoru za koje Vlada kantona utvrdi da su od značaja za Kanton ili mogu imati znatan uticaj na okolinu Kantona.

Član 7.

(1) Prije utvrđivanja preduvjeta za odobravanje planirane promjene u prostoru, Ministarstvo je dužno prethodno pribaviti mišljenje nadležnog organa jedinice lokalne samouprave.

(2) Nadležni organ jedinice lokalne samouprave je dužno traženo mišljenje o planiranoj promjeni u prostoru Ministarstvu dostaviti u roku od 10 dana od dana prijema zahtjeva za mišljenje.

(3) Ukoliko nadležni organ iz stava (1) ovog člana ne dostavi mišljenje u roku utvrđenom u stavu (2) ovog člana, smatrat će se da nema primjedbi za izgradnju građevine i izvođenje zahvata u prostoru koji su predmet zahtjeva.

Član 8.

Zahtjev pokrenut pred nadležnim organom jedinice lokalne samouprave za utvrđivanje preduvjeta za odobravanje planirane promjene u prostoru na-

kon stupanja na snagu ove Uredbe, nadležni organ jedinice lokalne samouprave će bez odlaganja dostaviti Ministarstvu.

Član 9.

Ova Uredba stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u «Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde».

Broj: 03-23-586/10
15.04.2010.godine
G o r a ž d e

P R E M I J E R
Nazif Uruči,s.r.

S A D R Ź A J

361	Ukaz o proglašenju Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde i finansiranju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	601
362	Zakon o pripadnosti javnih prihoda u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde i finansiranju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	601
363	Ukaz o proglašenju Zakona o vodama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	605
364	Zakon o vodama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	605
365	Ukaz o proglašenju Zakona o sudskim taksama.....	628
366	Zakon o sudskim taksama.....	628
366a)	Tarifa sudskih taksi.....	639
367	Ukaz o proglašenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za privatizaciju u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde.....	648
368	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za privatizaciju u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde.....	649
369	Ukaz o proglašenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave.....	650
370	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave.....	650
371	Odluka o davanju saglasnosti na Finansijski plan Zavoda zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2010.godinu.....	651
372	Odluka o usvajanju Finansijskog plana Zavoda zdravstvenog osigurnja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2010.godinu.....	652
373	Finansijski plan Zavoda zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2010.godinu.....	652
374	Odluka o načinu raspolaganja stanovima u vlasništvu Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	658
375	Odluka o određivanju zdravstvenih ustanova koje će izvoditi Program imunizacije, kao i način provođenja imunizacije.....	660
375a)	Uputstvo o načinu provođenja obavezne imunizacije na imunizacionim punktovima Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	661
376	Rješenje o imenovanju Komisije za utvrđivanje uslova propisanih za kancelariju notara.....	662

377	Rješenje o početku rada notara na promjenjenoj adresi notarskog ureda.....	663
378	Rješenje, broj:UP-1:05-05-14/10 od 07.04.2010.godine.....	664
379	Rješenje, broj:UP-1:05-05-16/10 od 29.03.2010.godine.....	666
380	Rješenje, broj:UP-1:05-05-18/10 od 30.03.2010.godine.....	667
381	Rješenje, broj:UP-1:05-05-15/10 od 29.03.2010.godine.....	669
382	Rješenje, broj:UP-1:05-05-19/10 od 12.04.2010.godine.....	670
383	Cjeloviti razvojni program za rad u predškolskim ustanovama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	672
384	Uredba o definisanju građevina i zahvata za koje preduvjete za odobravanje planirane promjene u prostoru utvrđuje Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline.....	709